

وهرگیرانی: سلاح نه‌تشیبه‌ندی

یاداشته‌کانی مه‌نمون به‌گ کوری بی‌گه به‌گ

۹۵۶/۷۱۲

یاداشته‌کانی
مه‌نمون به‌گی کوری بیگه به‌گ
فهرمان‌ده‌وای شاره‌زور

رووداوو به‌سه‌ره‌ه‌ته‌کانی ناوچه‌ی شاره‌زور
پیتج سه‌د سال به‌ر له نه‌مرۆ

وه‌رگیرانی
سه‌لاج نه‌قشبه‌ندی

سلیمانی ۲۰۰۲

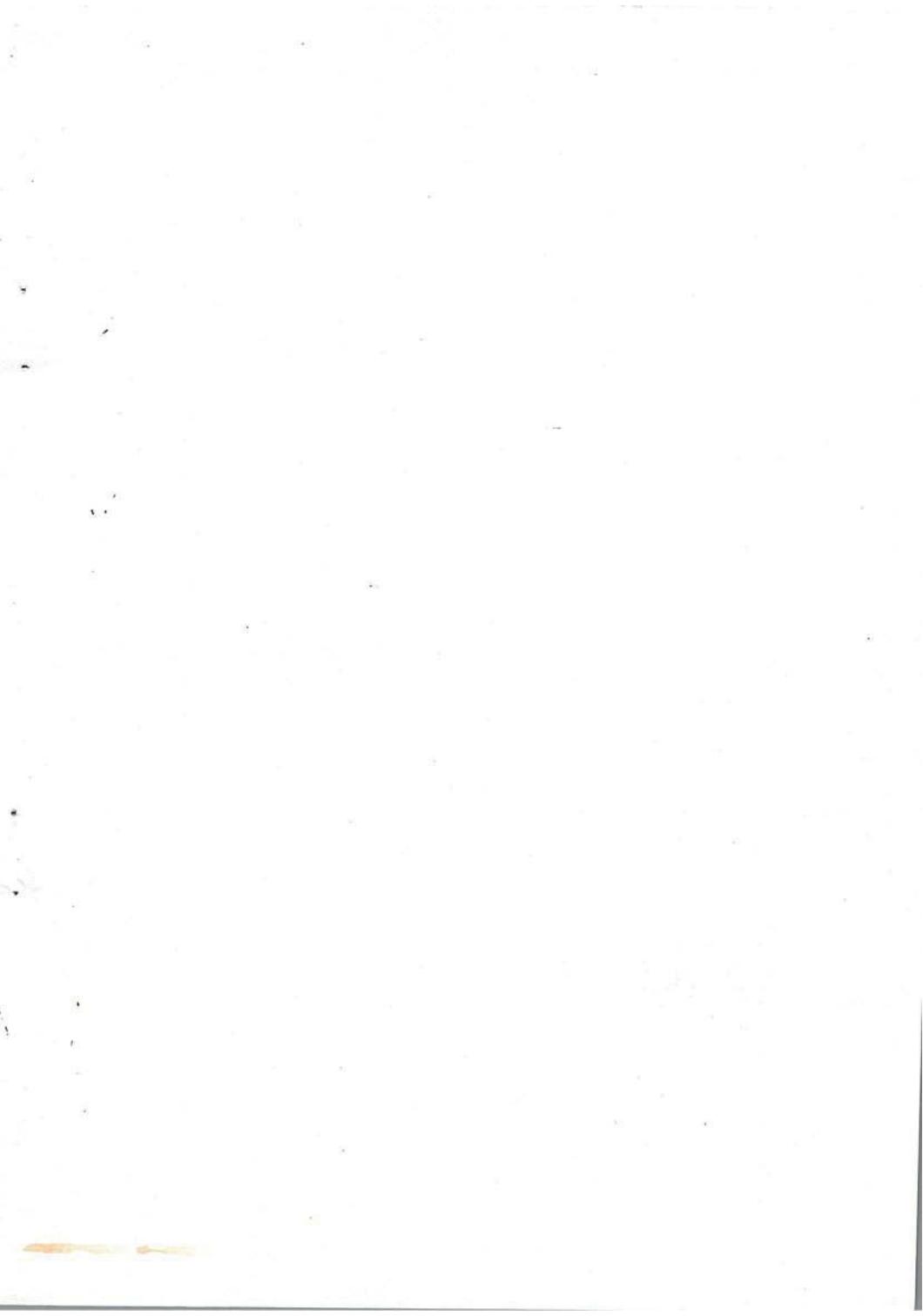
- ♦ ناوی کتیب: یاداشته گانی مه ئومون به گی کوری بیگه به گ.....
- ♦ ناوی وه رگیتر: صلاح نه قشبه ندی
- ♦ بابهت: میژووویی
- ♦ هه له چن: نیشتمان محهمه د
- ♦ مۆنتاژ: سهیران عبدالرحمن
- ♦ تیراژ: ٤٠٠ دانه
- ♦ ژماره ی سپاردن: (٢٧١) ی ٢٠٠١
- ♦ چاپی یه کهم: سلیمانی ٢٠٠٢
- ♦ کۆمپووترو چاپ و ئۆفیسیتی دهزگای سهردهم

زنجیره کتیبی دهزگای چاپ و په خشی سهردهم (١٥٦)

سویاس بۆ هاورێتیانی هیژام جه ماوهر و هه لکهوت که نه زیه تیان کیشا ئهم کتیبه یان سکان کرد

پیشہ کی

هزاران سال پیش زاین ناوچه‌ی شاره‌زور ناوهدان و نیشته‌جیی مرؤقیه‌تی بوه. نه‌سکه‌نده‌ری مه‌قدؤنی (۳۵۰ سال) پ.ز داگیری کردوه، نه‌وکاته دانیش‌توانه‌که‌ی ناگرپه‌رست بوون، به‌لام له ژیر فشاری نه‌سکه‌نده‌ردا نه‌بنه بت په‌رست، کاتیک (پاو کورپ شاپور) نه‌و ناوچه‌یه داگیر نه‌کات نه‌گه‌رینه‌وه سه‌ر ناینی باو و باپیرانیانو نه‌بنه‌وه به ناگرپه‌رست. تا سالی (۱۸) ی کؤچی سوپای نیسلام به فرمانی خلیفه‌ی دووم دست نه‌گرن به‌سه‌ر نه‌و ناوچه‌یه‌دا پاش شه‌رتیکی سه‌خت، هر له یه‌که‌م هیرشدا یه‌کیک له فرمانده‌کانی نیسلام نه‌کوژریت که (نه‌بوعیبیدالله نه‌نصاری) نه‌بیت و هر له دامینتی چپای شنروئ به‌خاکی نه‌سپترن تاوه‌کو نیتستا هر ماوه و گوندی (ع‌بابه‌یلی) ی نه‌م‌رؤیه.

شاره‌زور له سه‌رده‌می نه‌م یاداشته‌دا میرنشینیکی کوردییه‌و سه‌نته‌ره‌که‌ی قه‌لای زه‌لم بوه، نه‌که‌ویته نیتو شاخه‌کانییه‌وه نه‌م قه‌لایه بابا نه‌رده‌لان سالی (۱۱۶۸ز). دروستی کردوه.

نه‌م یاداشته مه‌نمون به‌گی کورپ بینگه به‌گی نه‌رده‌لانی نویسیویه‌تی وه‌ک داخواییه‌ک بؤ مه‌نمون سولتان مورادی سیه‌هم و باسی به‌شیک له شاره‌زور و ده‌وروبه‌ری نه‌کات له میرنشینه‌کانی که‌له‌ور و نه‌رده‌لان نزیک سنوری شیران و نه‌و رووداوانه‌ی به‌سه‌ر نه‌م ناوچه‌یه‌دا هاتوه پیش پینج سه‌د سال به‌ر له نه‌م‌رؤ. نه‌م یاداشته بریتیه له راقه‌کردنی میژووی میرنشینی نه‌رده‌لان هر له دامه‌زراندییه‌وه

تاوه کو سه‌رده می مه‌نمون به‌گ، هه‌روه‌ها خسته‌ن پرووی شه‌و رووداوانه‌ی که
والییه‌عوسمانییه‌کانی به‌غدا دروستیان نه‌کرد به‌مه‌به‌ستی هاندانی برا له برا بو سوود
وه‌رگرتنی خویمان و وه‌ده‌ست هیئانی پله‌وپایه. هه‌روه‌ها ناوی هه‌ندی که‌سایه‌تی
میژوویی که‌میژوونوسان ناویان نه‌بردون.

شه‌م یاداشته مامۆستایانی به‌ریژ مه‌مه‌د جه‌میل رۆژبه‌یانی و شوکور موسته‌فا له
تورکییه‌وه کردویانه به‌عه‌ره‌بی. ئیمه‌ش لی‌ره‌دا نه‌یکه‌ین به‌کوردی به‌هیوای
سوودوه‌رگرتنی خوینه‌ری کورد، هه‌ولمان داوه کوردیه‌که‌ی زۆر ساده‌و ساکار بی‌ت بو
سوودوه‌رگرتنی زیاتری خوینه‌رانی نازیز، ئومیده‌وارین سوودبه‌خش بی‌ت و که‌لینیک له
کتیبه‌خانه‌ی کوردیدا پرېکاته‌وه.

وه‌رگیر

به‌پینووسی وه‌رگیری کوردی.

ههوا نامه‌ی کتیب

و شهید

ههوا نامه‌ی کتیب

بهریتز دکتور حسین علی داقوقی چاکه‌ی ده‌سپیشخه‌ری له‌گه‌ل کردم که ناگاداری
 کردم وینه‌یه‌کی له‌به‌رگیراوه‌ی ده‌ستنوسه دانسقه‌که‌ی که به زمانی تورکییه به
 ناونیشانی (یادداشته‌کانی مه‌نمون به‌گی کوری بیگه به‌گ) که تویتزه‌ره‌وه‌ی تورک
 عصمه‌ت پارما قسز اوغلو له‌گۆفاری (بولتن) سالی ۱۹۷۳ بلاوی کردوه‌ته‌وه. دکتوری
 به‌ریتز هانی دام که وه‌ریب‌گیگپ‌مه سه‌ر زمانی عه‌ره‌بی، هه‌ولم دا ده‌ستم که‌وت و خسته
 به‌رچاوی کۆمه‌لی زانیاری کوردی شه‌و سه‌رده‌مه. له‌مه‌ر شه‌وه‌ی شه‌م یادداشته‌نه له
 شه‌ره‌فنامه کۆنتره به‌نزیك بیست و پینج سالتیک و به‌هۆی شه‌وه‌ی راقه‌کردنی دوورو
 دریتی تیدایه له‌سه‌ر رووداوه‌کانی نیوان هیزه‌کانی عوسمانی داگیرکه‌رو هیزه‌نیرائیه
 سه‌فه‌وییه‌کان که به‌رده‌وام ده‌ستیان وه‌رنه‌دایه کاروباری کورده‌کان و به‌غدایان داگیرکرد
 له‌سه‌رده‌میتکدا، پاشان رزگار کرا به‌هاوکاری (زو الفقار خان موصلو) ی کوری میری
 که‌له‌هور. نه‌نجومه‌ن بریاری دا وه‌ری بگیتیم بۆ زمانی عه‌ره‌بی، به‌لام من هه‌ندیک
 دواخست تاوه‌کو خوا مامۆستای به‌ریتز محمه‌د جه‌میل رۆژبه‌یانی تویتزه‌ره‌وه‌ی ناسراو له
 میژووی کورددا نارد، شه‌ره‌فی هاوکاری پێ به‌خشیم له‌وه‌رگیتران و راقه‌کردنی شه‌و
 ناوو که‌سایه‌تی و شوینانه‌ی له‌یادداشته‌که‌دا ناویان هاتوه.

یاداشتی ناوبراو، نوسه‌ره‌که‌ی مه‌نمون به‌گی کوری بیگه به‌گ، وه‌ک سکالایه‌ک
 پیشکه‌ش به‌سولتان مورادی سپه‌مه‌می کردوه، که باسی به‌شیک له‌شاره‌زوری کۆن
 نه‌کات (پارێزگای سلیمانی) و شه‌و سه‌رزه‌ویانه‌ی ده‌وروبه‌ری له‌میرنشینه‌کانی که‌له‌هورو
 شه‌رده‌لان که‌نه‌که‌ونه ناو سنوری شیران- و شه‌و رووداوه‌ خویناویانه‌ی به‌سه‌ر شه‌و
 ناوچه‌یه‌دا هات که‌ره‌نگدانه‌وه‌ی نیگه‌تیفی هه‌بوو له‌سه‌ر رپه‌ره‌وی به‌ره‌و پیشچونی
 میژووی کورد، له‌نه‌نجامی هاندانی هه‌ردوو ده‌وله‌تی عوسمانی و سه‌فه‌وی بۆ میره‌کانی
 کورد دژ به‌یه‌کتر بۆ لاواز بوونیان و داگیرکردنی ولاته‌که‌یان، به‌م جوژه‌ هیزه‌کانی

عوسمانی توانییان ناوچه که داگیربکهن له سهرده می سولتان سلیمانی قانونی، به ناردنی هیژیکی کۆکراوهی میره کانی کوردو له پیشیانوه سولتان حسین بهگ فرمانپه وای عمادیه.

بۆ روونکردنه وهی مه بهست نه لێن ئهم یاداشتانه بریتیه له:

۱- راقهیه کی ته وای میژووی میرنشینی نه رده لآن له دامه زرانده وه تا سهرده می مه ئمون بهگ، و راقه کردنی رووداو و به سه رهاته کانی که بوه هۆی هه له اتنی (قاس میرزا) له براکی (شا ته هاسب) ی سه فهوی و نه و ناژاوه و پشتویهی که کوردستانی ئێران بهرپای کرد.

۲- خسته پرووی نه و رووداوانه ی که فرمانپه و عوسمانیه کانی به غداد دروستیان نه کرد بۆ هاندانی برا دژ به برا، بۆ نمونه هاندانی بینگه بهگ دژ به براکی سه هراب و هه لگه رسانی جهنگ له نێوانیاندا بۆ سوودی خۆیان، که تالان و بهرتیل خواردن بوو وه بهم هۆیانوه له پله و پایه دا بهرز نه کرانه وه.

۳- له یاداشته که دا ناوی که سایه تی و ناوی جوگرافی و میژوویی ههیه که نه له شه ره فنا مه و نه له هه یج په رتوکیکی میژوویدا یاس نه کراوه که له و سهرده مه دا نوسراوه.

۴- شیوازی وه رگێرانه که ناسان و گونجاوه، له ناوه پۆکه که دا ده ستکاریمان نه کرده ته نها نه وه نه بیته که دوورمان بخته وه له زیاده په وی و قسه ی ناشیرین و هه ست بریندار کردن و ته و رسته ی نابه جی که ناچار نه مان نوسیوه به مه به سته ی پاراستنی و ئیژه وه هه لسوکه وت.

هه ره وها باسی نر خاندغان نه کرده، که رچی نه بو ا بکراهه چونکه ئیمه هه ر به وه ی بلا و که ره وه تور که که کۆتاییمان هینا، نه که رچی ئیمه چا و پۆشی ناکه یین له و هه لانه ی که پینوسه که ی کردویه تی. خوا پشتیوانه.

شوگور مسته فا عه بدوللا

ههواالنامهى كئيب

پيشه كى

ههوا نامه‌ی کتیب

دیاره گرنگترین بابته کانی ناوه رۆکی یاداشته که له کاتی نرخاندیدا وهک باستانیکی وێژهیسی (اثر ادبی) به نرخ و گرنگ و تایبه تمهنده، نهو تایبه تمهنده دیکومینتییهی که گرنگی ههیه له رووه میژووویه که وه. گه رچی فاکتهری جوراوجور هه به له نوسینه وهیدا به لام له رووی روونکردنه وه دیکومینته وه که په یوهندی ههیه به میژووی سهر بازی و کارگێری و کۆمه لایه تییه وه، نه توانریت به یه کیک له سهرچاوه میژووویه کان دابنریت.

لیژه وه نه م یاداشته گرنگیه که ی رۆژ به رۆژ پتر نه بوو له م سالانه ی دوایدا وهک دیکومینتیکی گرنگ له سهرچاوه دیکومینته کانی میژووی ئیمپراتۆریه تی عوسمانی کاتیک یاداشته کانی موسته فا نه فهندی مه عجونچی زاده قازی باف مان خسته بهرده ست توێژه ره وه کان، هه ستمان به وه کرد که چه ند سهرنجراکیش بوو له ناوه وه له دهره وه ی ولات. سهره رای که م نرخه که لاواز تره له سهرچاوه ناسراوه کانی میژوومان بهو پتوره میژووویه نه ی که باوه، به دواچومان هه بوو بهو نه ندازه یه ی په یوهندی هه بوو به ره ههنده کانی پیکهاته ی کۆمه لایه تیمان (یاداشته کانی قازیه کی تورک له دیلیدا، گۆقاری میژوو ۵، ژماره ۸).

پاش ماوه یه ک نه م یاداشته نه ی موسته فا نه فهندی مه عجونچی زاده بلاو کرایه وه به ناوینشانی (عوده حقییر مالطه) له لایه ن کۆمه له ی زمانه وان ی تورک. (پروفیسۆر فخری از - دهر به ره ی لیکۆلینه وه ی زمانه وان ی تورکی ۱۹۷۰، ۷۸-۱۲۲) هه ره وه ها

پاش نهوه ده قیچی دیکه‌ی له‌م بابه‌ته سهرنجی رای گشتی تورکی راکیشا، یاداشته‌کانی عوسمان ناغا که دیل کرا له‌لایهن هیژه‌کانی نه‌مساره له‌میانه‌ی گه‌مارۆی دووه‌می قیه‌ننا بوه جینگای گرنگی په‌یوه‌ندی داران. (یاداشته‌کانی عوسمان ناغا که دیل کرا پاش گه‌مارۆی قیه‌ننا له‌لایهن نه‌مساییه‌کانه‌وه، نه‌سته‌نبول ۱۹۶۱).

تۆمار کردنی یاداشته‌کان به‌شیتوه‌یه‌کی به‌ربلاو و له‌کاته جیاجیاکانداو له‌هه‌مرو شوینه‌کاندا هۆکه‌ی ده‌رئه‌نجامی بلاوی میژوومانه له‌سهر ناستیتیکی به‌ربلاو له‌رووی جوگرافیه‌وه بۆ ماوه‌یه‌کی دوورودریژ. ههر له‌مه‌ر نه‌وه‌ی نه‌م یاداشته‌ په‌یوه‌ندی هه‌یه به‌و رووداوانه‌ی به‌سهر سه‌ننه‌ری ئیمپراتۆریه‌تدا تپپه‌ری و له‌باره‌ی شوینه جیاجیاکانه‌وه نوسراوه، ههر له‌جه‌زائیره‌وه تا نازربایجان و له‌یه‌مه‌نه‌وه تا قهرم و له‌بودینه‌وه تا نیحساء، له‌مه‌ر نه‌وه‌ی یاریده‌ده‌ریکه بۆ روونکردنه‌وه‌ی زۆر له‌ره‌ه‌نده‌کانی میژووی ئیمپراتۆریه‌ت و پتویستییه‌کان، ساکریت ده‌ست به‌رداری بین له‌بواری لیکۆلینه‌وه میژووییه‌کانداو توپژه‌روه‌وه‌کان به‌خانه‌ی دیکومینت و سه‌رچاوه‌ گرنه‌گه‌کانی میژووی تورکی داده‌نیتن (سه‌یری پیرستی کۆمه‌له‌ یاداشته‌کانی بلاو‌کراوه و ناسراوه‌کان تا نه‌مۆرۆ بکه) ئیبراهیم ئولغون. سه‌رچاوه‌ی بچوکی یاداشته‌کان. زمانی تورک ۲۴۶/۲۵ له‌ ۱۹۷۲.

به‌لام یاداشته‌نوێکه که میژووی نه‌گه‌رپته‌وه بۆ سه‌ده‌کانی رابوردو یاداشته‌کانی مه‌ثمون به‌گه، که به‌ریکه‌وت له‌به‌غدا دۆزرایه‌وه، نه‌م یاداشته‌تایبه‌ته‌به‌ سه‌ره‌تا‌کانی دامه‌زراندنی ده‌سه‌لاتی عوسمانی له‌شاری سلیمانی نه‌مپۆو شاره‌زوری کۆن و ده‌وروبه‌ری، سویدیکی گه‌وره‌هه‌یه بۆ تیشک خسته‌نه‌ سه‌ر به‌شیتیکی بچوک له‌ میژوومان له‌سه‌ده‌ی شازده‌هه‌مدا له‌رووی کات و شوینه‌وه.

کاتی نزیك بوونه‌وه‌ی ده‌سه‌لاتی عوسمانی له‌سه‌ده‌ی شازده‌دا له‌ده‌وروبه‌ری باکووری عیراق، ئیدریسی به‌دلیسی که په‌کیکه له‌زانا به‌ناوبانگه‌کانی نه‌و سه‌رده‌مه‌و

گهشتیاریکی دهرکهوتوری دهولت بوو کاریکی گرنگ و مهزنی پیشکش کرد به رازی کردنی بهگ و میرهکانی نهو ناچهیه به دان نان به دهسهلاتی عوسمانیدا.

ئیدرسی بهدلیسی که خاوهن دوورینییهکی زور و ههستیاریکی باش بوو له نرخاندنی باری کومه لایهتی و رامیاری ناچهکهو توانی دهسهلات دارانی ناچهکه قایل بکات به توانای عوسمانییهکان و نامادهیی توانای پاراستنی ههلوئیسته کهسایهتییهکانیان به نهندازهی سههکهوتنی له ریگهگرتن له تیکدانی ناچهکه سههلهنوئ. گهر هیچ گومانیک نهبیتههوا فاکتهری سهههکی سهه دانهواندانی نهو میرنشینهانه بو دهسهلاتی عوسمانی شههری بهناویانگی چالدیزان بوو. بهلام سهه دانهواندنی بهم شیوه ناشتیانه بو نوئ ترین و بههیزترین دهولتهتی نهو سههدهمه بواری رهخساند بو بیست و پینج میرنشین بو بهکارهینانی مافهکانی خویان و پیادهکردنی دهسهلاتهکانیان. ئیدرسی بهدلیسی شهلیت (شاو میرهکانی ههموو میرنشینهکانی کوردوستان ههر له میرهکانی برادوست که دهسهلاتداریهتی ویلایهتی نورمیهو تا دهگاته شاکانی عمادیهو سوژان و مهملهکهتی بهتان و گارزان و روژگان و نهویویییهکان و هتد... پهیمانان دا به سولتانی ئیسلام). (حسین. بدائع الواقع. موسکو ۱۹۶۱).

له شهنجامی تیکوشانی هاوبهشی ئیدرسی بهدلیسی و بیقلی عمهده پاشا و خهسهرو پاشا، میرنشینهکانی نارغنی و خههپوت و دوریکی و سیوههک سههریان نهوی کرد بو دهسهلاتی عوسمانی له سالی ۱۵۱۵ تا ۱۵۱۹ و دههرویههری شههجیش و وان و نهخلاط تاوهکو سالی ۱۵۳۴. تهنهها میرنشینییک که زاتی بهههنگاری بوونهوهی شهو ههول و تیکوشانهو وهستان دژ به دهسهلاتی عوسمانی هههبوو میرنشینی نههدهلان بوو له شارهزور.

لیژدها گرنگی یاداشته‌کانی مەئمون بەگ دەردەکەوێت وەك سەرچاوەیەك باس لە
بەرەنگاری میرنشینی ئەردەلان دەکات لە دەسەڵاتی عوسمانی و پەییوەندی بە
دامەزراندنی دەسەڵاتی عوسمانی لە رۆژھەڵاتی باشوری ئەنادۆل.

° پێشەکیەکی بە پێنوسی بلاوکرەدووە تورکەکیە.

هه‌و‌ال‌نامه‌ی کتیب

ههوا نامه‌ی کتیب

نوسه ر

ههوا نامه ی کتیب

مەئمون بەگ كە ياداڭتەكانى نوسىيە بەھۆى دەسلەت وەرگرتنى سولتان مورادى سېنھەم (۸ى رەمەزانى ۹۸۲ ك ، ۲۲ى كانونى يەكەمى ۱۵۷۴ز) بە مەبەستى خۇناساندن بە سولتانى نوئى ئىمپراتۆرىيەت بەم شىۋازە و داۋاى كىردوہ بۆزشى لىۋەرگىت لە ھەلسوكەوتى رابوردوى، كە يەككە سەر بە بنەمالەى مىرنشىنى شارەزور.

تەنھا سەرچاۋەيك تاۋەكو ئىستابۆ زانىارى مىژۋوى مىرنشىنى شارەزور يان ئەردەلان كىتېبى شەرەفنامەى شەرەف خانى بەدلىسى بوە لە كاتىكدا ياداڭتەكانى مەئمون بەگ پېش ئەو تىشكى خستوہتەسەر ئەو روونكردەنوہو زانىارىانە چ پەيوەندى بە خۆسەوہ ھەبىت يان بە باوكىيەوہ بىنگە بەگو بابەتى دامەزراندنى دەسلەتلى عوسمانى لە باكورى عىراق لەسەر سنورى ئىران.

ھەرەك سەرچاۋەكان ئەگىرئەوہ ئەم مىرنشىنە كوردىيە بچوكە كە سەنتەرەكەى قەلاى (زەلم)ھ^(۱) و بىنگە بەگ مىرى بوو كە پەيوەندى بنەرەتى بە مىرنشىنى ئەردەلانئەوہ بوو ۋە بابا ئەردەلان دامەزىنەرى بنەمالەكە بوو. مىژۋوى دامەزراندنى ئەگەرپىتەوہ بۆ سالانى كۆتايى دەسلەتلى مەغولەكان. ۋەك ئەگىرئەوہ ئەم بابا ئەردەلانئە لە نەوہى ئەجمەدى كورپى مەرۋانە كە لەسەردەمىكدا دەۋلەتتىكى لە ناۋچەى دياربەكر دامەزراندوہ بە پىتى داستانىك لە نەوہى (بابك) ى كورپى ساسانە لە بنەمالە ئىرانىيە كۆنەكان. (عەباس عەزاۋى) مىژۋوى عىراق لە نىۋان ھەردوۋ داگىر كىردندا ، ۴

٦١، هه مان دانەر شارەزوری سلیمانی ٤٧. محەمەدئەمین زەکی، مێژووی سلیمانی و دەرووبەری، (٣٨)، بەلام لە یاداشتەکانی (مەئمون بەگ) دا راستییەکی جیاواز لە بۆچوونی ئەو سەرچاوانە دەرئەکووێت، چونکە ئەو بنەمەلەییەکی مەئمون بەگ یەکیەک بوو لەوان بنەمەلەیی ئەردەلانێیەکان نەبوو، بەلکو بنەمەلەیی عادلانێیە. لە ناساندنی مەئمون بۆ خۆی ئەلێت: (ئەم بەندەیی پر لە بەندایەتی مەئمون بەگ عادلانی ١/٢)^(٢). بەم جۆرە هیچ پەڕیوەندی نییە بەمەروانییەکانەو یان بە ساسانییەکانەو بەلکو رەچەلەکی ئەچیتەو سەر باپیری، کە ناوی عادل بوو بە رەگەز ئەچیتەو سەر ئەبوعوبەیدە جەراح لە دە کەسە مژدە پێدراوە کەو میری ئیمانداران عەباس کە پاشا کوشتارە کەو جەنگیزخانێیەکان بوو والی ویلایەتی شارەزور. هەر لەسەر رۆشنایی ئەم روونکردنەوانە، ئەم بنەمەلەییە کە فرمانرەوای ویلایەتی شارەزوری کردووە لە سەر دەمی دەسەلاتی عوسمانییەکاندا سالی ١٥٣٥ز لە عێراق لە بنەمەلەیی (عادل بەگ) هەو پێک هاتووە کە بە رەگەز ئەچیتەو سەر دوو لە فرماندەرەکانی ئیسلام.

ئەم میرنشینە بچوکە، کاتیەک دەسەلاتی عوسمانییەکان گەیشتە سنوری شارەزور لە لایەن (بێگە بەگ) هەو سەرپەرشتی ئەکرا. براکانی سەرخاب بەگ (سرخاب، عەباس عەزاوی. هەمان سەرچاوە، ١٧، ٥٩٢) و محەمەد بەگ و قایتمز بەگ هاوکارییان ئەکرد لە بەرپەرشتیدا. هیچ شتێک نەبوو ئاسایشی ئەم میرنشینە بچوکە تێک بدات جگە لە بەرپرەرەکانی نێوان عوسمانییەکان و سەفەوییەکان بە مەبەستی دەست بە سەرگرتنی زەوی یە کتر. لە کاتیەکدا بێگە بەگ رازی بوو بە دەسەلاتی عوسمانییەکان سەرخاب بەگی برای پەڕیەوی سیاسەتی لایەنگیری (شاتەھماسب) ی سەفەوی ئەکرد، ئەو کاتە بێگە بەگ ناچار بوو کۆرە تەمەن بچوکە کەو مەئمون بەگ وەک بارمەتە بنێرتتە لای میری میران لە بەغدا بۆ دەربرینی نیازپاکی و پەڕیوەندی بە عوسمانییەکانەو. مەئمون بەگ لە بارەگای ویلایەتی بەغدا پەڕوورده بوو بە پیتی

ره‌وشتی عوسمانیه‌کان. سهره‌پای نه‌وه شو ماوه‌یه که پتر له ده سال بوو مهنمون بهگ به زیندانی ناوئەبات، به‌لام هه‌روه‌ک له یاداشته‌کانیدا هاتوه زانیارییه‌کی باشی وه‌رگرت. به‌هۆی ده‌رچوونی فه‌رمانی هه‌مایۆنی له ریزی په‌رتە‌وازه (موتە‌فه‌ریقه) ⁽⁶⁾ دانرا به مووچه‌ی سێ سه‌د (ناقچه) ⁽⁶⁾ رۆژانه له‌ته‌ک (ته‌شرفاتییه‌کان) له ده‌رگای بالا (الباب‌العالی). پاش نه‌وه‌ی رووی کرده سه‌ریازی هه‌مایۆتی که له (بیره‌چک) ⁽⁷⁾ دا بوو، که‌وته به‌ر لوتف و مه‌رحمه‌تی سوڵتان سلیمانی قانونی بوه پارێزگاری که‌رکوک به مووچه‌ی (۳۰۰۰۰۰) ناقچه سالانه. پاش فه‌وتی باوکی سالی ۱۵۵۰ میرنشینی شاره‌زوری پێ به‌خشرا، به‌لام محمد بهگ و سه‌راب بهگ به‌وه قایل نه‌بوون و سوڵتان حسینی فه‌رمانه‌وه‌ی عمادیه‌ دژی ئەم کاره وه‌ستا. له‌به‌رته‌مه‌ په‌یشه‌وه‌ی مه‌زن (الصدر الأعظم) رۆسته‌م پاشای (محمد بهگ) ی مامی دانا به فه‌رمانه‌وه‌ی ویلایه‌تی شاره‌زورو مهنمون بهگ له‌لایه‌ن حسین به‌گه‌وه زیندانی کرا له‌قه‌لامی عمادیه. پاش ماوه‌یه‌ک نازاد گراو به‌هۆی میری میرانی به‌غدا، تهره‌د علی پاشاوه نی‌ت‌ردا بۆ نه‌سته‌نبوول و خرایه موتە‌فه‌ریقه‌وه له ده‌رگای بالا (الباب‌العالی) وه‌ک کارمه‌ندی‌ک کاری نه‌کرد.

له سالی ۱۵۵۳ یان ۱۵۵۵ و پاش په‌یمانی ئەم‌م‌اسیه گه‌راپه‌وه بۆ عی‌راق و له پارێزگای جۆراوجۆر کاری کرد، له کۆتاییدا ده‌ستی دایه‌ نویسنی یاداشته‌کانی له ۱۵۷۷ ز که له (حلله) ژبانی به‌سه‌ر نه‌بردو کورپیکسی هه‌بوو به‌ناوی محمد شه‌ویش ماوه‌یه‌ک پارێزگاری که‌رکوک بوو.

به‌م جۆره یاداشته‌کانی مهنمون بهگ که باس له هه‌لوێستی میره‌ ناوخۆیه‌کان ده‌کات و ره‌وتیان کاتی دروست بوونی ده‌سه‌لاتی عوسمانی له میانهمی سالانی ۱۵۳۴-۱۵۵۵ له باکوری عی‌راق و به‌سه‌رهاتی قاس میرزا که ده‌ستی به‌سه‌ر ناوچه‌که‌دا گرت بۆ ماوه‌یه‌ک و رۆلی مهنمون بهگ خۆی لهم رووداوانه‌دا تیشک نه‌خاته

سەر لایه نیتکی بچوک له میژووی دهوله تی عوسمانی، گهرچی بۆ کاتینکی دیاریکراویش
بیّت. ههروهها نهم کاره لایه نیتکی گرنگ و بهنرخنی دیکه ی هیه وهك شهوه ی
په یوهندی هیه به دامه زانندی شاری سلیمانیه وه.

پاش بهرنه گاری میرنشینی شاره زور که سه نته ره که ی قه لای زه لم بوو بۆ هیزی
عوسمانیه کان، عوسمان فه رمانی دا و پاش شه ویش میری میرانی به غدا عه مه د پاشا
به لته چی له لایه ن سولتان سلیمانی قانونیه وه فه رمانی دا به دروست کردنی قه لایه کی
دیکه له بری شه و قه لایه ی ته یوری له نگ ویرانی کرد، به لام شه و قه لایانه ی پاشان
دروست کرا ناوی نرا سلیمانی به ناوی شاهه که سولتان سلیمانی قانونی بوو
(۱۴۲ | ب | ۱۴۳) (۷).

پاش دوورخستنه وه ی مه نمون به گ له شاره زور سه راب به گ عه مه د به گی برای
ده کرد و دهستی گرت به سه ر قه لای زه لم داو خزی دانا به فه رمانی وه. به لام دیوانی
هه مایۆنی شه م کاره ی په سه ند نه کرد ناچار سه راب به گ قه لاکه و دهووبه ری چۆل کرد
که له ژیر ده سه لاتی بیگه به گدا بوو له ژیر گوشاری هیزی عوسمانیه کان که له ده ست
عه مه د پاشا به لته چی دا بوو پاش مردنی عوسمان پاشا، به م شه ویه ناوچه ی شاره زور
له سالی ۱۵۵۲ که وه ژیر ده سه لاتی عوسمانیه کان به شه ویه کی راسته وخۆو به دانانی
وه لی به گ سه ره تاو پاشان به ره به به گ له لایه ن دیوانی هه مایۆنییه وه ده سه لاتی
عوسمانی له ناوچه که دا دامه زرا. له کاتینکدا سه راب به گ و کوره کانی ده سه لاتیان
به رده وام بوو له میرنشینی خۆیان تا سالی ۱۰۳۲ ک (۱۶۲۲-۲۳). که میرنشینه که
له دهووبه ری هه له بجه (گلغنه ر) و ریژاو به ناوی هه ورامان ریژاو. (شه سه کنده ر به گ
منشی. میژووی جیهانی ناری عه باسی. چاپی به ردین ۱۳۱۴. نه زمی زاده مرتض.
حدیقه الخلفاء ۶۴، عه باس عه زاوی له و سه رچاوانه وه وه ری گرتوه. هه مان سه ر چاوه،
۱۷، ۶۰، ۲۵۱).

ههوا نامه‌ی کتیب

له تویی نیردراوی کتیبه تایبه تیبه کان له تورکیاوه (هسته نبول) که سه نتهری نیشتمانی عیراقی بۆ پاراستنی دیکومینته کان کرپسوی و گوئزرایه وه بۆ به غدا. یاداشته کانی مه ثمون به گ به ریکهوت دۆزرایه وه. پاش ناکوکیه که له سه ر نیردراوی ناوبراو له نیوان به رپوه به ریه تی سه نتهری ناوبراو و فرۆشیاردا بانگیشته کرام بۆ لیکۆلینه وه سه به رته به و بابته، له کاتی کدا که کاره کاتم نه بجام نه دا له عیراق، له کاتی وردبونه وه له لیست و کتیبه پاش کراوه کان له نیو کتیبه تورکی و عه ره بی و فه ره نسویه چاپکراوه کاندا نزیکه ی شه ست ده ستنوسم به رچاو که وت. به لیستی که ناماده کرابو و نیردرا بو بۆ لایه نه په یوه ندی داره کان بۆ ناگاداری. به رپوه به رایه تی گشتی کتیبه خانه ی تورکی نه و ده ستنوسانه ی بی نی. هه روه ها وینه ی له به رگیرا وه ی سئ له و ده ستنوسه زۆر به نرخانه که له کۆری زانیاری عیراقدا بوو درایه به رپوه به رایه تی گشتی کتیبه خانه ی نیشتمانی تورکی پاش گه رانه وم بۆ نه نقه ره.

یاداشته کانی مه ثمون به گ به کیک بوو له م سئ ده ستنوسه. که هه لگری هه موو تایبه تمه ندیه کانی هونه ری نوسینی عوسمانیه له سه ده ی شازده هه مدا. له پشتی مۆریکی کوزاوه هه به که سودی ناوی خاوه نه که یه تی و له ته که ناویک ناخوینریتته وه. نه م ده ستنوسه له سه ر کاغه زی $۱۶،۵ \times ۱۱،۵$ ، $۱۳،۵ \times ۷،۵$ سم و، ۴۶ په ره به خه تی نسخ و به رسته ی (سوپاس و پیزانین بۆ یه که مین نافه ریده ری جیهان) ده ستپیده کات و

كۆتايى ديت به رستهى (نوسراوه له يهكى مانگى رهبيع الاخر له مانگهكانى سالى نۆسه دو ههشتاو پينج).

بنه رتهى دهستنوسه كه به رستهى (ميژووى بهغدا به زباني توركى) تۆماركراوه. داندره كهى (مهئمون بهگ) ه و لهم دهستنوسه بنه رتهيبه دا به هيچ جورتيك باس ناكات كه به پينوسى خودى دانهر نوسرابييت يان به كهسيكى ديكه. بهلام نوسيني به پينوسى خودى نوسهر به بۆنهى نيشتنه سهر تهختى سولتان مورادى سيههم و كۆتايى هينانى له ۹۸۵ نهگهريكى زۆر بههيزه. چون مهئمون بهگ فيرى توركى بوو (كه زمانى نوسينه كهيه) كاتيكت له بهغدا دهست بهسهر بوو، شهوهش ئهم نهگه ره بههيز دهكات نوسهر كهوتوته چهند ههلهيهكى رينووسيبه وه وهك له يادچوونى ياي پهيوهست له زياده كردن و پياهه لانداندا (وصف) و له يادچوونى واوى ليكدهر (عطف). (خزمت عاليرى، وعساكر منصوره، وسيله تحسن... هتد)، نوسيني هه مزه له جياتى ياء وهك (اشء، قلعهء، لواء) و، بهكارهينانى هه نديكت زاراوهى توركى خۆجيبه تى وهك (بيجنه، داو، آشان، اولنجه، قورتولانجه، قوغورمىق، پيمك، بلخك، بارشق و ديلك ايلمك). وا دياره مهئمون بهگ ههلبهستيشى هه بوه، لهم چهند هۆنراوه دا دياره كه چهند پهروۆشى شيعر بوه.

تا دوون له ته نما ماييت

ويدى زمانى هه ميشه پارانه وه به بو شا،

نرخى وهى پاشاكان و بهگهكان چيه،

له بهردهم فه رمانى خوا، خواى جهان،

پشت بهستى پهيمانى پاشاو بهگهكان نه بوو،

دوودلى پهيدا بوو بهلام ملكهچ نه بوو،

سه‌بارهت به‌ناوی بیگه به‌گ باوکی مه‌نمون به‌گ عه‌باس عه‌زاوی لای وایه له‌ناوی به‌کره‌وه وه‌ر‌گیراوه و به‌کاره‌ینانی له‌ناو کوردا به‌م شیوه باوه .
 (میژووی عیراق، ۱۷ ، ۵۷) له راستیدا شه‌م ناوه چ له شه‌ره‌فنامه‌دا یان ده‌قه‌کانی دیکه‌دا وه‌ک به‌گه، بیگه، پیکه هاتوه و له‌ماوه‌ی مانه‌وه‌م له عیراق شه‌م ناوه به‌کار دیت وه‌ک بیگه و اتا (به‌گی بچوک) هه‌روه‌ک له تورکی ناوخ‌ژیی‌دا باوه^(۸)، هه‌ر له‌سه‌ر شه‌م بنه‌مایه دامان‌پرشت به‌شیوه‌ی راهاتنه‌که‌ی. شه‌وه‌ی بۆچرونی عه‌باس عه‌زاوی به‌هیتز ده‌کات، شه‌وه‌یه که مه‌نمون به‌گ ناوی (به‌گ درتنگ) ی له یاداشته‌کانیدا به‌روونی به (ابی بکر) هیتاوه .

عصمت پاراماقرز اوغل

هه‌و‌ال‌نامه‌ی کتیب

ههوا نامه‌ی کتیب

به ناولی خورای گوره و مبهردنا

سوپاس و پیتزانین بۆ نافعهریده ری جیهان، رازقی مرۆڤ و دێوه کان،
 (رازق الانس و الجان) سهروه ری و مه زنی هه ر بۆ شه و و مانی هه ر به رده وامه، که به گۆ
 (نطق) جوۆری مرۆقی له جوۆره کانی دیکه و نافعهرید دراوه کانی دیکه ی جیا کرده وه،
 پیتوستی بوونی رازنده وه به (لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم)^(۱) سه له واتی بیتپایان
 له سه ر پیتغه مبه ر، جیگای سه دره المنتهی به، په سه نده لای که ریم ترین خوا، واتا تا
 سه روه رمان محمده دی مسته فا با شترین سه لای لیبتت به بوراقی جوان و بی وینه وه ک
 تیشک که و ته ری، باله فره ی کرد وه ک هوما^(۲) له (قاب قه وسین)^(۳) په ریسه وه، نزیک
 بوویه وه له پله ی خو شه ویستی، شه ره فی (انک لعلی خلق عظیم)^(۴) ی وه ده ست هیئا،
 پله ی هیمنی نه یئیییه کانی پی به خشرا، سه لامی خوا له ها وه لآن و ها ورپسانی و چوار
 خه لیفه که ی، خو ش به خته پیگه ی شتوه کان، هه موو شوینکه وتوان و خو شه ویستانی که
 له باره یانه وه هاتوه (اصحابی کالنجوم بایهم اقتدیتم اهتدیتم)^(۵) که
 شه ستیره ی پهیره ی و ویران که ری دوژمن بوون، ره زای خوا له وان و له شوینکه وتوانیان
 تا وه کو روژی قیامت.

کاتیک شه م به نده یه، (مه شمونی کوری پیگه به گ)^(۶) عادلانی^(۷) خوا
 به خته وه ری و خو شی هه ردوو مه نزلگای پی بیه خشیئت به شه فاعه تی محمده سه روه ری

هەردوو دنیا لە سنجەقی حەلە^(۱۶) بۆ کاتی تەشریف هێنانی شاھەنشای جیھان شای
 شاھانی سەردەم، راستین سولتانی رۆژگار، تەواوترین رابەرانی ناوچەکە، پشت بەستوو
 بە یەزدانی مەزن، سولتانی کورپی سولتان ساحیبقران، موراد خانی سیپھەم^(۱۷)
 دەسەلاتی ئەم سولتان نشینەیی وەرگرت ئەم بەندە بێ ئەرزەشە زیارەتی دەرگای بالۆ
 خۆناساندنی کردو وتی (باوکم بێگە بەگ)^(۱۸) خوا لیتی خۆشبێ لە رابوردودا
 فرمانرەوای شارەزور بوو^(۱۹) دلپاکیی و بەندایەتی خۆی راگەیاندا بە سولتان کاتیک
 بەغدا بە زەبری هیژو بەهەیبەتی پالەوانانەیی سولتان سلیمانی داگیر کرد سالی
 ۹۴۱ک، پاشان وای لیھات ئەم بەندەییە بجزیتە زیندانی بەغدادووە لە ئەنجامی درۆ
 دەلەسەیی (غازی خان)^(۲۱) ی لە رێی دەرچووەوە هەروەک ئەم بابەتە بەسەرھاتی
 لیتقەومانانی (قاس میرزا)^(۲۲) ی لەخۆگرتووە لەم لاپەرەدا یادداشتی بەسەرھاتی راستی
 رووداوێ پر لە سەختییەکانی نوسیوە.

ده سنګر و نه بنامخې مده ست:

ده گهزی بهنده بېنگه بهگ نه گه پټهوه بو هه ریه که له نه بو عوبه یده ی جهراح^(۲۳) له ده مژده پټدراوه که یه^(۲۴) و میری نیمانداران عه باس^(۲۵). یه کیټک له با پیرانی، (عادل)^(۲۶) ناویټک بووه که له سه ره تایی روژانی کوشتاری جهنگیزییه^(۲۷) زورداره کاندایالی شاره زور بووه نه وه کانی مانه وه به گوټرایه لئی بو فهرانه کانی شاکانی عیتراق^(۲۸) هه تا ریټکه وتی خوا بی (نیسماعیل) ی کوری حه یده ری^(۲۹) هینا، کاتیټک نیسماعیل زانی بېنگه بهگ رازی نییبه ده سه لاتی نه وه په پیره و بکات و مل نادات بو فهرانه کانی، یه کیټک له جیگره کانی راسپارد به ناوی (جایان سولتان)^(۳۰) که دوازه میر له ژیر ده سه لاتی دا بوون پیی نه وتن سولتان، سه رکردایه تی هیټیټکی گه وره یان نه کرد. که به ریټکه ون بو دا گیر کردنی ولاتی بېنگه بهگ.

کاتیټک پییان نایه خاکی شاره زور ده ستیان کرد به وټران کردنی نه وه گوندانه ی که وتونه ته نه وه پټده شته و کاولیان کرد، سیټ قه لآ له قه لآ کانیان سارا کرد، به لام نه یان توانی ده ست بگرن به سه ر قه لآ یه کدا که که وتبوه سه ر چیا به رزه کان و گه ماروټیان دا بو ماوه ی یه ک سالی ره به ق، تا نانو میټد بوون و هه لته اتن . جهنگی رووبه پروو له نیوان هه ردوولا رووینه ته دا گه ر ناوچه که توشی به سه رادان و به ربه ره کانی به رده وام

نه‌بوايه که دوژمنان ده‌ستدریژیان نه‌کرده سهر له هه‌موو لایه‌که‌وه. زۆری به‌سه‌ردا
 نه‌چوو ناوچه‌ی شاره‌زور بوه یه‌کێک له پارێزراره‌کانی سولتان به‌چاودێری پادشاهی
 گه‌وره‌ته‌ویش به‌ داگیرکردنی سوپا بۆسه‌ر ویلايه‌تی دیاربه‌کر(٣١) و موسل(٣٢) و
 تاوه‌کو سنوری نه‌ربیل(٣٣)، شاره‌زوریش بوه یه‌کێک له ولاته پارێزراره‌کان(٣٤)، پاشان
 کاتیکی وه‌زیری مه‌زن ئیبراهیم پاشا(٣٥) خوالی خۆش بیته، نیازی بوو بکه‌ویته ری بۆ
 ولاتی عه‌جه‌م، له زستاندا بارو بارگه‌ی له هه‌له‌بی پارێزراو خست و بیگه به‌گ ته‌م
 هه‌واله‌ی بیست راپۆرتیکی دوورو درێژی نوسی و تییدا روونی کرده‌وه که (خۆی و
 خه‌لکی ولاته‌که‌ی) له نه‌هلی سوننه‌ت و جه‌ماعه‌تن هه‌ر له باوو‌پایه‌رانیانه‌وه تاوه‌کو
 نه‌و سه‌رده‌مانه‌یش شه‌رو پێکدا‌دانیان هه‌ر به‌رده‌وام بوو له ته‌ک (قزلباش)(٣٦) ه‌کاندا،
 نه‌و راپۆرته‌ی به‌ کوێخاکه‌یدا نارد که ناوی هه‌یده‌ر بوو بۆ ده‌رگای بالا، کوێخاکه
 نامه‌که‌ی گه‌یاندو ده‌رگای سوننی ماچ کرد. کاتیکی سولتان سلیمان قانونی روانییه
 نزاکانی بیگه به‌گ هه‌ستی سولتانی جولاو لوتفی ده‌رحه‌ق فه‌رموو و زۆر به‌ باشی
 چاودێری کراو نامه‌ی پ خۆشه‌ویستی و چاودێری نارد، پاشان له به‌هاری هه‌مان سالدا
 ئیبراهیم پاشا که به‌رێزو یقار ناسرابوو که‌وته ری به‌ره‌و ولاتی عه‌جه‌م، سوپا‌که‌ی له
 (اوجان)(٣٧) جینگیر کرد له (نازربایجان)(٣٨) نزیکی (ته‌بریز)(٣٩)، خێوه‌تگه‌ی لێدا به
 سیستمیک وه‌ک ته‌ستیره‌ وابوو پاشان ده‌سته‌ی سولتان سلیمان(٤٠) هاتن، خوا لیی
 خۆش بیته و به‌هه‌شت بگاته جینگای. به‌هاتنی ئوجان شه‌رفه‌مند بوو، وه به‌ لوتف و
 مه‌رحه‌مه‌تی سوپاسی سه‌رکه‌وت و بوژایه‌وه. به‌لام زۆری نه‌برد زستانیکی سارد هات
 به‌سه‌ردا ناچار نه‌و که‌ژاوه‌یه‌ کۆچیان کرد له چیاکانی (قه‌ره‌غان- قه‌ره‌خان)(٤١) له‌سه‌ر
 هه‌ردوو ویلايه‌تی هه‌مه‌وان(٤٢) وه دینور(٤٣) رووه‌و عیراقی عه‌ره‌بی. کاتیکی گه‌یشته
 (ماهی ده‌شت)(٤٤) دووچاری سه‌رمای زستانیکی ساردو که‌م خواردنی و پێویستی
 بوون و زۆر له سه‌ربازه‌ پیاده‌کان له‌ناوچوون، هه‌روه‌ها ناژه‌له‌کانیشیان له‌ناوچوو، نه‌و

ولاخانه‌ی که تۆپه‌کانیان رانه‌کیتشا زۆریان له‌ناوچوون، شه‌م کاره خرایه پیش چاوی
 سولتانی خوش به‌خت و پرسیماری چاره‌سهری لیکرا، فه‌رمانی دا تۆپه‌کان بجه‌نه ژیر
 زه‌وی له چیا‌ی (پشته‌ی شاخ)^(۴۴) و گهر توانرا بگه‌یه‌نریشه پج‌ده‌شت و بخریشه ناوی
 (قره‌صو)^(۴۶) و کاریکه‌کان (عه‌ره‌بانه) یش بسوتینرین تاوه‌کو نه‌که‌وتیه ده‌ست دوژمن،
 هه‌موو فه‌رمانه‌کانی سولتان جیبه‌جی کران. پاشان سولتان رووه‌و به‌غدا که‌وته‌پج،
 کاتیک به‌هیزه‌کانه‌وه گه‌یشته ناحیه‌ی (زه‌نگ ناباد)^(۴۷) ی سه‌ر به‌ویلایه‌تی به‌غدا، به
 کیله‌کانی قه‌لای به‌غدا پیشوازی‌کرا، سوپای سه‌رکه‌وتو، خوشی تیکه‌وت و بریاریان دا
 به‌نزیکه‌ترین کات بچه‌ناوشار و خواردن و پیوستیه‌کان دابین بکه‌ن. له‌رووباری
 دیاله‌وه نزیکه‌ بویونه‌وه که‌ناسراوه به‌نۆرینگا. هه‌رکه سه‌ربازه‌کان دایان له‌رووباره‌که
 ولاخه هیلاکه‌کان خنکان و زۆریه‌یان له‌ناوچوون، پاشان که‌سولتانی سه‌روه‌ر گه‌یشته
 به‌غداو نیازی بوو هه‌موو زستان له‌وئ به‌سه‌ر بیات، له‌وئ به‌ریزه‌وه مایه‌وه، پرسیماری
 نزیکه‌ترین ویلایه‌تی له‌شوینی له‌چال نانی تۆپه‌کان کرد، شاره‌زایان و له‌امیان دایه‌وه که
 شاره‌زور نزیکه‌ترین ویلایه‌ته له‌وشوینه‌وه فه‌رمانه‌واکه‌ی ناوی (بینگه‌به‌گه)، که‌نه‌هلی
 سونه‌ت و جه‌ماعه‌ته، هه‌ر له‌شه‌رو دوژمنایه‌تیدا بوه له‌ته‌ک قزلباشه‌کان، له
 روژگاری رابوردودا ناردبووی به‌ندایه‌تی خوئی بخته پیش چاو، سولتان فه‌رمانی دا
 (یه‌کیک له‌سواره‌کان بنیرن و پیی رابگه‌یه‌نن، بۆمان ده‌رکه‌وت که‌له‌رابوردودا
 دۆستایه‌تی و په‌یوه‌ندی خوئ نواندبوو بۆ ده‌رگای پیروزی بالا به‌لام مه‌رجه‌کانی
 په‌یوه‌ندی و دلسوژی نه‌وه‌یه هه‌ستیت به‌گه‌یاندنی نه‌و تۆپانه‌ی له‌سه‌ر رینگاماندا به‌جی
 ماون بۆ به‌غدا، به‌م جوژه‌نه‌رک و ماندوو‌بوونت به‌فیرو ناپروات و خۆشه‌ویستی و لوتفمان
 نه‌تانگریشه‌وه، کاتی ده‌رچوونی فه‌رمانی پیروژ درایه (مصلی چاوش)^(۴۸) ره‌زای خوای
 لیبیت بردی بۆ بینگه‌به‌گ، پینخۆش‌حال بوو به‌وه فه‌رمانه‌هه‌مایوتیه، ده‌ستبه‌جی
 (سه‌راب)^(۴۹) ی برای به‌هاوریشه‌تی (چاوش باشی) بۆ ده‌رگای ده‌ولت به‌دیاریه‌کی

زۆرهه نارد بۆ خستنه پيشچاوى سولتان كه (فهرمانه كەى بە جئيه به دل و گيان، با
 ئەو شارەزايە، كە شوتنى ناشتنى تۆپەكان لە رووبارە كەدا شارەزايە، بىت، بۆ ئەو
 كارەكە بە دل و گيان ئەنجام بەدين) سهرابى ناوبراو روڤشت و دەرگای سونى سولتانی
 ماچ كرد، ئەو كارەى بۆى هاتبوو خستيه پيشچاو، سولتان دەستىكرد بە دؤعا كردن و
 شايستەى بىنگە بەگ، داواى خەيرو سەرکەوتنى بۆ خواست، رووى رەحمەتى كرده
 سهرابو سنجەقى مەهروان^(٥٠) ى پى بەخشى و فەرمانى دا بە ناردنى ئەوانەى
 تۆپەكانيان خستبو ژىر ناو لەتەك هەندىك لە شوڤىرى كاريكە بە تواناكاندا لە
 هاوڤىهەتى مېردا برۆن و بە هەندىك ديارى شايستە وە چونە لای مېر بىنگە بەگ،
 كاتىك وەفدەكە گەيشت بىنگە بەگ فەرمانى دا ئاسنگەر و دارتاشەكانى وىلايه تەكە
 كۆيكەنەو بۆ چاك كردهوئى كاريكەكان، هەروەها فەرمانى دا بە نامادە كردنى و لاخ و
 زىنى چاك بۆ راكيشانى كاريكەو تۆپەكان. لە كاتىكدا خۆيان نامادە ئەكرد بۆ ناردنى
 تۆپەكان چاوش باشيەك گەيشت فەرمانىكى پى بوو تىيدا هاتبوو (لەمەر ئەوئى بە
 نيازى روڤشتنم بۆ تەبرىز و بەسەر شارەزوردا پتويستە ئاليك و پىداويستيهكان نامادە
 بكرىت و گرنكى بدرىت بە ناردنى تۆپەكان بۆ بەغدا، لەسەر دەستو پتوئەند و
 خزمەتگوزارانە كە هاوڤىهەتى براكەتان بكەن و هەستەن بە كارى پتويست لە
 نامادە كردنى پىداويستى و خواردن و پارىزگارى كردنى تۆپەكان تاوەكو بەهار) سولتان
 بەغداى بە جئيهشت بەسەر داقوق^(٥١) و كەركوك^(٥٢) و هەر لەسەر رىگای خۆيدا بە
 تەنگەبەرى (دەربەند ئيمان شا)^(٥٣) دا تپپەرى و گەيشتە پىدەشتى شارەزور، بەو
 رىگايەدا روئى كە جەرگە و هەناوى سوپاى ئەسكەندەرى زولقەرنەينى^(٥٤) تىدا نىزرا بوو.
 روژانى جەژنى قوربانيان لە دەورووبەرى قەلاى (قزلبه)^(٥٥) بەسەر برد، خزمەتكارەكەى
 سليمان پاشا^(٥٦) گەيشتە هەمان شوين كە لە ولاتى ميسرەو هاتبوو بە هاوڤىهەتى
 هەزاران لە (مەماليك) ى تايبەت كە هەلگرى تاجى ئالتونى و پشتوتى زيوين و

پۆشاکى حەرىر بوون و سەربازانى پۈچەك بوون و ھەمەجۆر رازابوونەوہ و بە جوانترین
 پۆشاک بە سواری ولاخە عەرەبىيە كانىانەوہ، پەيۋەندىيان كىرد بە سوپاي سەرکەوتوہوہ
 لە خىتوہتگاگەي، لەو كاتەدا لە دەوروپەرى شارەزور (سەھراب) ھات بە فەرمانى بىگە
 بەگ و بە ديارى و كىلىلى قەلاكانەوہ، لەھەر قۇناغىك لە قۇناغەكاندا پىداويستى
 سوپاكەي دابىن ئەكرد لە پىداويستى و ئالىك و لە پىشەوہي تىپە سولتانىيەكانەوہ بوو
 تا گەيشتە شارۆچكەي (مراغە)^(۵۷) سەر بە نازربايجان. ئەو كاتە خۆشەويستى و
 چاودىرى جۆراوجۆرى سولتانى و دەست ھىنا. كاتىك سەھراب بە فەرمانى سولتانەوہ
 گەرايەوہ لاي بىگە بەگ لە كاتىكدا لە (زەنگ ئاباد) بوو سەر بە ويلايەتى بەغدا،
 دەستبەجى كوئىخا عوسمان بەگ پىشوازي لە تۆپەكان كىرد كە سلىمان پاشا مېرى
 مېراني بەغدا ناردبووي بۆ ئەم كارە. تۆپەكان و پىداويستىيەكانى لە بىگە بەگ
 وەرگرت بە مەبەستى گواستنەوہي بۆ بەغدا، لە ھاورىيەتيدا پياوانى بەتواناي نارد لە
 پياوانى تىرەكانى خۆي بۆ گەياندىنى بە بى زيان بۆ بەغدا. پاشان بىگە بەگ گەرايەوہ بۆ
 شارەزور، بە چاويكى بەناگاۋە دەستىكرد بە چاودىرى ئەو بەسەرھاتە نويانەي بەسەر
 سولتاندا دىت. لەو كاتەدا زانى سولتانى بەتوانا بە رىزو حورمەتەوہ لە تەبرىز
 گەرايەوہ بۆ نزيك بارەگاي سولتانى پايەبەرز، بىگە بەگ لە جىگاي خۆي مايەوہ
 بەوپەرى توانا پتەوييەوہ و پارانەوہ لە خوي گەورەو خويىندىنى ئايەت و پارانەوہ بۆ
 بەردەوامى سولتان و مانەوہي بەخۆشى. ناوبەناو بەندايەتى و دلئسۆزي خۆي نوئ
 ئەكردەوہ. بەنياز بوو نىردراويك بنىرت بۆ دەرگاي بالا بۆ نوئ كىردنەوہي
 بەندايەتى خۆي. بەلام شارەزاي چۆنيەتى خستەنە پىشچاوي بەندايەتى خۆي نەبوو،
 ھەرۋەھا شارەزا نەبوو لە چۆنيەتى پەيامدارى و شىوازي سەرنەوي كىردن و ملكەچ
 كىردن، ناردىيە لاي (حسین بەگ داسنى)^(۵۸) والى ئەربىل^(۵۹) بۆ داواي يارمەتى لەم
 بارەيەوہ، حسين بەگ كە ھەلسوكەوتى زەعامەتى^(۶۰) دياربەكرى^(۶۱) ئەكردو

کویتخاکه‌ی (مه‌جنون)ی نارد، کاتیک کویتخا مه‌جنون گه‌یشته‌جی بیگه به‌گ
 (ئیراهیم)^(۶۲)ی برای به‌هاورپیه‌تی نارد و به‌پئی توانا دیاری نارد بۆ ده‌رگای بالا.
 کاتیک وه‌فده‌که گه‌یشته (ناغجه قه‌لا)^(۶۳) نه‌وه‌ی پیشبینی نه‌کرابوو روویدا، غازی
 خان که پیشتر لای (چوقه سولتان)^(۶۴) کاری نه‌کرد گه‌وره‌و په‌روه‌رده بوو له‌و کاره،
 لایه‌نی شای به‌جیه‌پیشتبوو و په‌یوه‌ندی کردبوو به‌ئستانه‌ی سولتانی پایه‌به‌رزه‌وه،
 نیوه‌ی ویلایه‌تی پی به‌خشرا به‌پله‌ی میری میران، خودی چوقه سولتان له‌سه‌رده‌می
 شا ئیسماعیلی سه‌فه‌ویدا فه‌رمان‌په‌وای (مندلجین)^(۶۵) و (دینور)^(۶۶)ی هاو سنوری
 شاره‌زور بوو، له‌نیوانیادا شه‌رو ده‌ستدریژی و کوشتنی زۆر روویدا، به‌هۆی هه‌ستی
 نه‌ته‌وایه‌تی و ناینیسه‌وه، وه‌پاراستنی هه‌ژاران له‌ده‌ستدریژی و شه‌رو کوشتنی
 به‌رده‌وام، بۆیه له‌نیوانیادا شوینه‌واری رق و کینه‌هه‌ر مابوو، غازی خان ده‌سته‌یه‌کی
 نارد له‌پیاوانی خۆی له‌دوو نیردراوه‌کان ئیراهیم و کویتخا مه‌جنون، له‌ناکاو
 هیرشیان کرده سه‌ریان له‌ناغجه قه‌لا و کویتخاکه‌ی بیگه به‌گ که ناوی حسین بوو،
 کویتخا مه‌جنون و چند که‌سیکی دیکه‌یان کوشت. ئیراهیم له‌و کیشه‌یه‌رزگاری بوو
 هه‌له‌هات بۆ پاریزگاری نه‌ریل. پاش دوو روژ ری گه‌یشته لای حسین به‌گ، له
 راپورتیکدا به‌دریژی باسی به‌سه‌ره‌اته‌که‌ی بۆ کرد. له‌کاتیکدا له‌بیری نه‌وه‌دا بوو
 ناگاداری بیگه به‌گ بکه‌ن له‌به‌سه‌ره‌اتی نیردراوه‌کان غازی خان کویتخاکه‌ی نارد بۆ
 ده‌رگای بالا بۆ یاد ناوه‌ری نه‌و که ویلایه‌تی شاره‌زور شایسته‌ی نه‌ویه که ببیته
 باره‌گای میری میران گه‌ر هیمه‌ت بکه‌ن و هه‌ندی سوپا بنیترن بۆ نه‌م به‌نده‌یه نه‌وا
 کردنه‌وه‌ی نه‌م ویلایه‌ته‌کاریکی ناسانه، به‌م شیویه‌ه راپورتی غازی خان بوه هۆی
 ده‌رچوونی فه‌رمانی هه‌مایونی شه‌ریف بۆ سوپاکانی دیاربه‌کرو (مرعش)^(۶۷) و شام و
 هه‌له‌ب که هاوکاری سلیمان پاشا بکه‌ن میری میرانی به‌غدا بۆ نه‌وه‌ی هیرش بکه‌نه
 سه‌ر شاره‌زور. بۆ نه‌وه‌ی سلیمان پاشا بیگه به‌گ چه‌واشه بکات له‌و هیرش بردنه،

نامه‌یه‌کی بۆ نارد که سه‌فه‌ر نه‌کات بۆ جه‌زائیر^(۱۸) بیگه‌ به‌گ به‌ نامه‌یه‌ک وه‌لامی دایه‌وه، گهر فه‌رمان بده‌ن هی‌زیکتان بۆ ره‌وانه‌ بکه‌م به‌ فه‌رمانده‌یی (ئیسراهمیم) ی برام، کاتی‌ک نامه‌که‌ گه‌یشت وه‌لامی سلیمان پاشا نه‌وه‌ بوو که پتیویست ناکات به‌ ناردنی که‌س، ته‌نها جوو‌غلی کردنت بۆ هاوه‌لانی ده‌وروبه‌ری قزلباشه‌کان به‌سه‌.

له‌ کاتی‌کدا بیگه‌ به‌گ له‌سه‌ر دلسۆزی خۆی به‌رده‌وام بوو، وه‌ک کیتی‌کی بلند له‌جیتی خۆی نه‌نه‌جولا، نه‌پارایه‌وه‌ له‌ خوای گه‌وره‌ به‌ دلتی‌کی پر له‌ دلسۆزییه‌وه‌ سه‌رکه‌وتنی سوپا نزی‌ک بی‌ت، له‌وکاته‌دا هه‌ندێ له‌ هه‌زاره‌کان هه‌والیان هی‌نا که‌ سوپایه‌ک به‌ ژماره‌ی نه‌ستی‌ره‌کان سنوری شاره‌زوریان به‌زاندو ده‌ستیان گرت به‌سه‌ر قه‌لای (حورین)^(۱۹) دا ده‌سته‌به‌جی بیگه‌ به‌گ کو‌یخاکه‌ی نارد به‌ نامه‌یه‌که‌وه‌ بۆ فه‌رمانده‌ی سوپای سه‌رکه‌وتو، سلیمان پاشا نه‌لیت (چ خیانه‌تی‌ک له‌م به‌نده‌ی به‌وه‌فایه‌ ده‌رکه‌وت تا به‌م شی‌وه‌یه‌ سوپا بکه‌نه‌ سه‌ری و نازاری بده‌ن؟ گهر قه‌لاکانتان پتیویسته‌ نه‌وا به‌نده‌و هه‌رچی هه‌یه‌ هی‌ خاوه‌ن شکۆیه‌، من که‌ به‌ندایه‌تی خۆم راگه‌یاند نرخ‌ی قه‌لای چیه‌؟ گهر سولتان به‌ندایه‌تی منی په‌سه‌ند نییه‌و هه‌ر قه‌لاکانی پتیویسته‌ کلیلی قه‌لاکانی پێشکه‌ش کراوه‌ له‌ته‌ک به‌ندایه‌تیماندا). پاشای ناوبراو سو‌یندی گه‌وره‌ی بۆ خوارد به‌خوا هیچ په‌یوه‌ندی نییه‌ به‌م هی‌رشه‌وه‌، به‌لکو نه‌مه‌ له‌ نه‌نجامی نه‌و راپۆرتیه‌ که‌ غازی خان به‌رزی کرده‌ته‌وه‌، له‌ کاتی‌کدا نه‌م هیچ گومانی له‌ راستی و دۆستایه‌تی نه‌و نییه‌. بۆ دووپاتکردنه‌وه‌ی دۆستایه‌تی بیگه‌ به‌گ کلیلی قه‌لاکان و چه‌ند دیاریه‌کی نارد بۆ پاشای ناوبراو. کاتی‌ک کلیله‌کان و دیاریه‌کان گه‌یشتن پاشا دلنیا بوو له‌ راستی بیگه‌ به‌گ، فه‌رمانی دا به‌ بلاوه‌کردنی سوپاکه‌، نه‌م به‌نده‌یه‌ی، سه‌ره‌پرای که‌می ته‌مه‌نی، وه‌ک بارمه‌ لای خۆی هی‌شتیه‌وه‌، (ئیسراهمیم) ی برای که‌ پێشتر له‌ ری‌ی رۆشتندا بۆ لای ده‌رگای خۆشبه‌ختی له‌ ناکاو درا به‌ سه‌ریانداو پیاوه‌کانی نارد به‌هاورپیه‌تی عوسمان ئاغ‌ا، سه‌رۆکی چاوشه‌کان له‌ته‌ک روونکردنه‌وه‌یه‌کی درێژ بۆ

دەرگای بالا. کاتیک روونکردنه‌وه که گه‌یشت راستیه‌کان دەرکوت بۆ هه‌موو جیهان،
 لیشاوی ره‌جه‌تی جولاو سنجه‌قی (بن کوره)^(۷۰) و (حورین) ی به‌خشی به‌م به‌نده‌یه.
 هه‌روه‌ها زه‌عامه‌تی سه‌د هه‌زار ناقچه‌ی دا به‌ ئیبراهیم و له‌ته‌ک چاوش (خرم)^(۷۱)
 ناودا که‌لوپه‌لی به‌نرخ‌ی نارد بۆ بیگه‌ به‌گ و فه‌رمان درا به‌ لیکۆلینه‌وه له‌ روودای
 کوشتنی ئەو پیاوانه‌ی که‌ دیارییان پێ بوو بۆ دەرگای بالا و چۆنیه‌تی تالان کردنیان.
 چاوشی ناوبراو گه‌یشته‌ لای پاشا له‌ به‌غدا. پاش ته‌سلیم کردنی فه‌رمانه‌ پیرۆزه‌کان و
 دیارییه‌ نیردراوه‌کان بۆ بیگه‌ به‌گ له‌ته‌ک سه‌رۆکی ئیشکچییه‌کان (کیوان)^(۷۲) که‌ به‌
 هاو‌پێه‌تی چاوشی ناوبراو عوسمان ناغا^(۷۳) هاتبوو، غازی خان ئەم هه‌واله‌ی بیست و
 زانی گه‌ر ئەم به‌نده‌ ده‌ست به‌سه‌ره‌ له‌ به‌غدا رزگار بکریت، سه‌ره‌رای ئەوه‌ی روویدا
 ئەوا دوور ئەخریته‌وه له‌ ناوچه‌کان و پله‌وپایه‌ی، بیری له‌ پیلانیک کرده‌وه که
 فروفیله‌کانی په‌رده‌پۆش بکات و رزگاری بیست له‌ کاره‌ پۆخه‌واته‌که‌ی، ناگاداری
 ده‌سه‌لاتی سولتانی سوننی کرد که‌ سلیمان پاشا و حسین به‌گ خاوه‌نی ئه‌رییل و بیگه‌
 به‌گ فه‌رمانه‌ی‌ه‌وای شاره‌زور ده‌ستیان کرده‌ به‌ یه‌کو ریک که‌وتووون دژی سولتان، له‌و
 کاته‌دا سولتان هێرشی کردبوه‌ سه‌ر (قره‌ به‌غدان)^(۷۴)، راپۆرته‌که‌ی (غازی خان) ی به‌
 راست زانی، ده‌ستبه‌جۆ سلیمان پاشا والی به‌غدا ی له‌سه‌ر کار لادا و ویلایه‌ته‌که‌ی
 به‌خشی به‌ (محمد پاشا)^(۷۵) میری منتشا (منت شاه)^(۷۶) که‌ پێشتر والی ویلایه‌تی
 (مرعش)^(۷۷) بوو، لادرا‌بوو له‌ پله‌که‌ی. ئەمه‌ هاوکات بوو له‌ته‌ک ده‌ستپێکردنی
 لیکۆلینه‌وه‌ و پشکنینی سه‌ر رووداوه‌که‌، هیشتا لیکۆلینه‌وه‌که‌ کۆتایی نه‌هاتبوو، له‌م
 کاته‌دا کو‌تیاکه‌ی محمد پاشا گه‌یشته‌ به‌غدا، به‌ په‌له‌ ئەم به‌نده‌ی خسته‌ به‌ندێخانه‌ له‌
 مالی پاسه‌وانی قه‌لای ناو‌خۆدا، ئەوه‌ی راسپێردرا‌بوو به‌ لیکۆلینه‌وه‌ له‌ روودای ناوبراو
 لادرا له‌سه‌ر کاره‌که‌ی. پاش چه‌ند رۆژیک محمد پاشا گه‌یشته‌ به‌غدا و غازی خان هات
 بۆ سه‌ردانی له‌ به‌غدا ی پارێزراو. سه‌ره‌رای ئەوه‌ی بیبه‌شی نه‌کرد له‌ دلنه‌وایی و

خۆشه‌ويستی، ئەو خۆشه‌ويستی و نزيك بوونه‌وه‌يه بوه باوك و كورپ له نيتوانياندا به‌لام زۆرى نه‌برد درۆو ده‌له‌سه‌و بوختان كردنه‌كاني بۆ روون بويه‌وه.

ئه‌وانه‌ي ته‌بوت ته‌نها قسه‌و خۆيردنه‌ پيشه‌وه بوو، هه‌روه‌ها زاني كه‌ مسته‌فا به‌گ^(٧٨) ميري ميرانى مندلين و فه‌رمانه‌ه‌واي پاريزگاي (كلين)^(٧٩) كه‌ هه‌ردوو براهي غازي خانن و له‌سه‌ر هه‌مان مه‌زه‌به‌بن، نا‌ه‌ه‌وايي و زولمي زۆر نه‌كه‌ن له‌ هه‌ژاران و بئ چاره‌كاني ژير ده‌سه‌لاتيان، مال و مناله‌كانيان به‌كاردين به‌ زۆري زۆرداري، سه‌ره‌راهي ته‌مه‌ به‌ ئاشكراو به‌ نه‌يتني هه‌نديك له‌ده‌ستو پيونده‌كاني سولتانيان كوشتوه‌ له‌و گونده هه‌مايونيه‌ تايبه‌تيانه‌دا و ده‌ستيان گرتوه‌ به‌سه‌ر گونده‌كاندا. ئەو كاته محمد پاشا راپۆرتيكي به‌رزكرده‌وه‌ بۆ ده‌وله‌تي بالا، دوو كه‌س دانران: يه‌كيكيان (مخه‌سه‌ب زاده محمد)^(٨٠) كه‌ چاوش بوو له‌ ده‌سته‌ي بالا و دووه‌ميان قازي به‌غدا (مه‌لا مصلح الدين شه‌فندي نيكسارلو)^(٨١) بۆ ليكۆلنه‌وه‌ له‌و باره‌يه‌وه، (غازي خان) ي نيه‌ت پيس بانگ كرا بۆ ئستانه‌ي بالا، كاتيک فه‌رمانه‌كه‌ي پينگه‌يشت رازي نه‌بوو جيبه‌جيبى بکات و سواری سه‌ري خۆي بوو، له‌ته‌ك نۆ ميردا كه‌ ئالاي تايبه‌تيان هه‌بوو ريک كه‌وت و سڀ هه‌زار مال له‌ عه‌شايه‌ري ويلايه‌ته‌كه‌ي خسته‌ پيش خۆي له‌ته‌ك پينج مير له‌ سه‌رۆكه‌كانيان، چاوديري شه‌و مه‌ماليكه‌ سولتانيانه‌ي كرد كه‌ دووي كه‌وتن وه شه‌وي دووي نه‌كه‌وت كوشتي، ره‌زامه‌ندي و گوپرايه‌لي خۆي رانه‌گه‌ياند، هه‌روه‌ها دوو له‌ قازيه‌ه‌كاني ويلايه‌ته‌كه‌ي سه‌ره‌ري، ژماره‌يه‌ك له‌ دانيشتواني به‌ زۆر له‌ته‌ك خۆي برد، تاجيكي شه‌له‌كي (مزيف) ي له‌سه‌رناو ريتي گه‌روي (تخت گرا)^(٨٢) ي گرتبه‌هر و به‌ناوچه‌ي ماي ده‌شت دا تيپه‌ري، گه‌يشته (يشم)^(٨٣) و (كنگور)^(٨٤) بۆ (هه‌مه‌دان)^(٨٥) و چاري كه‌وت به‌ فه‌رمانه‌ه‌واكه‌ي (عبدالله خان)^(٨٦). پاش پريني چه‌ند قوناغ و مه‌نزله‌گايه‌ك نزيك بوويه‌وه له‌ خيوه‌تگه‌ي شا له‌ هاوينه‌هه‌ه‌واي (گول قياق)^(٨٧)، شا له‌ هاتني ئاگادار كرا، فه‌رمانه‌ي دا به‌ (به‌رام ميرزا)^(٨٨) ي براهي پيشوازي ليبيكات و

به خیرهاتنی بکات، هاورپیه تی کرد بۆ خپوه تگاکه به خۆشیه کی زۆروهه. له م کاته دا شا سوپاکه ی کۆکرده وه کۆبونه وه ی پیکردن، خانی تاوانباریش ناماده ی نهو کۆبونه وه یه بوو، پرسپاری لیکرد ده باره ی سوپای رۆم له میانه ی قسه کانیدا وتی له نیو میره کورده کاندا که بیگه به گ پهروه ده ی کردون و کاری پئ سپاردون، که سیك هیه به ناوی (حاجی شیخ به گ) وه^(۸۹) که سه روکاری پارێزگای (بابان)^(۹۰) نه کات، گوئ به هیچ نادات و ناوبه ناو نه دا به سه ر دانیشتوانی سه ر به ویلیه تی (مراغه) دا و دانیشتوانه که ی نا ره حه ت نه کات، زه ره رو زیانیان لی نه دات، که سیك نییه له نیو میره کاغدا نه م ویلیه ته و دانیشتوانی ناوچه که له شه رته نگیزی نه م کورده رزگار بکات؟ غازی خان که له و کۆمه له یه دا ناماده بوو خۆی هی نایه پیتشه وه و وتی (گه ر ریمان بده ن نه م کاره نه نجام بده ین نه و نه مانگرت و به هه ر نرخیک بوه دیلمان نه کرد).

پاشان هه ستا له ته ک چه ند میریک ی دیوان به سه رو کایه تی هیزیک دایان به سه ر پارێزگای باباندا و نازاری دانیشتوانه هه ژاره کانیا ن داو ده ستیا نکرد به تیکدان و ویران کردنی گونده کانو تالان کردنیا ن. حاجی شیخ به گ ناچار په نای برده بهر چیا به کی سه خت که رێگای بۆ چوونی نه بوو، نوینه ریک ی نارد بۆ به غدا بۆ شه وه ی داوای یارمه تی وه او کاری بکات. محمهد پاشا هیزه کانی به غدا ی ناماده کردو ناردی به هانایه وه، کاتیک خانی تاوانبار بیستی هیزه کانی به غدا روویان کرده نه و ناوچه یه، له ته ک هاورپیکانیدا که وته وتووێژ و وتی (وای به باش ته زاتم پیتش گه یشتنی نه و هیزانه هیرش بکه ینه سه ر نه و هه شارگه پارێزراوه، نه وانه ی خۆیا ن هه شار داوه دیلیان بکه ین). به لآم هه ر له یه که م هیرش بۆ سه ر هه شارگه که تیکشکا و توشی په شیمانی و شکستیه کی گه وه بوو، پاشان له ترسی نه و سوپایه که رووه نه و دین هه له هات، گه راپیه وه و په یوه ندی کرد به شاوه، به لآم به نا ئومید ی گه راپیه وه. پاش ماوه یه ک شا (مه جمود نباد باکو)^(۹۱) و دمیر قاپو ده ربه ندی (شامران)^(۹۲) ی پئ خه لات کرد. به لآم

به دريژي رۆژگار شا ناشكرای كرد كه كارى ناپهسەند لە خانى تاوانبار دەرکەوتو،
فەرمان درا بە قاس میرزای برای شا كه والى (شماقى)^(۹۳) بوو له ویلايهتى شیروان^(۹۴)
بۆ كوشتنى (مستەفا بەگ)ى برای و ههروهها كوشتنى سولتان عەلى بەگ كه
بەشداربوون بە يەكەوه له ياخی بوون و سەرکیشیدا.

قاس ناردى بەدواياندا كه لای نامادەبن، كاتێك هاتن بۆ لای فەرمانەكەى
جیبەجیكردو سەرى پەراندن. ههروهها شا خۆشى (كیش)^(۹۵) ى برای كوشت لەتەك
(قره وهلى بەگ)^(۹۶) ناویك بەشیوهیهكى زۆر ناپهسەند، بەم شیوه خانى تاوانبار بوو
نامانجى نێزەى دوكانى سولتان.

پاشا ياخی بوونى غازى خان بەو شیوهى باسەمان كرد نامەیهك له محەمەد پاشای
میری میرانى بەغداوه هات بۆ بیگه بەگ تیتیدا هاتبوو (گەر له خزمەتى پاشادا بیست
پیتویسته سەرى پەریوو زمانى پراوى ئەوانەى سەر بە قزلباشەکان بنسیریت بۆ ئەوهى
راستى و رهوايى تۆ بزانتیت و کارهكەت بخزیتە پیتشچاوى دەرگای بالا، بەلكو بییتە
هۆى بەربوونى كورە گیراوهكەت). دەستبەجى بیگه بەگ گرنكى دا بەو کاره گرنگه و
نەخشەى تەواو و پتەوى بۆ دانا. بە پەله محەمەد بەگى برای و چەند كەسیكى نارد بۆ
هەمەدان و دایان بەسەر ناحیهى (اسفنداوه)^(۹۷) داو چەند كەسیكى له بەرەنگاربووهكان
كوشت و دوو كەس له قوروچییە بەتواناكانى بە دیل گرت و هینانى بۆ بیگه بەگ
ئەویش سەرە برپاوهكان و دوو دیله قوروچییەكەى لەتەك پیاوهكانیدا نارد بۆ بەغدا،
دەستبەجى محەمەد پاشا ئەو رووداوانەى خستە پیتشچاوى دەرگای بالا و دلسۆزى و
راستى بیگه بەگى روونكردهوه، بەلام له بەدبەختى بیگه بەگ راپۆرتەكەى محەمەد
پاشا نەگەیشتبوه نستانه، محەمەد پاشا وەفاتی كرد. گەرچى خزمەتەكانى هەر بە
شاراوهیى مایهوهو نەگەیشتە سولتان بەلام بى ناگا نەبوو له كاروبارى ئەم بەنده بەلكو
پەيوەندى بەردهوامى هەبوو بە دەسلەتدارانى يەك له دوا يەكى ویلايهتى بەغدا لەو

میری میرانو به نندایه تی و دلسۆزی خۆی نوێ نه کرده وه ههركات میری میرانیکی نوێ بۆ بهغدا بهاتبایه، ههه لهسهه دۆستایه تی و گوێرایه لی خۆی بهردهوام دهبوو. بهلام بهنده له قهلامی بهغدا ماوهی دوازه سال و ده مانگ به زیندانی مامهوه و ناوهمید نهبووم له رزگاربوون. سوپاس بۆ یهزدان شهو و رۆژ سهرقالی پهروه ده کردنی نهفسی مرۆقایه تی و فیتربوونی نادابی عوسمانی بووم. بهلام غازی خان پاش کوشتنی دهستو پیوهنده کانی په یوه نندیان کرد به قاس میرزای برای (شا ته هماسب) هوه که له وه سهرده مه دا فرمان په وای شیروان بوو.

قاس به هاندانی شهوان سه ره به خۆیی راگه یاند، کاتیک شه م هه واله گه یشته شا باوه ری نه کردو به مه بهستی تاقی کردنه وه ی قاس هه ندی کاری پێ سپارد، بهلام قاس گویی نه دایه داواکانی و کاره کانی جیبه جی نه کرد، شا به سوپایه که وه هیتشی کرده سهه و کاتیک گه یشته نزیك شیروان گه وهه پیاوانی سوپاکه ی داوای لیبوردن و بهخشینیان لیکرد. ههروه ها کوه که ی قاس و دایکی داوای بهخشینیان کرد، شا به رواهت لیبی خۆش بوو، بهلام یه کیان نه دی و دلیان له یهک پاک نه بووه. شا چه ند ههنگاوێک گه رایه وه به نامه یهک فرمانی دا به قاس که (هیتش بکاته سهه ولاتی چه رکهس)^(۹۸). خه لکیکیان لی دهستگیر بکه وه به دیلی بیانیتره لام). کاتیک قاس هیتشی کرده سهه چه رکهس، شا هیتشی کرده سهه ویلایه تی شیروان و به زۆر داگیری کرد و دهستو پیوهنده کانی قاس و که سوکاریانی دهستگیر کردو دهستی گرت به سهه سامانه کانیاندا، کاتیک قاس به م کاره ی زانی به په له گه رایه وه بۆ شیروان، ویستی شه ری دژ به شا به ریا بکات، بهلام سوپاکه ی رازی نه بوون، زۆریان هه له تان و خۆیان شارده وه په یوه نندیان کرد به شاهه، له تهک قاس چه ند که سیک له دلسۆزانی مایه وه، دوا په ناگه که په نای پیترد په شیمانی و هه له تان بوو. له گه روی دمیرقهو په ریه وه بۆ شاری (کهفه)^(۹۹) له نیتو میلیله تی شمخال له دهوری چه رکهس له ویتوه گه یشته ده رگای

خۆشبهختی و به زیارەتی کورسی بالا شەرەفمەند بوو، بەسەرھاتی خۆی خستە بەرچاری سەلتەنەتی سوننی و داوای ھاوکاری کرد بۆ تۆلە سەندنەوی خۆی، غیرەتی سولتانی ھاتە جۆش و کەژاوەی ھەمایۆنی روویکردە ولاتی عەجەم بۆ تۆلە سەندنەوی قاس. زۆری نەبرد کەژاوەی ھەمایۆنی گەیشتە تەبەریز. بەلام توشی ھیچ جۆرە بەرەنگاربوونەو ھیک و سوپایەکی دوژمن نەبوو. سولتان لەو ھەلمەتە بەخۆشی گەپایەو، ھێرشی کردە سەر قەلای وان^(۱۰۰) و گەمارۆیەکی توندی خستە سەر، چەند رۆژیک تاوەکو ھێژە بەتواناکەمی قەلای ھەشارگەکانیان بەسەر یەکدا تیکشکاندو سەر و ژیریان کردو ساریان کرد. لە کاتیکیدا سوپا بە نیازی ھێرش کردنە سەر دەورووبەری بوو ھاواری دانیشتوان بەرز بویەو داوای پاراستنیان ئەکرد چون بە سوپایەکی درندە لینی تینگەیشتەبون، ھاواریان بەرزبویەو بۆ ئاسمان، داوای بەخشین و ئەمانیان ئەکرد، سولتان ھەمووی بەخشی و خۆیان و مال و منالیان نازادکراو دەست ھەلگیرا لە سامانیان، پاشان فەرمانی دا بە دانانی پارێزەرێک بۆ ئەو قەلایە کە بەرزی ئەگەیشتە ئاسمان بەپێی یاسای سولتانی کۆن و دەستوری خاقانی ھەمیشەیی. پاش دانانی میری میران و میرکان بۆ ویلایەتەکان سولتان روو و پارێزراوی ئامەد کەوتەری، بەسەر بەدلیس و دەورووبەریدا تێپەری. کاتیکی سولتانی سەرکەوتوو گەیشتە ئەم شارە پێی راگەییەنرا کە شای گۆلمەزای چو ھە ناچەمی (ئەرزنجان)^(۱۰۱) بەسەر ئەرزروم و (ترجان)^(۱۰۲) دا، دەستدریژی کردە سەر دانیشتوانی و مافی زەوت کردن. بەلام بەھۆی نەبوونی توانای تالان کردنی سامانیان منداڵەکانیان بە دیل گرت و مەر و مالاتیان ھەموو کوشت و سەری بپین و لەناوی بردن، کاتیکی سولتان ئەم ھەوالە ناخۆشەیی بیست دەستبەجی سوپای کۆکردەو بۆ ھەلمەت بردن، ئامەدی بەجێھێشت، گەیشتە شوینیک بەناوی (چولک)^(۱۰۳) لەوکاتەدا ریزدار وەزیری مەزن (رۆستەم پاشا)^(۱۰۴) رەزای خۆی لیبیت قاس میرزای بانگیشت کرد بۆ ئەو کۆبونەو تابیەتیەو دەستیکرد بە

گلهیی کردن و وتی: (کاتیک ته شریفقان هینساو دهستی هه مایۆنی پیروژتان ماچکرد و تتان گهر قاچی هه مایۆنی و سوپاکهی بگاته دهووبه ری رۆژه لات، نهو دهووبه ره ی شا ته هماسب و زۆربه ی سوپاکهی به جی دیلن و پیشوازی گهرمان لیده کن، بهم وشانه جهنابی سولتانیان قابل کرد که نه م هه لمه ته دهستپیبکات و هانی به ره و پیشچونت داو بوو یته هۆی به فیروژدانی کاته به نرخه که ی و خه رج کردنی پاره یه کی زۆرو نهو هه موو گوشت و کوشتاره، نۆبالی هه موو نه مه له نه ستۆی تۆیه، بۆیه شایانی گلهیی و سه رزه نشت کردنی. بهم وتانه عاره ق له ناوچاوانی قاس نه هاته خوار و سیمای شهرم و رووگیری پیوه دیار بوو، وتی: (کاتیک نه م به نده یه داوای لوتفم کرد له سولتان هه ندی له میره کانی سوپا به کری گیراوه کان (مرته زه قه) نوینه ریان ناره لای که دل بریندا پوو، نامه یان نارده بوو تییدا ده ریان بریبوو: که نامه دن بو ده برینی جیبه جی کردنی فرمانه کان و شوینه کوتن، به لینیان دا هه ر کاریکیان پی بسپیژدری جیبه جی به کن. به لام نهو ریک که وتنه یان بلاوه کردن بوو، نهو دانپیانانه یان هه له اتن بوو، گهر بفه رموون هاو کاریم به کن به هیژکی سوپا نه مجاره نه چه ناو دهووبه ری به غذا به ریگاگانی (تخت گرا) ^(۱۰۵) تینه پهرم بو ولاتی عیراقی عه چه م، نه که ومه جه نگه وه له ته که به ره نگاربه کان، هه موو قه لاه سپیره قایمه کان ویران نه که م هیژه دامه زراوه کان په رت و بلاو نه که م به شمشیر چاری به ره نگاربان نه که م به کوشتن و سه برین، زۆریان نه خه مه داوی دلیلی، ویلایه ته کانی نهو ولاته نه خه مه ژیر ده سه لاتی توانا کانی سولتانی به پرتز). روسته م پاشا که نه مانه ی بیست ناگاداری سه رانی ده سه لاتی بالای کرد، نه م پیشنیاره په سه ند کرا له لایه ن سولتانی به پرتزه وه.

پاش نه وه ی قاس خرایه بهر هه موو جوژه چاودیرییه ک و ریزه کانی که وته بهر ناگاداری و پاراستنی خاقانی، هاوکاری کرا به چه ند جۆریک له توانای دارایی و سوپایه کی دوژمن به زین که ژماره ی له بن نه هاتوو بوو. به هاو پرتیه تی دوو چاوش له

سەرانی دەسلەت یەکیکیان (محمدەد) و ئەوی دیکە (عوسمان) بوو لە تەك سێ سەد کەس لە پالەوانە بە تواناکان و سێ سەد سوارە ی ئینکیشاری، جاردرا بە دانیشتوانی ویلايەتدا کە هەموو کەس بۆی هەبە بە رەزامەندی خۆی هاوڕێتەتییان بکات، قاس 'چولکی بەرەوبەغدا بەجێهێشت لە مانگی شەعبان سالی ٩٥٥ ک، قۆناغەکانی ئەبڕیت و مەنزەلگاکان بەجێ دێلێت بە رێگای (ماردین)^(١٠٦) و (نەصیبین)^(١٠٧) تا گەیشتە موسڵ. بەلام ئەو سوپایە ی راسپێردرابوو بۆ هاوکاری بە پیتی فەرمانی پیتووستی جێبەجێ کردن، عوسمان چاوش کە باسمانکرد، هەواڵگرە کە ی نارد بۆ لای میری میرانی بەغدا بە مەبەستی خۆتامادە کردن بۆ پیتووستییەکانی رۆژگار، قاس لە شارەدیتی (قصبە) موسڵ مایەوێ چەند رۆژێک بۆ حەوانەوێ. یەکیک لە بەگەکانی ویلايەتە کە بە (قاس) ی راگەیاندا کە رێگر نییە لەوانە ی بیانەوێت هاوڕێتەتی و هاوکاری بکەن، پاش ئەو ی رەزامەندی کۆکردنەوێ هێزی وەرگرت، لە لایەکی دیکەوێ سولتان بە شازی نامەددا تێپەری و ئەو میرنشینە نوێیانە ی بەجێهێشت بەرەو (خربوت)^(١٠٨) و زۆر بەرێزەوێ لە پێدەشتە کە ی دابەزی، کاتێک شا بیستی سولتان رووی کردوێتە ئەو هیچ کاتی بەفەرمان نەداو بەبێ دواکەوتن بیری لە پەناپەردنە بەر هەلھاتن کردوێت، ئەرزنجانی بەجێهێشت بەسەر شۆری، لە هەمان کاتدا (عوسمان پاشا)^(١٠٩) میری موسڵ بە سەرکردایەتی پالەوانە جەنگاوەرەکان دایان بە سەریاندا، شەو لایەک لە سوپاکە ی شایان غافلگیر کرد لە شوێنی ناوبراو، ژمارە یەک لە پیاوێ بەتواناکانی دیل کردو بەشیر کەوتە ناو هەندێکیان، شا شەرمی وەلاناو لەتەك سوپاکە ی هەلھاتن، ویلايەتی ئەرزرومی بەجێهێشت رێگای رووێ دەورویەری تەبڕیز و نەخجوان^(١١٠) ی گرتەبەر. کاتێک ئەم هەواڵە خرایە بەردەستی سولتان، فەرمانی دا سوپای (ئیسلام) ی پیرۆز زستان لەو شوێنانە ی ئەتوانن بیگەنێ بە سەربەرن، هەروەها فەرمانی دا بە وەزیری دوویم (سوفی محمد پاشا)^(١١١) کە لە وەزیرە بەتواناکان بوو لە رێکخستنی

دهسه لات (ناسف كورې برخيا) ^(۱۱۲) كه دوو هزار و پينج سهد ټينكشاري و
 فهرماندهى هيزه كاني سكبانييه كان، وهيك فـهـوج لـه پـهـرتهـوازه
 (موتـهـفـهـرـيـقه) وچاوشه كان له تهك خوى ببات. ههروهـا (حسـين شـابهـگـي) ^(۱۱۳) دانرا له
 تهـكـيان كه له ميره كاني روم ټيلي بوو و عهلى بهگ پوديان ^(۱۱۴) بهـرهـو بهـغـدا بـكهـونه
 رى بؤ پاراستنى و ناگادارى، بهلام سولتان به هاوړټيه تى وهـزيره كان بهـرهـو پاريزراو
 هـلـهـب چو، بؤ بهـسهـربردنـى زستان. بهلام قاس موسلى بهـجـيـهـيشـت و له ديجـهـو زى
 پهـرپـهـوه بهـسهـر پاريزگاي نهـربيلدا تـيـهـرې و له رويارى (نالتون كزپرى) ^(۱۱۵) پهـرپـهـوه
 تا گهـيشـته داقوق و سنجهـقى كهـركوك، لهـسهـر رټي خويـدا نزيك هـهـشت هـزار كهـسى
 كـوـكـرـدهـوه و له ميره كاني بهـغـدا كه له سنجهـقهـكـانـيان جـيـابـويـونه وه حاجى فهـرهاد بهـگ و
 ميري باجوان دوغز بهگ و نهـجهـد بهگ و ميري سنجهـقى قهـرهـتهـپهـى لادراو قايتمز
 بهـگ و له خـوشـهـويست ترين سهـرـوـكهـكان مهـعـصوم و قهـلـهـنـدهـر و له هـهـموو خـاوهـن
 ناوچه كان و سهـرـوـكهـكان و ژمارهـيهـك له كهـسـايهـتـيـهـه كان پهـيوهـنـديـان پـيـوهـكـرد، ههـروهـا
 چـهـنـد كهـسـيـك له كوټـخـاـكـاني تيرهـى قهـرهـنـولـوس ^(۱۱۶) شو تيره كـوـچـهـرـيـهـى سهـر به
 ويلايه تى بهـغـدا بوون هاتنه لاي قاس به نوميدي نهـوهـى سنجهـقـيان دهـسـتـكهـويـت، قاس
 پټى وتن: (فهـرمان و رهـزامهـندى سولتـانم هـديه كه سنجهـق ببهـخـشم). بهـم شـيـوهـيه ليوو
 نالاي پيـبهـخـشـين و بهـلـټـينـى زورى پيدان و هـنـديـى ناـقـچهـى دانـى و پټى وتن: (دابهـشى
 بـكـهـن بهـسهـر دهـسـتـپـيـوهـنـدهـكـانـيانـدا).

له لايه كى ديكه وه نهـو سوپايهـى داگير كـردنه كهـى پټ سپيـرـدراـبوو كهـوتـهـرې له
 بهـغـداوه بؤ خانـهـقـين: كـوټـيوـنهـوهـى كـرد به ميره كاني و زانبارى ژمارهـى سوپاكهـى زانى،
 هـهـموو يهـكه سهـرـبازيهـكان (قهـسـرى شـيرين) ^(۱۱۷) و پاريزگاي دهـرتهـنگ ^(۱۱۸) و گهـروى
 تهـخت گراو ناوچهـى ماهـى دهـشـتيـان بهـجـيـهـيشـت و له (تاق وستان) ^(۱۱۹) جيـگـير بوون له
 دامـيـنى كـيـوى (بيـسـتون) ^(۱۲۰). زور له ماله بهـرـيزو دهـولهـمهـنـدهـكـاني تيرهـكـاني سهـر به

قزلباش هاتنه لای قاس و کۆبونوه له ته کیدا، قاس ئه موالانه ی به هاوڕێسه تی سێ
 کهس له کوێخاکانی تیره کۆچهریه ناسراوه کان نارد بۆ بهغدا، هیزیکێ نارد بۆ شاره
 دیتی دینور که فرمانه واکه ی (چراغ سولتان)^(۱۲۱) بوو له دهسته یۆنه کانی شا،
 کاتیک له دینور هیزه کانی قزلباشیان بهرچاوه کهوت، ئه وه هیزه چراغ و که سوکار و
 بنه ماله که یان گرت، هه رچی سهروه ت و سامان و ناومالیان هه بوو تالانیان کرد. پاشان
 قاس به ره وه قه لای (کنگور) کهوته ری، له به رته وه ی هه ندی دهسته یۆنه دی قزلباشه کانی
 تیدا بسوو ده رگای قه لاکه یان داخست و قاس گه مارۆی قه لاکه ی دا، به لام
 دانیشه توه که ی پارێزگارییان له خۆیان کردو ته قه یان له گه مارۆ ده ران کردو لییان
 بریندارکردن، پاشان قاس توانی قه لاکه بکاته وه، به شمشی ر کهوته دانیشه توه که ی و
 هه مووی له ناو بردن. هه موو سامان و داراییان به تالان برد، پاشان به جیتی هیشه ت بۆ
 شاره دیتی (سیداوه)^(۱۲۲)، هه رچی قزلباشی تیدا بوو کهس و کارو مناله کانیانی به دیل
 گرت و سامانیان به تالان برد، رووی کرده شاری هه مه دان که له ژیر ده سه لاتنی (به رام
 میرزا) و بدیع الزمانی کوپی دا بوو، ده سته ی گرت به سه ر ما ل و مولکیدا و سه روکی
 شاره وانانی به خێو که ری کوپه که ی (شانه زه ری) گرت، پاشان سامانی ده سه تپۆنه کانی
 به هرام و ده ورو به ره که ی به سه ر ده ورو به ره کانی خۆیدا دابه شکرد و جاری دا به
 دانیشه توانی هه مه دان دا باج به دن، ئه وه بره پاره ی کۆیان کرده وه بردی و هیزیکێ نارد
 بۆ شاره دیتی (درگزی ن)^(۱۲۳) هه رچی پاسه وانانی تیدا بسوو له ته ک ما ل و منداله کانیان
 به دیلیان گرتن، مالیان به تالان بردن و ویرانی کرد، پاشان له وئ روژی و رووی کرده
 ناحیه ی (سیلاخور)^(۱۲۴) به چیا ی (الوند) دا تپیه ری به ره و جیشه ی نی (هزار خانی)^(۱۲۵)
 له وئ دابه زی و دای به سه ر ناحیه ی (چران و پران)^(۱۲۶) دا. پاشان به ره و ویلا یه تی
 (قم)^(۱۲۷) که له و سه رده مه دا له ژیر ده سه لاتنی هه لگری مۆره کانی شادا بوو (قولی
 خه لیفه)^(۱۲۸) ما ل و مندالی ده سه تپۆنه کانی دیل کردن و سامانیان به تالان برد،

ده‌ست‌یگرت به‌سەر هەرچی له گه‌نجینه‌ی چه‌که‌کانی شادا بوو، وه پاره‌یه‌کی زۆری له دانیشتوان کۆکرده‌وه، پاشان به‌جێهێشتت رووهو (قاسم ئاباد)^(۱۲۹) له‌وێ دابه‌زی، چه‌ند هێزێکی له سوپاکه‌ی نارد بۆ هه‌ردوو شاری (ورمه‌ئ) (۱۳۰) و (ری) (۱۳۱) هه‌رچی په‌یوه‌ندی به سولتانه‌کانی قزلباش و خه‌لیفه‌کانیان و که‌سوکار و مال و منالیانه‌وه هه‌بوو دیل کرد، هه‌رچی سه‌روه‌ت و سامانیان هه‌بوو به تالان بردی، پاشان قاس گواستییه‌وه و رووی کرده (کاشان)^(۱۳۲) هه‌روه‌ها نه‌و سوپایه‌ پروی هێرشی کرده عیراق و پاش چوار پێنج رۆژ گه‌یشته نه‌و شوینه، سوپاکان یه‌کیان گرت، چون کاشان به‌تایبه‌ت هی شا بوو، قاس هه‌رچی تێدابوو نامێرو مال و سامانی ته‌مبارکراو هه‌مووی بردو له پیاوه‌ ناوداره‌کانی پاره‌یه‌کی زۆری کۆکرده‌وه پاشان نه‌وێی به‌جێهێشتت به‌ره‌و ده‌وروپه‌ری (کمره)^(۱۳۳) و (گلپایگان)^(۱۳۴) و له (خونسار)^(۱۳۵) رووهو ته‌سه‌فه‌هان هات. کاتی که له‌و شاره‌ نزیک بوویه‌وه که (سید منصور کمانه)^(۱۳۶) ی تێدابوو که له میره‌کانی قزلباش بوو، پیاوه‌کانی ده‌رگا‌کانی (ته‌سه‌فه‌هان)^(۱۳۵) یان داخست و له‌ناو شاردا خۆیان قایم کرد، داواکه‌ی قاسیان جێبه‌جی نه‌کرد بۆ کردنه‌وه‌ی ده‌رگا‌کان، قاس ناچار ناماده‌ی سه‌فه‌ر بوو رووهو ویلایه‌تی (فارس)^(۱۳۹) ته‌وکاته‌ سیستمی سوپاکه‌ شیواو له ده‌وری حاجی فه‌ره‌اد به‌گ و دوینمز به‌گ کۆبو‌نه‌وه و وتیان: (ئیمه له‌مه زیاتر یه‌که هه‌نگاو نانێن، مال و مندالمان له‌مه زیاتر به‌جی ناهێلین و رینگا ته‌گرینه به‌ر له‌سه‌ر چیاکانی (لوړستان)^(۱۳۹) وه به‌ره‌و به‌غدا بۆ نه‌وه‌ی له‌ته‌که مال و مندالماندا کۆبینه‌وه.

کاتی که قاس بینی له ده‌وری دوور ته‌که‌ونه‌وه و چه‌ند که‌سیکی که‌م مانه‌وه له پیاوه‌کانی، بانگه‌وازی کرد به میره‌کان و که‌سایه‌تییه‌کانی سوپا و ناغا‌کاندا که فه‌رمانی پێرۆزی سولتانه‌م هه‌یه رووبکه‌مه (خوراسان)^(۱۴۰) و بیکه‌مه‌وه و دانشتوانی

رزگار بکهم و بیخهینه سهر خۆمان، نهو نامانهی بۆم هاتوه له جهنابی سولتانهوه
 بینیتیم بۆ میره کانی ئوزیهک^(۱۴۱) له پشت رووباره که^(۱۴۲) بۆ نهوهی یارمهتی و
 هاریکاریم بکهن ههر کاتیک شا هیترسی هینایه سهرم. وهرن پێژ لهو فهرمانه به پێژانه
 بگرن و رهزامه ندبن له سهری، ههرچهند ههولتی دا و کۆششی کرد کهس گویتی لی
 رانه گرت. کاتیک هیچ ریگاچارهیه کی نه ما بۆ رویشتن بهو ریگا شاخاوییه سهخته دا
 ناچار وهبیری هینانهوه گرته بهری نهو ریگا شاخاوییه سهخته له زستانیک و سا سردا
 مهحاله، ههروهها پهرینهوه له ریگایهک به ناشاره زایی کاریکی گونجاو نییه و هیچ
 ریگایه کی دیکه نییه جگه له ریگای گهرووی (نسفید قهلهه)^(۱۴۳) نه بیته و له
 (کوه کیلویه)^(۱۴۴) و له ناحیهی (شوشتر)^(۱۴۵) و (دزپل - دزفول)^(۱۴۶) و (بیات) هوه^(۱۴۷)
 بپهروهوه به رهو عیتراتی عهره بی، سه ربازه کان به مه رهزامه ند بوون، ههستان و دوو
 قۆناغ له ریگا که یان بری چوونه قه لای (یهزدی خاص)^(۱۴۸)، ژماره یهک له قزلباشه کان
 ده رگای قه لاکه یان قایم داخست، سوپاکه ی قاس هیترشیان برده سهریان و ده رگا گانیان
 کرده وهو ههرچی تیدابوو به تالان بردیان و دانیشتوانه که یان نه شکه نجه دا، پاشان قاس
 بریاری دا دووباره به رهو دهو روبه ری شیراز^(۱۴۹) بکه و پته پرئ، به لام هیچ یهک له
 سه ربازه کان به گویتیان نه کردو دوا ی نه که و تن، به ناچاری و به زۆر گه راپه وه بۆ
 (ده علی)^(۱۵۰)، ریگای گهرووی نه سفید قه لای گرته بهر و ههولتی دا له ناوچه ی
 (جامه کوتاه)^(۱۵۱) وه بپه رپته وه له لورستانه وه، به لام هه لمه تی توندی دانیشتوانی
 ویلایه ته که و جهنگا وه ره به توانا کانی ریگایان له سوپاکه بری و به ره نگیاریان بوونه وه، رم
 بارانیان کردن و زۆریان لی کوشتن و خستنیانه بیابانی سه رشۆری، دوو چاری نا ره حه تی و
 ناخۆشی بوون تا رزگار بوون له گهروه که و روویان کرده (به بهان)^(۱۵۲) له و پوه روویان کرده
 (ده دشت)^(۱۵۳) و له و پوه گه یشتنه (راموز)^(۱۵۴) و له روویاری (زرده روز)^(۱۵۵)

پهړینه وه. له ده مانهدا بلاوې بویه وه که شاته هماسب به پرتویه، سه ربازه کان له ترسدا دایان له رووباره که، ده ستیانکرد به گواستنه وهی شه که کانیاں بؤ شه بوری رووبار، له یادیاں چوو که کاتی لافاو و به زبونه وهی رووباره که یه له وه زری به هاردا، ولاخه بارکراوه کانی سوپا له رووباره که دا خنکان و ژماره یه کی زور له دیله کان خنکان، پاشان زانییاں هه والی هاتنی شا پروپاگه نده یه کی درویه، قاس له قه لای شوشتر دابه زی و چند روژتیک داوای له دانیشتون نه کرد قه لاکه ته سلیم بکن، گهرچی دانیشتون رازی بوون ته سلیمی بکن به لام دای به سه ربانداو به سوپا که وه که وتنه ناو خنده قه که، شه چه کدارانه ی خویان قایم کرد بوو له قه لاکه دا هندی که له سه ربازه کانیاں شه هید کرد، سه ربازه کان له که می خواردن و پیداویستی ماوه یه که بیتزار بوون، پاشان گه ماروی قه لاکه یان کرده وه، به ره قه لای ذیل که وتنه ری سه ربیان کرد داخواه و ده رگا کانی زور قایمه، له وی کوجیان کرد، گه یشتنه رووباری (کرخه) ^(۱۵۶) که زور قولته و بواری پهړینه وهی سه خته، دایان له ناوه که و زور له ولاخه کانیاں خنکان، سه ره پای ناره حه تیه کان له ناو پهړینه وه، پاش برینی دوو قوناغ گه یشتنه قه لای (بیات) سه به به غدا، چوونه خانمی ناسایش و لایان و ابو له نوپوه له دایک بوون.

کاتیک محمد پاشا د انرابوو بؤ پاراستنی به غدا هه والی گه پرانه وهی قاسی بیست (خرم چاوش) هه والگری نارد و نامه یه کی پیدا ناراسته کرد بوو که (چی بوو هوئی گه پرانه وهت بؤ شه ناوچه یه؟ بؤچی په شیمان بویته وه له کاره ی پیوست بوو بتکر دایه؟) قاس وه لای دایه وه: (سوپا که یاخی بوو، ناچار و به زور گه پرانه وه بؤ شه ناوچه یه). محمد پاشا شه وهی وه لای قاس بوو گه یان دیه نستانه، قاس له ناوچه ی به یاته وه کؤچی کرد و له ناوچه ی (جسان) ^(۱۵۷) جیگیر بوو و له ته که هه ردوو میری

جسان و (بدره)^(۱۵۸) (شارستم بهگ و محمددی بهگ)^(۱۵۹) به یهك گه‌یشتن كه له گوشاری قزلباشه‌كان له لورستانه‌وه هه‌له‌هاتیبون، پاشان قاس ئه‌و جی‌گیاهی به‌جی‌ه‌یشت بۆ شاری مندلیین و له‌وێ ماوه‌یهك مایه‌وه، له‌و‌كاتهدا چاوشه‌كانی نی‌ردراوی محمد پاشا گه‌یشتبونه ئستانه، پاش باسکردنی به‌سه‌رهاتی قاس بۆ ته‌ختی بالا، هه‌ستی سولتانی جولاو فه‌رمانی دا پێژ له قاس بگرن و شمشیرو جبه‌یه‌کی پێبه‌خشی، هه‌روه‌ها فه‌رمانی پیرۆزی ده‌رچوو بۆ محمد پاشا بۆ ئه‌وه‌ی با‌یزید ناغا^(۱۶۰) كه له ناغا‌کانی فوجه‌كان بوو بنی‌ریت و شمشیرو جبه‌و فه‌رمانه پیرۆزه‌كان ببات.

كاتێك هه‌واله‌كه گه‌یشته قاس ده‌سته‌بجی به‌خۆشییه‌وه به‌ره‌و به‌غدا كه‌وته‌رێ، به‌سی قۆناغ رۆیشت، گه‌یشته شه‌اره‌دێی (شه‌هر ئابان)^(۱۶۱) ده‌ستی‌کرد به‌ ناردنی تالانییه‌كانی ولاتی عه‌جم، به‌ دیاری به‌ باری حوشت له‌ته‌ك كوی‌خا‌كه‌یدا (ئه‌میر عه‌زیز)^(۱۶۲) و (شانه‌زه‌ر) به‌خۆی‌كه‌ری كورێ به‌ه‌رام میرزا و ده‌ست‌وی‌وه‌نده‌كه‌یدا ناردی بۆ ئستانه، پاش چه‌ند رۆژێك سوپا‌كه‌ی یاوه‌ری نارد بۆ زه‌نگ ئاباد كه له (قه‌ب‌چمن)^(۱۶۳) نی‌شته‌جی بن و به‌ مه‌به‌ستی سه‌ردان به‌ هاو‌رپێه‌تی سێ سه‌د كه‌س له پیاوه‌كانی به‌ره‌و به‌غدا كه‌وته‌رێ، كاتێك نزیك بویه‌وه له به‌غدا محمد پاشا پیشوازی لێ‌كرد، بوه میوانی و له شوینی‌ك نی‌شته‌جی بوو له نیوان قه‌لای ئیمامی ئه‌عه‌زم^(۱۶۴) و شه‌وه‌ی به‌غدا، رۆژی دواتر محمد پاشای ئاگادار كرد كه به‌ نیازه به‌ هاو‌رپێه‌تی ده‌ كه‌س له پیاوه‌كانی بچنه ناو به‌غدا بۆ خۆشتن له گه‌رماوه‌كاندا، پاشان پیاسه بكات و بچیته زیاره‌تی مه‌رقه‌ده پیرۆزه‌كان، به‌لام محمد پاشا رازی نه‌بوو، به‌مه‌ دلی شكاو نا‌ر‌ه‌ه‌ت بوو، به‌ به‌له‌می‌ك له دیج‌له په‌رپیه‌وه و چه‌و زیاره‌تی هه‌ردوو ئیمام موسی الكاظم و محمد جواد^(۱۶۵)، پاشان رۆیشت بۆ (مه‌سه‌یب)^(۱۶۶) كه ئه‌كه‌وتنه‌ دوو قۆناغییه‌وه و سواری پا‌پۆر بوو له رووبار په‌رپیه‌وه بۆ كه‌ر‌به‌لاو چه‌و زیاره‌تی مه‌رقه‌دی ئیمام حسین ره‌زای خ‌وای لی‌بی‌ت، مه‌رقه‌دی هه‌موو ئه‌و شه‌هیدو ئالی به‌یت و ده‌ستو

پیوهنده کانیان پاشان بهرو نه جف کهوته پئ، دهروازهی نیمامی عهلی^(۱۶۷) ماچکرد، پاشان روویکرده شاری حلله که دوو قوناغ لییهوه دوورهو لهو پردهی لهسهر کهلهک بهستراوه په پیهوهو گه پیهوه بو نهو مائهی محمهده پاشا بوئی دیاریکردبو له نزیک بهغدا، لهوی به نارهبازی محمهده پاشا گواستییهوه و روویکرده (قبه چمن) له ناحیهی زهنگ تاباد که سوپاکهی تیدابوو، چند رژیٹک لهوی مایهوه، پاشان گواستییهوه بو دهشتایی قهره حهسن^(۱۶۸) سهر به پاریزگای کهرکوک.

له لایه کی دیکهوه، سهد میر عهزیز کویتخاکهی قاس گه یشته نستانه به دیاریه کانهوه، گه یشت و بهندایه تی خوئی خسته پوو، هه موو به سه رهاته کهی له ولاتی عهجه م باسکرد سولتان فرمانی دا به (زاهد ناغا)^(۱۶۹) له چاشنگیری ده رگای هه مایوتی بوو که چند ههزار (فلوری)^(۱۷۰) و شیر و میژر و جبهیهک بنیرت بو سهد میر عهزیز، هه که سهد میر عهزیز گه پیهوه و لهسهر ریگه دا گه یشته شاره دتی (رهها)^(۱۷۱) له دهروبهری دیاریه کر، له پاش نهوان چاوشیک گه یشت که فرمانی پیروزی گرتنی سهد میر عهزیزی ناوبرای پی بوو و خرایه قه لای (ماردین)^(۱۷۲) و دهستگیرا بهسهر هه موو نهو دیاریانهی که پیی درابوو.

سولتان له هه لیهوه روویکرده دیاریه کر، سوپاکهی له پیته دشتی (قهره جه طاغ)^(۱۷۳) (آلملو)^(۱۷۴) که نه کهوتته چند قوناغیکهوه جیگیر کرد. کاتیک نه م به سه رهاتهی بیست که چی کراوه له ده رگای بالا سهری سورما، نهیزانی چی چاوه پئی نه کات. پاشان برایه کی نه گبه تی بیگه بهگ که ناوی (قایمتز) بوو پیشان میری سنجه قی (قهره تپه)^(۱۷۵) و (باییلان)^(۱۷۶) بوو له جیتی خوئی لادرابوو، په یوه ندی کردبوو به (قاس) وه له هیره کهی بو سهر ولاتی عهجه م، (قاس) ی فریوداو پیی وت که بیگه بهگ فرمانه رای شاره زور نه خووشه و لهسهر جیگایه نهوه ماوهی سن ساله وا چاکه. بچنه سنوری دهسه لاته کهی چوون هیچ هیزیکی نییه ریگر بیی و بهرگری لیبکات بویه

داگیرکردنی شاره زور ئاسانه. بهم جۆره قاس باوه‌ری به فریودانه‌که‌ی کردو که‌وته‌ری تا له دربه‌ندی (ئیمان شا)^(١٧٧) په‌پیه‌وه‌و له چا‌وگی ناسراو به (چنار)^(١٧٨) خێه‌تی هه‌لدا. پاش نه‌نجامدانی شه‌وی با‌سمان‌کرد ده‌سه‌لاتداری که‌رکوک (بداق به‌گ)^(١٧٩) ناسراو به باشی ئاجق ت‌وانی دوو له پیا‌وه‌کانی که له‌ته‌ک قاس رۆیشتبوون دواتر جییان هیشتبوو، لی‌کۆلینه‌وه‌یان له‌ته‌ک بکات و له‌ته‌ک هه‌والگرتیک ناردنی بۆ لای محمه‌د شا، پاشا لای خۆیه‌وه هه‌والگرتیکی نارد بۆ ئستانه‌ی پایه‌به‌رز که هه‌والی هیرشه‌که‌ی قاس بگه‌یه‌نیت، کاتیک هه‌والگره‌که گه‌یشته ده‌رگای بالاو راستی شه‌و راپۆرتانه‌ی گه‌یشتبوه ئستانه‌ی پایه‌به‌رز ده‌رکه‌وت، فه‌رمانی به په‌له ده‌رچوو بۆ میری میرانی دیاربه‌رکرو میری لی‌وای نه‌ربیل سه‌ر به به‌غدا که ده‌سته‌جی بکه‌ونه ری و بۆ میری میرانی روم ئیلی که سوپاکه‌ی بخته‌ری و له موصل یه‌که‌بگرن، له سه‌ر محمه‌د پاشا والی به‌غدا پیوسته هیزه‌کانی ده‌رگای بالاو میره‌کانی به‌غدا بخته‌ری بۆ که‌رکوک و ناماده‌بن. سولتان لای خۆیه‌وه که‌وته لی‌کۆلینه‌وه بۆ زانینی هه‌والی قاس که (قره‌علی چاوش قونیه‌لی)^(١٨٠) له ده‌سه‌لاتداری ده‌وله‌ت نارد، کاتیک چاوشی ناوبراو گه‌یشت قاس پی‌وت (من له به‌نده بچوکه‌کانی سولتانم، به‌لام وه‌زیره‌کان نه‌یانه‌ویت به یاخی و زۆردار ناوم به‌رن). له ئا‌غاکانی (ئای دوغمیش)^(١٨١) ی نارد به ها‌ورپیشه‌تی علی چاوش بۆ ده‌رگای بالا‌ی ده‌وله‌ت، کاتیک چاوش گه‌یشت (رۆسته‌م پاشا) هه‌واله‌که‌ی لی‌وه‌رگرت و خستیه‌ی پێش چاوی کورسی بالا و هه‌ک خۆی. سولتان فه‌رمانی دا به هه‌ل‌واسینی (ئای دوغمیش) و روت کردنه‌وه‌ی وه‌ک رۆژی له دایکبوون. پاشان فه‌رمان ده‌رچوو بۆ میری میرانی دیاربه‌ر که له‌ته‌ک چاوشیک بۆ خنکاندنێ شانه‌زه‌ر به‌گ له پیا‌وه‌کانی به‌ه‌رام که پێشتر قاس ده‌ستنی‌شانێ کردبوو وه دانرابوو به شه‌میر لی‌وای (سیوه‌رک)^(١٨٢) سه‌ر به ویلايه‌تی دیاربه‌ر، خۆی و کوره‌که‌ی له سێداره‌ دران و به‌م جۆره سزای خۆیان وه‌رگرت.

له لایه کی دیکهوه محمد پاشا بهرانبهر قه‌لای کهرکوک خیتوه‌تی هه‌لداو پیاوه نازاکانی میری میرانی روم نیلی له ده‌وری کۆبوونه‌وه، شه‌وکاته میری کهرکوک، ب‌داق به‌گ باشی ناجق داوای کرد له پاشا وتی: (هیتزیکم له‌ته‌ک بنیره شه‌چم بۆ لای قاس و گه‌مارۆی هیتزه‌که‌ی نه‌ده‌م و فه‌وجه‌که‌ی دیل شه‌که‌م) ب‌داق به‌گ به‌هیتزیکه‌وه دوو روژ رویشتن، نزیک بوونه‌وه له خیتوه‌تگاکه‌ی قاس، ناگاداری مه‌ترسییه‌که بوون، سواری و‌لاخه‌کانیان بوون، سه‌ره‌تاکانی هه‌ردوو ته‌په‌که به‌یه‌کدا هه‌لچون، به‌لام هیچیان توانای زال بوونی نه‌بوو به‌سه‌ر شه‌وی دیکه‌دا، قاس بارو بارگه‌ی کۆکرده‌وه و ناچه‌که‌ی به‌جیه‌تشت و به‌هیتزیکه‌وه روویکرده شه‌ره‌زول یه‌ک قۆناغ دوورکه‌وته‌وه، ب‌داق به‌گ باشی ناجق به‌ سوپاکه‌یه‌وه گه‌رایه‌وه خیتوه‌تگه‌ی محمد پاشا. له هه‌مان کاتدا میری میرانی دیاربه‌کر (نه‌یاس پاشا)^(۱۸۳) به‌هیتزه‌که‌ی خۆی و هیتزی میره‌کانه‌وه گه‌یشته لیوای نه‌رییل نزیک کهرکوک و له‌وێ خیتوه‌تگیان هه‌لدا، هه‌روه‌ها (محمد پاشا)^(۱۸۴) که له‌و سه‌رده‌مه‌دا میری میرانی روم نیلی بوو، ئیستا وه‌زیری مه‌زنه له لیوای موسل خیتوه‌تگه‌ی هه‌لدا‌بوو به‌ سوپا و میره‌کانیه‌وه نزیک نه‌رییل، پریاری هیتش بۆ سه‌ر قاس چاوه‌رتی فه‌رمانی محمد پاشا بوو، قاس مه‌ترسی له هه‌ردوو لا هه‌بوو.

له لایه‌کی دیکه‌وه هیتزه‌کانی قاس دوورکه‌وته‌وه که ده‌ستیان پێب‌گات، گه‌یشته شه‌ره‌زول و یه‌ک قۆناغ دوورکه‌وته‌وه. کاتیک شا ته‌هماسب ناگاداری شه‌م رووداوانه بوو له رێی جوغله‌کانیه‌وه (جاسوس) هه‌ستا له ته‌به‌رتزه‌وه چهند هه‌نگاوێک هات تا نزیک بویه‌وه له شه‌ره‌زول، له جیه‌گه‌یه‌کی خۆش دابه‌زی (تخت سلیمان)^(۱۸۵) سه‌ربه‌شاری (صارو قورقان)^(۱۸۶)، قاس هه‌ستی به‌ سه‌ره‌هاته‌که‌ی کرد، نیت‌دراوێکی نارد بۆ لای بێگه به‌گ داوای کرد له شوئینیکی پارێزراو له ویلایه‌ته‌که‌ی رێی ب‌دات، به‌لام بێگه به‌گ وه‌لامی دایه‌وه (بێگومان رینگات ناده‌م بێتته‌ خاکی شه‌ره‌زور، چوون بوویته هۆی

هه‌لگیرسانی فیتنه و ئاژاوه)، کاتیک قاس ئەم وەلامە رەقەیی بیست بریاری دا رووبکاتە
 باشووری شارەزور و رینگای (درتنگ) ^(١٨٧) بریت بەرەو لورستان، کاتیک محەمەد پاشا
 بەم بریارەیی زانی، یەکیەک لە میرەکانی روم نیلی بەناوی (تیغون بەگ) ^(١٨٨) هە
 راسپارد بۆ فەرماندەیی و پالپشتی کرد بە هەندێ لەو میرانەیی لە تەکیا بوون لە
 پاسەوانی دەرگای بالاو هەندیکی دیکەو هێزێکی گەورەیی لێ پیکهێتێن و بەخێرای
 تیشک کەوتنەپێ، لە ماوەی دوو رۆژدا لە رینگای (سگرتمە) ^(١٨٩) و دەریندی قەلائی
 (گاور) ^(١٩٠) گەیشتنە پێدەشتی شارەزور لەکاتی پەڕینەووە لە (ساقن توت) ^(١٩١)
 دەستگیر کران و دەست گیرا بەسەر هەموو کەلوپەل و پێداویستییه‌کانیاندا، هەندێ لە
 پیاوێکانیان دەستگیر کردن و هەندیکیان کوژران، بەلام قاس رزگاری بوو لەو هێرشە لە
 ناکاوه و پێدەشتی شارەزوری پێ و گەیشتنە زنجیرە گردۆلکەکان و بەرزاییه‌کان و سەر
 (چغان) ^(١٩٢) و بە نیازی پەڕینەووە بوو لە دەریندی (بک باصان) ^(١٩٣)، کاتیک بێگە بەگ
 زانی قاس سەری لێشێواووە بە راست و چەپی خۆیدا ئەخولیتەووە و پشتی لە سولتان
 کردووە، ناردییە لای کورەکەمی (علم الدین) ^(١٩٤) کە میری قەلائی (نوی) ^(١٩٥) بوو، داوای
 لێکرد دەستبەجێ پروات و دەریندی (بک باصان) بێهستیت و پێ لە هاتنی قاس
 بگریت بۆ ولاتی عەجەم، داوای لێکرد گەر توانای گرتنی رێی نەبوو پێویستە بچەنگیت
 لەتەک هەر کەس کە رووتەکاتە ئەو سنووەو هەر کەس جوولایه‌ووە پشتی بشکینیت و تا
 توانای هەبیت لێیان دیل بکات. کاتیک نامەکە گەیشتن دەستبەجێ (علم الدین)
 هێزەکانی کۆکردووەو دەریندی (بک باصان) ی داخست، کاتیک قاس گەیشتن ئەو
 ناوچەییە رینگای لێپێ و پالەوانانە بەرەنگاری بوو، زۆری لە سوپاکەیی کوشت و
 خەلتانی خۆین بوون و هەرچی لە سوپای سولتانان رزگاری بوو دیل کرا، لەنیو
 دیلەکاندا جەنگاوەری ناوداری تێدابوو، قاس لەم کێشەییە بە زەحمەت رزگاری بوو، لە
 (مهران) ی سەر بە شارەزور خێوێتگەیی هەلدا. بریاری دا کە چەند کەسیکی بەتوانا

دهستنيشان بکات له دهستويپوهنده کانی و له سوچيکي ليوای بابانهوه و له نورميهی سر به قزلباش له دهوری روواری سویر لادبات و قه لای (کوکرچينلک)^(۱۹۶) بپریت و بهسر ويلایه تی (چقور صو)^(۱۹۷) و بهسر نيسته جيی (قره باغ)^(۱۹۸) دا رووه ويلایه تی (شیروان)^(۱۹۹). له کاتيکدا قاس بیری لهم کاره نه کرده وه چوغله کانی شا ته هماسب ناگاداری هه لسوکه وتیان نه کرد له شاره زور، له لایه ن سوپای شاهه غافل گیر کراو هه لهات رووه مهروان، چوغله کان نه م هه واله یان گه یانده شا، فرمانی دا به به هرام میرزا به هیزيکی گه وره وه له نزيکترین کاتدا غافل گیری بکات، له رژی دوايیدا له کاتی به یاندا غافل گیرانه هیرشیان برده سهری، زوریان لی کوشتن و زوریان لی به دیل گرتن. قاس په نای برده بهر هه لهاتن له تهک هه نديک له پیاوه کانیدا چوه خپوه تگه ی سهرابه وه له ناوچه ی (صوران)^(۲۰۰) و له وی خزی شارده وه، کاتيک نه م هه واله گه یشته بیگه بهگ نارديیه لای سهراب و پتی راگه یانده که چاوشیکه لای محمد مدد پاشاوه هاتوه داوای نارونی قاس نه کات بۆ لای نهو. سهراب رازی نه بو و وتی: (په نای قاسم داوه سویتندم خوارده که خیانته تی نه که م و ریگری نه م له رویشتنی بۆ هه ر لایهک). پاش نه وه هیزه کانی به هرام میرزا گه یشتن و له ناوچه ی مهروان نيسته جيی بوون، سهراب به نهینی نارديیه لای قاس و پتی راگه یانده که (هه مو په ناو حه شارگه یه کت له دهست داوه، تاکه ی سر گهردان و سه رليشيواو نه بیت؟ گه رازی بیت تینه کوشم له تهک شا پیکتان بهینم و، داوای لیبورونی لی نه که م لهو تاوانانه ی نه نجامت داوه و رزگارت نه که م له له ناوچوون). قاس وه لایمی دایه وه (گه ر له پیاوه باوه ریپیکراوه کانی شاو له پیاوماقولا نی ولات هاتن و به ناوی شاهه سویندیان خوارده و کاته خوم له ته کیان نه چم بۆلای شا). له لایه کی دیکه وه بیگه بهگ هیرشیه کرده سهر سهراب، کاتيک سهراب زانی به هیرشه که هه لهات، خزی قایم کرد له ناو حه ساری (سوری) (مشعله)^(۲۰۱)، هه رچند بیگه بهگ هه ولتی رازی کردنی نه دا ده سته سه ری بکات نه ی توانی. بیگه بهگ

تورپه بوو و هندیك له دهستویوهنده کانی له ناوبردو کوشتنی و مالنه کانیانی سوتاندو
 گونده کانیانی ویران کرد. له کاتیکدا بیگه بهگ ههولتی کۆکردنهوهی سوپای دابوو بۆ
 نهوهی زهبریکی کوشنده بدات له سهراب و دهست بگریت بهسهر قهلاکه‌دا، له وکاته‌دا
 چهند میریک له دهست و تاقمه کانی شاو بههرام میرزا شهویک په‌یوهندی نه‌که‌ن به
 (قاس) هوه له تهک خۆیان نه‌یبه‌ن، بیگه بهگ نه‌م کاره‌ی به‌ چاوشه‌که‌یدا گه‌یانه
 عه‌مه‌د پاشا، عه‌مه‌د پاشا لای خۆیه‌وه نه‌م کاره‌ی گه‌یانه ده‌ولته‌تی به‌رقرار، کاتیک
 هه‌وال گه‌یشته نستانه‌ی پایه‌به‌رز فه‌رمانی سولتانی درا به‌ عه‌مه‌د پاشا که‌ تییدا
 هاتبوو (کوری بیگه بهگ رزگار بکه‌ن له زیندانی به‌غداو پاداشتی بده‌نه‌وه ره‌وانه‌ی
 ده‌رگای خۆشه‌ختی بکه‌ن) فه‌رمانی دامه‌زاندنی ده‌رچوو له موته‌فه‌ریقه به‌ موچه‌ی
 مانگانه‌ی سه‌د ناقتچه، چاوشیکیان نارده لای سولتان حسین بهگ فه‌رمانه‌ی عمادیه
 بیباته لای بیگه بهگ. به‌لام قاس کاتیک گه‌یشته باره‌گای بههرام میرزا، وا ریک که‌وت
 مردنیکی کوتوپری توشی بههرام بوو و وه‌فاتی کرد. میره‌کان ناگاداری شایان کرد له‌م
 رووداوه، نوینه‌ریکی هات و داوای کرد نه‌وانه‌ی له‌تهک قاسدا هاتوون پیاوه دیاره‌کانیان
 به‌ناو دیاری بکرتین، ده‌ستبه‌جی بیانکوژن و کۆت و زنجیر بکه‌نه مل و ده‌ستی قاس و
 به‌ زنجیر کراوی بینترنه لای شا، میره‌کان نه‌و فه‌رمانه‌یان جیبه‌جی کرد و پیاوه‌کانیان
 کوشت و (قاس) یان به‌ زنجیر کراوی نارد بۆ لای شا. کاتیک قاس گه‌یشته ختیه‌تگه‌ی
 شا به‌ ده‌ست به‌سراوی، فه‌رمانی دا خه‌لکانیک پیشوازی لیبکه‌ن، کلایکی سه‌رسور
 ناوه‌ریان له‌سه‌ر کرد، گیزو گوله‌نک و دیاری جوژاو جوژریان پییدا هه‌لواسیبوو. شا
 هندیك له پیاوه ویتل و بئ نرخ و سوک و عه‌جه‌مه‌کانی ناردو سوکایه‌تییان پتکرد، به‌م
 شیویه‌یه بردیانه به‌رده‌م شا به‌ به‌ندی و به‌ کۆت و زنجیر کراوی، شوینیکیان بۆ
 دانیشتنی دیاریکرد، شا هاته‌ ناخاوتن و وتی: (ته‌ی بیچاره‌ی به‌دبه‌خت چی پالی
 پیوه‌نایت هه‌لبییت؟ چی پالته‌رت بوو به‌ سوپاوه هیتش بکه‌یته سه‌ر ولا‌تمان؟ بۆچی

جاریکی دیکه هاتیته وه ولاتمان وهك داگیرکەر، پاش نه وهی سوپای دوژمن کشایه وه؟
 بوچی بویته ویرانکهری مالو خیزان و که سوکاری نه وانهی گیانیان له پیناو نیمه و
 باووپایرماناندا نه به خشی؟ بو بوار دا به کورد و تورک بی شه رعییان پیبکهن و کاری
 ناپه سه ندیان ده رحق بکهن؟).

پاش نه م قسه و سهرزه نشتانه شا پتر توپه بوو تا گه یشته راده ی ده ستریزکردن و
 تیروکه وانه که ی له ده ست حسین بهگ که هه لگری تیروکه وانه که ی بوو وه رگرت بو نه وه ی
 به تیر له قاس بدات، به لام سهرۆکی پاسه وانه کانی (سوندگ بهگ) ده ستپیشخهری کردو
 له ده ستی وه رگرت، ربی گرت له کوشتنی. له وکاته دا تهرمی به هرام میرزایان هیتنایه
 ژوره که ی (سولتان خانم) خوشکی شا، سهرۆکی دیوان و سهرۆکی پاسه وانان ناماده بوون
 داوایان له شا کرد بچیته سهر تهرمه که، کاتیک شا هه ستا به ره و ژوره که که وه تهری،
 ههریه که له (معصوم بهگی جیگر) و سوندگ بهگ سهرۆکی پاسه وانان و (شا نعمت
 الله) ی زاوای شا، کوژ و زنجیره کانی ده ست و ملی (قاس) یان کرده وه و کلاره سه یرو
 سه مه ره که یان له سه ر لایرد، کلایکی حه یده ری ره شیان له سه رکرد، کردیانه ژوری
 خوشکه که یان ژوری ته عزیه که، کاتیک له خورناوا ته عزیه که کوژی هات شا (حسین
 بهگی کوری بیک) ی بانگ کردو (قاس) ی ته سلیم کرد له ته ک سی سهد چوار سهد له
 پاسه وانان، که قاس بیات زیندانی بکات له قه لای (قهقهه) ^(۲۰۲). زوری به سه ردا تیپه ر
 نه بوو قاس له ته ک حسین بهگی کوری بیک تیچکچون و به شیر که وتنه ناو پیاره کانی
 قاس و به ناپه سه ندرتین شیواز کوژران. نه مه بوو به سه ره اتی نه و ناوچه یه
 که باسما ن کرد.

به لام له م لاره (خرم چاوش) سهرۆکی قه لای به غدا هات و ده ری هیتنام له زیندان و
 ناردمی بو لای محمد پاشا له که رکوک، سولتان حسین بهگ هاوړی له ته ک چاوشی

نیژدراو چوون بۆ بینینی بیگه بهگ، گه‌یشتنه شه‌ره‌زول و چاویان پیکه‌وت.
خۆشه‌ویستی و چاودیری سولتانیان پی راگه‌یاند، بیگه بهگ سوئندی خوارد که هیچ
که‌مته‌رخه‌می ناکات له گیان به‌خشین له پیناو سه‌لته‌نه‌تی هه‌مایۆنیدا. به‌رده‌وام
دوعاخوازه بۆ به‌رده‌وامی ده‌ولته‌تی پایه‌به‌رز.

کاتیک ئەم بەنده‌یه (واتا مەئمون خۆی) نێردرا بۆ دەرگای دەولته‌تی بالا، سولتانی
خاوه‌ن شکۆ له دیاربه‌کره‌وه ئە گه‌رایه‌وه بۆ ته‌ختی سولتانی، گه‌یشته‌ خێوه‌تگه‌ی
سه‌رکه‌وتو له لیوای ره‌ها سه‌ر به ویلایه‌تی دیاربه‌کر، رۆژی دواتر گه‌یشته‌ خزمه‌ت
رۆسته‌م پاشا له ناوچه‌ی (سروچ)^(٢٠٣) که ئەکه‌ویته‌ دووری دوو قۆناغ لیوه‌ی له رۆژی
سپه‌م که‌ژاوه‌ی سولتانی گه‌یشته‌ شه‌ره‌ی (قصبه) بیرچک سه‌ر به ویلایه‌تی هه‌لب،
پاشان به‌ریز و شکۆ، له رووباری فورات په‌رییه‌وه، له‌لای رۆژئاواوه دوو رۆژ مایه‌وه،
ئه‌نجومه‌نی بالا پیکه‌ات، ئەم بەنده‌یه هینرا بۆ ماچکردنی دەرگای بالا، پاشا پرسیار
به‌سه‌ره‌اتی قاس، به‌سه‌ره‌اته‌که‌ی وه‌ک خۆی بۆ بگێرمه‌وه، لیشاوی مه‌رحه‌مه‌تی
سولتانی هه‌ستاو لیوای که‌رکوکی پی به‌خشیم به‌ موچه‌ی سئ سه‌د هه‌زار ئاچچه،
هه‌روه‌ها شمشیر و جبه‌و ئەسپێکی زین نقیم دار که نرخه‌که‌ی سه‌د هه‌زار ئاچچه بوو پی
به‌خشیم، له‌ته‌ک ئەسپێکی ره‌سه‌نی دیکه‌و چهند هیستریک، سه‌ره‌رای شه‌وه‌ش رۆسته‌م
پاشا دوو ئەسپ و دوو جبه‌ی پی به‌خشیم، هه‌روه‌ها به‌خشینی ده‌سه‌لاتی بۆ ماوه‌ی
(ورائه)، بیگه بهگ و ناوچه‌کانی ده‌سه‌لاتی به‌و شیوه‌ی که هه‌بوو له به‌خشینی دیاری
خه‌لاتی سولتانی پیرۆز. رۆژی دواتر که‌ژاوه‌ی سولتانی بالا که‌وته‌ رێ، به‌نده‌ ناگاداری
ئه‌وه‌ بووم که پیش بکه‌وم و له ولاخه‌که‌م پیاده‌ بۆ ئه‌وه‌ی شه‌ره‌فی گرتنی له‌غاوی
ئه‌سپه‌که‌ی سولتانم هه‌بیت ماوه‌ک و پاشان ده‌ست ماچکردن، ئه‌وکاته سولتان قسه
گه‌وه‌ر ناسا‌کانی کردو وتی: (بلی به‌ باوکت: بیگه بهگ ئەو شمشیرێ به‌ کارت هینا

له رڼې خودادايه و نهو ناخوښيانهی هاتوته رڼگات له رڼې خداو بو ئيسلام و نايینی
 مخمهده، بڼه پټويسته لهسهرت ټوله له سهراب بکهپتهوه که رڼې دا به قاس
 بچيتهوه باوهشی شا، گهر نم کارهی کرد سوینده به گڼږی باووپیرانم لای رهحهتی
 زوړی لی نهکهمهوه). وهلام دایهوه منی بنده پاش دوعاو پياهه لدان، بیگه بهگی
 بندهو نم بندهیه (واتا خوځی) روح و گیانمان بهخت نه کهین و هه موو سهرومال و
 بههاکامان بهخت نه کهین له رڼې خزمهت کردنی سولتان و هیچ کهمتره مییهک
 ناکهین بو نهوهی هیچ کهموکورپیهک نه بیت. هه موو کاریک نه کریت به چاودیری و
 رهحهتی سولتان و توانای بهرزی و خوځه ویستی ولات، پاشان ههستا جاریکي دیکه
 دهستوپی هه مایونی ماچکرد، سولتان کیشای به پشتیاو وتی: (دهی بتبینم). لهوږی
 گه رامهوه به هاوړپیهتی چاوش (اوروج)^(۲۰۴)، که راسپتردراپو به گه یانندی سنجهق به
 بیگه بهگ تاوه کو گه یشتینه کهرکوک، نهوکاته چاوشه که رویشت بو لای بیگه بهگ بو
 گه یانندی سنجهقی پرزوو جلوه برکه که، بیگه بهگ به شادیو خوځییهوه پیشوازی
 لیکردن زور سوپاس و ستایشی خاوهن شکوو سهلته نه تی کرد به رڼیکي زورهوه و
 پارانهوه دوعای خهیر. منیش له لای خوځمهوه ناگادارم کرد له راسپارده کانی سولتان
 سهبارت به سهراب، بیگه بهگ وتی: (به سه رچاو فرمانه کان به جییه). دهستی خسته
 سه سره نیشانهی رڼو گوپراهی، وتی: (فرمانه کانی سولتان به جییه و هه رکس
 سه ریپچی ده رگای بالآ بکات له نیمه نییهو بیبه رین لی، دای به سه سر سهرابدا بهو
 سه ربازانهی له بهرده ستیدا بوون و به هاوړپیهتی (اوروج) چاوش ناوچه کهی ویران کرد و
 خوځی گه مارووی قه لاکه ی داو، ناردییه لای میری میرانی بهغدا (تسر د علی پاشا)^(۲۰۵)
 داوای لیکرد سه د نه فخر له نینکشاری بو بنیریت، بو نهوهی راستییه کان خوځیان به لگه
 بن و سه لمپنهری وته کان بن، ماوهی سه مانگ گه مارووی قه لاکه ی دا، له کاتیکدا
 زوړی نه ما بوو دهستی به سه ردا بگریت، لهوکاته دا به هار نزیک بوو نهو به فخره زورهی

لهسەر ریځای شاره زورو ولاتی عه جهم بوو دهستی به توانه وه کردو ریځگان ده رکه وتن،
 شا هه زاران له سوپاکه ی نارد بوو رزگار کردنی سهراب له گه مارو، به سه ر کردایه تی
 سوندگ به گ ههروه ها هه ندیکی دیکه ی له میره به د کرداره کان نارد به ره و ناوچه ی
 شاره زور، کاتیڤ چۆغله کان (بیځه به گ) یان ناگادار کرد له هیرشى قزلباشه کان،
 گه مارو ی له سه ر سهراب لابر دو گه پرایه وه بوو باره گاکه ی خو ی له قه لای زه لم، له به ر
 قه لاکه دا خیتو تگه ی هه لدا، بانگه وازی کرد به دانیش توانی شاره زوردا که ور یابن و
 ناماده بن و بلاوه بکه ن به ناو چیا نزیکه کاند او که مین دابنن تیییدا. له کاتی بانگی
 مه غریبدا سوپای شای به د به خت گه یشت، (سهراب) یان له گه مارو رزگار کرد، بیځه
 به گ به و شه وه که وته پری و گه یشته گه روی زه لم له ته ک به یاندا. بوو شه وه ی وره ی
 نینکشاریبه کانی به غدا و هیزه کانی به رزیکاته وه، سواری نیستره که ی بوو به رانبه ر
 دوژمنانی ناین وه ستا. هه ردوو هیزه که به یه کدا هاتن و شه ر گه رم بوو له هه ردوو لا
 نزیک سئ سه د که س کوژرا^(٢٠٦) له و ده شته، وا دیاره له نیوان محمه د به گ برای بیځه
 به گ و برا که ی دیکه ی سهراب به گ ریځه وتن و پیلانیڤ هه بوو، کاتیڤ دوژمن له لای
 چه په وه هیرشى هیئا محمه د به گ پشتی تی کرد و هه ل هات و سوپای دوژمن هیرشى
 کرده سه ر بیځه به گ و شکستی هیئا، هه فتا و هه شت له فه رمانده کانی شه هید بوون و
 بیځه به گ خو ی له دوولاره سه ری بریندار بوو، وه به گورز دایان له پشتی و له سه ر
 ولاخه که ی که وت، نه م به نده یه (واتا مه نمون به گ خو ی) له لای راسته وه بوو، هیرشى
 کرده سه ر قزلباشه کان و هارپینی و بیځه به گی رزگار کرد له و کیتشه یه وه به گولله دای
 له چه کداره کانی قزلباش و هه ندی له پاسه وانانی گوشت، لاشه یان له خویندا
 شه تلایه وه، دووباره بیځه به گی خسته وه سه ر ولاخه که ی، قزلباشه کان ترسیکی زور
 دایگر تبوون له گولله کان و هه ل هاتن، داوامان کرد له بیځه به گ بینه وه بوو ناوشار،
 رازی نه بوو، وای پی باش بوو خو ی هه ستیت به ناشتنی شه هیده کان و سه ر برپینی

نه‌وانه‌ی له دوژمن که‌وتوبون، بهم شیویه تاوه‌کو شه‌ویان به‌سهر‌داهات و گه‌پرانه‌وه بۆ شار. کاتیک سوپای قزلباش گه‌پرایه‌وه کوره‌کانی (سهراب) یان خسته پیش و دایان به‌سهر شه‌و گوندانه‌ی ته‌که‌وتنه پیده‌شتی شاره‌زورو ویرانیان شه‌کرد، له هه‌رلایه‌ک ته‌لاریکیان بدیا ویرانیان شه‌کرد، هه‌ر شه‌کینکیان به‌رده‌ست بکه‌وتبا له مال و ناژه‌ل تالانیان شه‌کردو هه‌رچی ده‌ستیان پی بگه‌یشتبا له پیرو په‌که‌وته نه‌یانکوشت، زیانیکی زوریان به‌جووتیاره هه‌ژاره‌کان گه‌یازند، نه‌یاندا به‌سهر سه‌خته‌کاندا، کورده‌کان لییان ده‌رپه‌رین له شوینه‌کانیا‌نه‌وه و به‌ره‌نگاری و خۆپاراستنیان شه‌کرد، له قوروجیه‌کان نزیک شه‌ست که‌سیان سه‌رپری و سه‌ره‌کانیان هینا بۆ بیگه‌ به‌گ پاشان سوپای قین له دل‌هیرشیان کرده سهر (زرده‌کمر) (۲۰۷) سهر به‌ به‌غدا، په‌یوه‌نده‌ به‌گروپی (تیلکو) که‌لقی تیره‌ی (قه‌ره‌ئولوس) ی کوچه‌رین، تالانیان کردو گه‌پرانه‌وه بۆ شاره‌زور، (قایتمز به‌گ) برای بیگه‌ به‌گ ریگای لی برین له کوتایی قه‌لای (گاور)، سه‌رۆکه‌که‌یانی گوشت که‌ناوی (ناروق شاقلی) (۲۰۹) بو و ئالا‌که‌یانی هینایه‌ خواره‌وه‌و ژماره‌یه‌ک له قوروجیه‌ دیاره‌کانی کوشتن، هه‌رچی‌یان مه‌رپومالات تالان کردبوو گه‌پرانده‌یه‌وه دایه‌وه به‌ خاوه‌نه‌کانی، هه‌روه‌ها دیله‌کانی له‌ده‌ست ده‌ره‌یتان، پاش شه‌م رووداوانه‌ سوندگ به‌گ سه‌رکرده‌ی سوپای قزلباشه‌کان له ناوچه‌ی شاره‌زوردا مایه‌وه تا پیگه‌یشتنی کشتوکال، هه‌موو کشتوکالی ناوچه‌که‌ی سوتاندو گه‌پرایه‌وه باره‌گا‌که‌ی. بیگه‌ به‌گ هیتزکی نارد له دوویان توانییان دوو له قوروجیه‌ ناوداره‌کانیان به‌دیل بگرن، پاشان سه‌ره‌ پراوه‌کان و زمانه‌ ده‌ره‌اتوه‌کانیان بهم به‌نده‌یه‌دا نارد بۆ میری میرانی به‌غدا (عه‌لی پاشا) (۲۱۰). عه‌لی پاشا به‌ هه‌والگر‌دا هه‌والی هیرشی قزلباشه‌کانی ناردبوو بۆ ده‌رگای ده‌وله‌تی بالا. کاتیک نیردراوه‌که‌ گه‌یشت و له رووداوه‌که‌ ناگادار بوو، به‌سه‌ره‌اته‌که‌ی زانی و به‌ دریزی رووداوه‌که‌ی گه‌یانده‌ نستانه‌ی بالا. سه‌رنجی ره‌حه‌متی سولتان کرایه‌وه له بیگه‌ به‌گ و دیاری و خه‌لاتی بۆ هات،

لهوانه شمشیرتیکي به نالتون نه خشراو، میزه رتیک و زنجیرتیکي نالتون و چند قوبه و پرده‌یه کی نه خشینراو به نالتون، نه سپینک که زینه‌که‌ی به نالتون نه خشابوو. هه‌روه‌ها هه‌رچی له که سوکاره‌کانی له جه‌نگ له ته‌کیدا بوون هه‌موو جلو به‌رگی نایابیان پی به‌خشرا، نه‌م دیاریانه به (ینی شهرلی مسته‌فا چاوش) دا نیردران و فه‌رمانی پی‌رۆز ده‌رچوو که له ویلاسه‌تی به‌غدا له زه‌وی سوننی و تاییه‌تی هه‌مایۆنی ده‌وری چوار هه‌زار (کیله‌ی) پی به‌خشریت. له‌لایه‌کی دیکه‌وه قوروجی باشی (سه‌راب) یان برده لای شا، به‌لام سه‌راب پیی وتن: (من لایم نیسه له هاتنم بۆ لای شا به مه‌رجیک به‌لینم بده‌نی شا داوام لینه‌کات قسه‌ی ناشیرین به مه‌زه‌به‌که‌م و به یاراننی پیغه‌مبه‌ر بلیم). قوروجی باشی به‌لیننی دایه‌و سویندی بۆ خوارد و بردی بۆ لای شا له قه‌زوین، کاتیک گه‌یشته لای شاو دیاری پی‌شکه‌ش کرا که رواله‌تی بوو، بریتی بوو له سامان و مالی دنیا که هه‌موو چلکی ده‌ستن، به‌م جوړه سه‌راب له ریتی باوو‌باپیرانی لای دا، پاش نه‌وه‌ی ماوه‌یه‌ک مایه‌وه، گه‌رایه‌وه بۆ شوینی سه‌رکه‌شیه‌کانی، به‌لام بی‌گه‌ به‌گ بواری نه‌دا، هیترشی کرده سه‌ر و گه‌مارۆی دا له قه‌لاکه‌یدا. جارتیکی دیکه سه‌راب دادی برده لای شا، شا (نیسماعیل میرزا)^(۲۱۲) کی کوری نارد بۆ هاوکاری کردنی، نیسماعیل هیترشی کرده سه‌ر قه‌لائی قزله‌جی سه‌ر به‌شاره‌زورو گه‌مارۆی دا دوو مانگ، کاتیک زستان داهات نیسماعیل نه‌مایه‌وه و گه‌رایه‌وه قه‌زوین و چوه لای باوکی و هه‌موو به‌سه‌ره‌اته‌که‌ی بۆ باسکرد.

له‌وکاته‌دا بی‌گه‌ به‌گ له جی‌گادا که‌وتبوو، به‌نده له‌وکاته‌دا له که‌رکوک بووم. نامه‌یه‌کم له باوکه‌وه پی‌گه‌یشت نوینه‌رتیک هینای تییدا هاتبوو: (به‌په‌له وهره‌وه لامان و که‌مته‌رخه‌می مه‌که‌و هه‌ولبده به‌زیندویسی بی‌نیت). لای خو‌مه‌وه نامه‌که‌م خسته به‌رده‌ست میری میرانی به‌غدا عه‌لی پاشاو داوام لیکرد برۆم بۆ‌شاره‌زور،

گه‌یشتم به باوكم سوپاس بۆ یه‌زدان هیشتا مابوو، كه‌وتمه بهر دۆ‌عای خه‌یری، پاش چوار رۆژ باوكم وه‌فاتی كرد، كاتیك سهراب مردنی باوكمی بیست هیرشی كرده سهر شاره‌زورو تالانی كرد، ئەم رووداوه نوێیانەم خسته به‌رده‌ست عدلی پاشا، كه‌وتینه جهنگ له‌تهك سهراب. كاتیك نێردراومان گه‌یشته به‌غدا، عدلی پاشا كاره‌كه‌ی خسته به‌رده‌ست نستانه‌ی بالآ له‌ ریی كویخاكه‌یه‌وه (ئوروج) ده‌سه‌لاتدارانی ده‌ولت ئەم زستانه‌یان ئەو ساله‌ له‌ (ئه‌درنه‌) ^(٢١٢)ی پارێزراو به‌سهر نه‌برد، پێشنیاره‌كان به‌ كویخاكه‌دا گه‌یشته سهرانی بالآی ده‌ولت. پاش بینینی، لیشاوی چاودیری خه‌سه‌روی و هیمه‌تی خاقانی دروستبوو، له‌تهك (قه‌ره‌مراد پاشا) ^(٢١٣)كه‌ چاوش بوو، پاشان بوه میرانی ئه‌رزروم، پاشان وه‌فاتی كرد، شم‌شیرێك و می‌زه‌رێك و جلویه‌رگی هه‌مایۆنی بۆ ناردم هه‌روه‌ك چۆن باوكم فه‌رمانه‌وای ناوچه‌كه‌ بوو. چاوشی ناوبراو رۆژی هه‌فده‌ گه‌یشت و دوعای پایه‌به‌رزی سولتان و ولات كرا، خۆشی و شادی كه‌وته هه‌موو لایه‌ك. به‌م جۆره‌ بنده‌ ئەو به‌رگه‌ پیرۆزانه‌م به‌سه‌رمایه‌ی ده‌ولت داناو پشتیانی خزمه‌ت كردنم به‌ست له‌و ناوچه‌ كۆن و كه‌له‌به‌راوییه‌و ده‌ستم كرد به‌ خۆبه‌خت كردن به‌ سه‌رومال.

جاریکی دیکه نوێنهری ده‌رگای بالآ هات (مه‌تاره‌جی ئه‌سكه‌نده‌ر چاوش) ^(٢١٤) له‌تهك هه‌وائنێردا كه‌ له‌ سولتانه‌وه فه‌رمانی‌کی پیرۆزی هینابوو، تیبدا هاتبوو (فه‌رمانی جیبه‌جی‌كراومان گه‌یشت به‌ میره‌كاني كورد سهر به‌ ویلايه‌تی دیاره‌كه‌رو به‌غدا، گه‌وره‌و بچوك كه‌ تۆمان كرد به‌ سه‌رۆکی هه‌موویان و فه‌رمانده‌ی هه‌موویان، نه‌بیته‌ په‌یره‌وی فه‌رمان و یاریده‌ده‌رو هاوکاری تۆین، بۆیه‌ پێویسته‌ هیرش بکه‌یته‌ سهر سهراب و به‌هه‌موو توانایه‌ك هه‌ولتی ده‌ستگیرکردنی بده‌یت، گهر له‌ شاهه‌ یارمه‌تی بۆ هات و بوه‌ رینگر له‌ ویلايه‌تیت، فه‌رمانمان داوه‌ به‌ میره‌كاني عه‌ره‌ب و كورد له‌

ویلیایه ته کانی قره مان^(۲۱۵) و سیواس^(۲۱۶) و حله لب و مهر عش و دیار به کرو به غدا،
 وینه یی شم فرمانم ناردوه بو هموویان گهر پیوستت به یارمندی هه بوو هموویان
 به هاناتهوه و هاوکاریت بکهن و هموویان پاراستنی کون و کهله بهری سنور بدنه
 به پیی فرمانی هه مایونی کاتیک سولتان حسین بهگ فرمانزدهای عمادیه ناگادار
 کرا له و فرمانه وله پیوستی جیبه جیکردنی، زانی کراوم به فرمانده و سهروکی
 گشتی و سولتان لیم رازیسه، ناگری رق و کینه و سهسادت له دهروون و جهسته ی
 بهرپابوو، له ته که مامم محمد بهگ میری سهروچک ریکه که وتن و پیلانی خیانهت و
 بوختانی شهیتانیان دهستپیکرد و به روستم پاشایان وت: (گهر ویلیایه تی شاره زور
 بدات به محمد بهگ و مهتمون بهگ دهستگیر بکات به تاوانیک، نهوان هه رچی بیگه
 بهگ جی هیشتبوو له سهروهت و سامان و دیاری به نرخ و نهنتیکه به نرخه کان و
 شتومدک پیشکه شی نه کهن و نه خشه و پلانی گونجاو داده نین بو نه وهی ناوبراو
 بگاته لاتان). بهم جزه روستم پاشایان هه وادار کردو فرمانیکیان لیوه دهست هینا
 به پیی خواستی خوین. به لام بن ناگابون له ناوه روکی فرموده ی پیروزی پیغه مبه ر
 (الحریص محروم) و ناوه روکی نه و ته یه ی نه لیت (العبد یدبرو الله یکدر). واتا بهنده
 دانه ریژیت و خواهه ند تیکی نه دات). شم بهنده یه له و روزه دا قولی لیته لمالیبوو
 به راستی و پشتینی دل سوژی به ستبوو بو خزمه تی سولتانی هه مایونی، که و ته
 جهنگوه له ته که دوژمنان و سهرومالی به خت نه کردو به چاودیری سولتان و لوفی حه ق
 ته عالی بوه جیگای ره زامه ندی سولتان و نه و بوچوونه راسته ی به دیهینا.
 به هیزه کانیه وه هیرشی کرده سهر قه لای سهراب که ناسراوه به مشعله - قاس تییدا
 خوی حه شار دابوو - داگری کردو هه رچی پاسه وان و پاریزه ری قه لاکه بوو همووی
 به دیل گرت، رقی سهراب هه ستا چاوی پرپوو له خوین و له داخا وه ک شیتی لیها تبوو،
 خوی گه وره دوژمنانی ناین سهرشور نه کات و خوشه ویستانی ده ولته شاد. عه لی

پاشا ناگاداری داگیرکردنی قه‌لاکه و روژنتنی شاشا ته‌ماسب له ویلایه‌تی شیروان بو
 (شکی)^(۲۱۷) بوو، داوای لی‌کرا سهد ن‌ه‌فر له مه‌ملوکه‌کانی به‌غدا و سهد نینکشاری
 پیاده بنی‌ریت به‌پیتی فه‌رمانی سولتان و نامه بنی‌ریت بو سولتان حسین به‌گ و
 میره‌کانی دیکه به‌چاوشه‌کاندا، که پی‌ویسته له یه‌ک شوین کۆبینه‌وه بو ه‌لی چۆلی
 سنور و ناوچه‌کان و هی‌رشکرده‌سهر سه‌راب و داگیرکردنی قه‌لاکان پشت به‌خواو
 ده‌ستگیر کردنی خودی خو‌ی و راونانی و دوورخستنه‌وه‌ی له ویلایه‌ته‌که‌ی. کاتیک
 نی‌ردراومان به‌نامه‌وه گه‌یشت پاشای ناوبراو دوو سهدکه‌سی سواره و پیاده‌ی خسته‌ری
 له به‌غداوه، وه ناگاداری کردین که هه‌والگری ناروده بو لای سولتان حسین به‌گ و
 میره‌کانی دیکه بو په‌له‌کردن له ناردنی هاوکاری و یارمه‌تی، پاش دوو روژ سولتان
 حسین به‌گ و محم‌د به‌گ به‌یه‌که‌وه هاتن، به‌نده پی‌شوازیم لی‌کردن و خیوه‌تگه‌یان له‌و
 گو‌رپانه هه‌لدا که قه‌لای گل‌عنبری تیدا دروستکرا‌بوو. نه‌خشه‌که‌مان وابوو که روژی
 داوای سه‌رله‌به‌یانی هی‌رش بکه‌ین له زنجیره‌ی (چغان)^(۲۱۸) و له ده‌ره‌ندی (بک
 باصان)^(۲۱۹) تی‌په‌ربین و بده‌ین به‌سه‌ر ویلایه‌تی مه‌روان که سه‌ر به‌ (سه‌راب)ه.
 سه‌رله‌به‌یانی هه‌مان روژ هی‌زه‌کانی خو‌م نارد بو شوینی دیاریکراو، خو‌م رو‌یشتم
 بو‌لای سولتان حسین به‌گ ناگاداری بکه‌م له کاره‌کاتم، گه‌یشتمه خیوه‌ته‌که‌ی له‌ته‌ک
 چند که‌سیک له پی‌اوه‌کاتم و له نه‌سه‌په‌که‌م هاتمه‌خوار، چومه ژوره‌که‌ی و له ته‌نیشتی
 دانیشتم، سولتان حسین به‌گ ده‌ستبه‌جی فه‌رمانیکی نیشان دان که تیدا هاتبوو
 (ویلایه‌تی شه‌ره‌زول درا به‌ محم‌د به‌گ و فه‌رمانی گرتن و زیندانی کردنت دراوه). وتم
 فه‌رمان فه‌رمانی سولتانه، پی‌او بنی‌رن مال و منداله‌کاتم له قه‌لاکه رزگار بکه‌ن نی‌وه.
 چاک له بارودو‌خی قه‌لاکه‌ شاره‌زان، محم‌د به‌گ به‌ پی‌ش‌نیاره‌که‌م رازی نه‌بوو، به‌لکو
 راسته‌وخو‌چو بو قه‌لاکه له‌ته‌ک هه‌ندی له پی‌اوه‌کاندا. له‌وکاته‌دا یه‌کینک له پی‌اوه
 دلیره‌کاتم که ناوی (پیر قولی)^(۲۲۰) بوو وه‌ستابوو ناگاداری رووداوه‌که بوو، به‌ په‌له

گه پايه وه بۆ قه لاکه پيش گه يشتنی عه مه د به گ، ده روزه کانی قه لاکه ی داخست، کاتیک عه مه د به گ گه يشته نزیک قه لاکه هاواری لی کردن پیرقولی له سه ر ده رگا که وه وتی: (تۆ سولتان حسین به گ نه یارو کینه له دلئی نیمه ن لاتان وایه به سه رماندا زال نه بن، سه رمان برن و مالمان تالان بکه ن، گه ر مه به ستان داگیر کردنی قه لاکه یه نه وا سه ربازی نازاو دلیری تیدایه با له هاوړیکانتان نوسه ر عه لی چه له بی و فه رمانده ی فه وج مسته فا بی و سه یرکه ن هه رچی له قه لاکه دایه باری بکه ن و بینیرن بۆ عه لی پاشا میری میرانی به غذا، گه ر با وه پینکراوینکیان هات قه لاکه ی ته سلیم نه که ی، مال و مناله کافان نه به ی و رو نه که یه به غذا)، چه ند عه مه د به گ زۆری لی کرد هیچ گوئی پی نه دا. سه رنه نجام نوسه ر عه لی چه له بی و مسته فا فه رمانده ی فه وج نیردران بۆ به غذا، کاتیک گه يشتن عه لی پاشا کویتخاکه ی نارد که ناوی حسین بوو به ره و شه رزه ور بۆ وه رگرتنی قه لاکه . کاتیک سولتان حسین به گ و عه مه د به گ هه وائی هاتنی کویتخاکه یان بیست له شوینیکدا کوپونه وه و له نیو خویناندا راوژیان کردو وتیان: (گه ر کویتخای پاشا هاتیت قه لاکه وه ربگریت و نه وان به مال و منداله وه به چن بۆ به غذا نه ی نیمه چی به رین بۆ رۆسته م پاشا؟) دیاره عه لی پاشا پشتیوانی مه نمون به گه و هه رچی و هه رچی رووداوه نه گاته ده رگای بالا، بینگومان جاریکی دیکه شه رزه ور نه داته وه به مه نمون به گ، وا چاکه هه ندیک به به رگی جوغلییه وه بانگه واز بکه ن به ناو خه لکدا (قرلباش هاتن) نه وکاته نه رۆین و ویلایه ته که به جیدیلین بۆ هه رکه س به ری نه که ویت به لکو خویمان له روودامان پیاریزین. به په له دوو پیایان ناماده کرد، بانگه وازیان کرد به ناو خه لکیدا که (خانی هه مه دان هیرشی هیناو، شو نه دات به سه ر ناوچه که دا). به م جوړه سولتان حسین به گ و عه مه د به گ په نایان برده به ر شه م فیله، هه ر به شه و قه لاکه یان به جیته یشت و شه م به نده یان له ته ک خویمان برد له کاتیکدا فه رمانیان دا به خو به خشه نینکشاریه کان هیرش بکه نه سه ر ده ور وه ری قه لاکه و هه رچی

ئەسپ و ئىسترو رانە مەرۈ مانگى تىدايە بردىان و سولتان حسين بەگ داي بە
محمد بەگ كە لە جىڭگاي بىڭگە بەگى براى دانرابوو.

سولتان حسين بەگ گەرايەو شويىنى خۆى و ئەم بەندەى بە بال بەستراوى برد، پاش
چەند قۇناغىك گەيشتە سەنتەرى ويلايەتەكەى (عقرە) (۲۲۱).

بەلام سەراب كاتىك بىنى سولتان حسين بەگ و سوپاكەى ناوچەكەيان بەجىھىشت
نزيك بويەو لە قەلاى زەلم و داواى لە پىر قولى كرد وتى (هيچ شويىنە وارنىكى سوپا
نەماو و لە بەغداو سوپا نەهات، هيچ چارەيەكت نىيە)، بەلام پىر قولى مىلى نەدا و
قەلاكەى تەسليم نەكرد، بەلكو ھەرمايەو چاوەروانى ھىزو يارمەتى بوو، بى ھودە
بووچەند رۆژىك چاوەرى بوو، پاشان ناومىد بوو، سەراب چو سەر ئەو بەرزايانەى
ئەپروانى بەسەر قەلاكەدا، بە گوريس پىاوى دابەزانە ناو قەلاكەو دەستيان گرت
بەسەردا، بەم شىو سەراب دەستى گرت بەسەر قەلاكەداو ھەموو مال و منال و
كەس و كارى بە دىل گرت، قەلاكەى تالان كردد گەيشتە ئارات و ئامانجى خۆى.
لەلايەكى دىكەو كوڭخاكەى پاشاى ناوبراو گەيشتە سولتان حسين بەگ و گلەبى
لىكردو وتى (بۆچى قەلاكەت بەجىھىشت پىش گەيشتەم؟) سولتان حسين بەگ وەلامى
دايەو بە چەند بيانويەك كە دوور بوون لە راستىيەو، ھەندىك پارەى دايە لە برى
بى دەنگ بوونى و ناوچەكەى بەجىھىشت و رۆشتەو بۆ جىڭگاي خۆى. سولتان حسين
بەگ گەيشتە قەلاى عمادىە و راپۇرتىكى بەرزكردەو بۆ ئستانە بە كوڭخاكەيدا ناردى
پىپوو لە درۆ دەلەسەو دوور لە راستىيەو ئەلىت (قزلباشەكان ھىرشىيان كرددە سەر
شارەزور) و بۆ شاردنەو كاره ناپەسەندەكانى ھەندىك دىارى ئەنتىكەى نارد بۆ.
رۆستەم پاشا بەلكو لىسى خۆشبىت و چاوپۇشى بكات لە كاره نابەج و
ناپەسەندەكانى و رەزامەند بىت بۆ لە سىدارەدانى ئەم بەندەيە. لە لايەكى دىكەو
ئەوانەى لەتەك ئەم بەندەدا بوون لە خۆبەخشەكان و ئىنكشارىيەكان گەيشتەو بەغدا

كه به شداری هیرشه که بیان کردبوو بۆ سەر شاره زور له تهك سهرۆکی ههردوو گروهه کهدا، له بهردهم عهلی پاشادا ئاماده بوون و راستیهه کانیاں باس کرد، شه قه لایه ی که قاس خۆی تیدا ههشاردا بوو مه ئمون بهگ له دهست (سهراب) ی وه رگرت و فه رمانه کانی سولتانی به دل سوژییه وه جیبه جی کرد، گوئ بیست و ملکه چی فه رمانی پیروژ بوو، به لام سولتان حسین بهگ و محمه د بهگ خیا نه تیاں کردو زولمیاں لیکرد به ناره وا، بۆیه یاں روودا وه که بخره پیشچاوی سولتان یاں ریمان بده خۆمان راستیهه کان بخرینه پیشچاوی سولتان و ده ولت، بۆ شه وه ی روونی بکهینه وه مه ئمون بهگ غه در ی لیکرا وه، دوژمن دهستی گرت به سهر شاره زوردا. کاتیک عهلی پاشا شه روودا وانه ی به درژی خسته به رده ست ده رگای بالا (الباب العالی)، روسته م پاشا فه رمانه پیروژه که ی راگه یا ند به سولتان حسین بهگ، له کاتیکدا شه به نده یه زیندان بوو له قه لای عمادیه، بن ئومید له رزگاری و ژیاں، له و کاته دا نیر دراوی سولتان حسین بهگ گه یشت، هه لگری فه رمانی پیروژی ده رگای دادو سه روه ری و به رزی و بلندی وه ئه ستیره، سولتان حسین بهگ شه به نده ی بانگ کرد و سویندی دام به سویندی قورس که باسی به سه رهاته که نه کم، کاتیک شه چمه خزمهت ده رگای بالا، به م جوړه ناردمی بۆ ده رگای بالا. پاش برینی چهند مه نزلگا و قوناغیک گه یشته ئه سته نبول و شه ره فی زیاره تی خاکی به ربیتی عوسمان پاشا بووم، هیچ له به سه رهاتی خۆم بۆ باس نه کرد. پاشا خوا لئی خۆش بیته گرنگی دا به م به نده و خرامه ریزی موته فه ریه که له ئستانه موچه م بۆ دیاریکرا بری سه د نا قچه روژانه. پاش زۆر لوتف و مه رحه مهت، روخۆش بوو سه بارهت به م به نده و هه موو کات دلی خۆش نه کردم و نه یوت (بیبهش نا بیته له رحه م و چاودیری پیروژ، شه گه ی به ئاواتی خۆت وه ک پیشتر نینشانه لالا، زانیماں که غه درو زولم لیکراویت).

ئەم بەندە ساكارە ماوەيەك ماپەوہ لە خزمەت سولتاندا، ماوەيەك لە نزيكەوہ ولە
پيشچاو، ماوەيەك لە دوورەوہ، لەسەردانەكەي نەخچەوان نامادە بووم كاتيك شارەزور
دەستی بەسەردا گيراو تۆلە لە دوژمنانم كرايەوہ. پاشان دووبارە ئەو سنجەقە پيرۆزەم
پي بەخشا، ئەوہتا لەو كاتەوہ دەستەو دۆعام بۆ بەردەوامی دەولەت.
هەتا دوون لە تەغا مابيت، ویردی سەر زمانم هەميشە دۆعايە بۆ سولتان، بەهەي
وتەي پاشاكان و بەگەكان چيە، لە بەردەم فەرمانی تەعالا- خواي جیهان، پشت بە
سەردەمی پاشاكان و بەگەكان نەستور نەبوو، گومان رووی داو گوئيبيست نەبوو.

روونکرونه وهی جهونیه نی وه سست به سه ر (اگرنی)

ساره زور و کرونه وهی

سهراب دهستی گرت به سهر قه لای شاره زوردا و بوه والی. رووداو و به سهراته کان
خرانه بهره دست شا، نهو روونکردنه وانهی به کوره کهیدا نارد، کاتیک شه م سه رلی
شیتواوه گه یشته لای شا، نه نجومه نی کۆ کرده وه به ناماده بووانی وت (گه یستم به
تاوات). فرماني دا ته پلی شادی لیبدهن، به هه موو ولاتدا نامه بنیرن به
قوروجییه کاندا، دیاری و خه لات بدریت به وانهی هه لگری هه والی خوشین، هه ندیک
جبهی سوری گوئداری نارد بۆ سهراب.

له م لاوه محمد بهگ کوئخاکه ی نارد بۆ پیروزیایی له سهراب و پیی رابگه یه نیته:
که نهو بوه هۆی نهوهی شاره زور بگه رپته وه بۆ نهو، سهراب وه لامی محمد بهگی
دایه وه به نامه یه ک تییدا هاتبوو (فروفیلی شهیتانیت زۆر کرد ساخته و یاخی بونت کرد
بۆ نهوهی شاره زور دهست خۆت بکه ویت. روو رهشی و نییهت پیسی بهشی تۆ بوو، گهر
له سهروهت و سامانی بیگه بهگ و مه نمون بهگ مال و شمکه به من گه یشت، نهوا تۆ
له سامانه که ی چه ندین نهسپ و نیستری بی ژمارت دهستکه وت، ههروه ها رانه مهرو
مانگات دهستکه وتبوو، گهر نهوهی له ژیر دهسه لاتی بیگه به گدا بوو گه رپه وه بۆ من
نهوا بهشی ههردوو براکه م نیبراهیم بهگ و قایتمز بهگ کهوته ژیر دهسه لاتی تۆ.

بۆيە پېتويسته له سەرت لەتەك مندا ئەم كارانە بەكارنەهێنى كە لە تەك بېنگە
 بەگدا بەكار تەهینا دەست لەسەر لاری و خواری هەلگەرەو رێی راست بگرە. من بە
 تەمەن لە تۆ گەرە تەرم بۆيە لەسەر تە بە گەرەو خۆم بزانی، ئەو ماوەیەى لە
 تەمەنماندا ماوە با بواری دوزمەن نەدەین گالته مان پېبەن. بەلام محەمەد بەگ رازی
 نەبوو لە رێنمایەکانى سەرەب بەگ و نیتوانیان باش نەبوو، بەلكو ماوەیەك هەراو
 ناکۆكى و شەر لە نیتوانیاندا بوو، پاشان كە سولتان بریاری رۆیشتنى دا بۆ ناوچەى
 عەجەم و نەخچەوان و فەرمانە پیرۆزەكانى گەيشته مێرەكانى دەورویەر لە ولاتى
 پایەبەرزدا، محەمەد بەگ ئەم هەوالەى زانى دەستبەجێ چوە لای (تەرد علی پاشا) میرى
 میرانى بەغدا، نامەيەكى لێتەرگرت و بەرەو ئستانە رۆیشت، پاش چەند رۆژێك
 گەيشته دەرگای دەولەتى بالاو شەرەفى ماچ كردنى دەرگای سەلتەنەتى پێ درا لای
 رەحمەتى سولتانی لێكرايەو و سەنجەقى كەرەك سەر بە ویلايەتى بەغداى پێ
 بەخشا. سەرەپای ئەوێ هەردوو لیوای سەرۆك و شەربازار^(٢٢٢) ی لە دەسەلاتدابوو،
 زۆر جار سێ سەد هەزار ئاقچەى پێ دەدرا، داواى هێزێكى كرد هێرش بكاتە سەر
 سەرابى براى لەوكاتەدا (عوسمان پاشای چەرکەس)^(٢٢٣) كە لە پەلەى میرى میرانى
 قرەمان لادرابوو لە ئستانە بوو چوە لای خوالیخۆشبوو رۆستەم پاشا، بەسكالا نامەيەك
 دادى خۆى برده لا، تێیدا هاتبوو (لە رۆژانى كردنەوى بەغدا من وابووم، پاشان بە
 پەلەى نوسەرى كۆیخا دانام پاشان دوو سەل پەلەم بەرزكرايەو بۆ میرى سەنجەق لە
 هەمان ویلايەتدا بوومە میرى چەند لیوایەك، جەنگى عەرەب و كوردەم كرد چەند
 جارێك، شارەزاییم هەیه لەو ناوچانەدا، گەر نیازی دەستبەسەرگرتنى ویلايەتى
 شارەزورت هەیه، ئەوا ویلايەتى بەغدا بكەنە دوو بەش و بەشێكى بەم بەندەيە
 ببەخشن - هەر وەك چۆن لە دەست غازی خاندا بوو - من بەلێن دەدەم شارەزور
 داگیربەم). كاتێك رۆستەم پاشا بێشمارەكەى عوسمان پاشای چەرکەسى پېنگەيشت

ده‌ستبەجێ خستییه بەرده‌ست سولتان، کاره‌که لای په‌سه‌ند بوو فه‌رمانی دا به
 جیاکردنه‌وه‌ی نیوه‌ی ویلایه‌تی به‌غداو به‌خشینی‌ه‌ناوبراو له‌ته‌که‌ پله‌ی میری میران و
 ده‌ه‌زار ئاقچه‌ له‌ سامانی تایبه‌تی هه‌مایۆنی به‌مه‌رجێک له‌ لیوای موسڵ
 دابنیشیت و مه‌حمود به‌گی گه‌راندوه‌وه‌ بۆ سنجه‌قه‌که‌ی خۆی، به‌په‌له‌ عوسمان پاشا
 له‌ته‌که‌ سێ که‌س له‌ پیاوه‌کانی و هه‌والگری نارد، پاش چه‌ند رۆژێک گه‌یشته‌ لیوای
 موسڵ کۆیخاکه‌ی ناره‌ده‌ لای میری میرانی به‌غدا که‌ نه‌وکاته‌ (مه‌مه‌د پاشا
 به‌ته‌ه‌جی)^(٢٢٤) بوو، داوای لێکرد وینه‌یه‌که‌ له‌ تۆماری سوپاکی پێدات که‌ له
 سه‌نته‌ری ویلایه‌ته‌که‌دا جگه‌ له‌ فه‌وجی غازی خان که‌ بریتی بوو له‌ پینچ سه‌د
 خۆبه‌خش و چوار سه‌د تینکشاری، له‌ ده‌وره‌یه‌ش سه‌ربازی کۆکرده‌وه‌ و هه‌موو بیرو
 هۆشیکێ لای ده‌ره‌ته‌نگ بوو، تاوه‌کو سولتان له‌ نه‌سته‌نبول له‌ ناوه‌پاستی ره‌مه‌زانی
 ساڵی ٩٦٠ ک به‌ مه‌به‌ستی کۆنترۆل کردنی ولاتی عه‌جهم و نه‌خچه‌وان کۆتشیکی
 سه‌لته‌نه‌تی به‌جێه‌شت بریاری دا زستان له‌ هه‌له‌بی پارێزراو به‌سه‌ربه‌رن، گه‌یشته
 هه‌له‌ب و به‌ رێزو هه‌یه‌ته‌وه‌ هه‌موو سوپاکی بڵاوه‌ پێکرد بۆ نه‌وه‌ی زستان له‌و
 ناوچه‌یه‌ به‌سه‌ربه‌رن. له‌م کاته‌دا سه‌راب هه‌والتی دابه‌شکردنی ویلایه‌تی به‌غدا‌ی بیست
 واتا بوو به‌ دوو میرنشین، هه‌ستیکرد چ چاره‌نوسی‌ک چاره‌پێی نه‌کات، گیری خوارد چی
 بکات نێژدراوی ناره‌ده‌ لای عوسمان پاشا که‌ نه‌و هه‌ر به‌نده‌ی سولتان بوه‌ له
 دێزه‌مانه‌وه‌و دان به‌وه‌دا نه‌ییت که‌ له‌ باره‌ی (قاس) ه‌ وه‌ تاوانباره‌و په‌شیمان له‌و
 کاره‌و شه‌ره‌مه‌زاره‌، نه‌مپۆ په‌شیمانی ناراسته‌ی نستانه‌ی پایه‌به‌رز ده‌کات و داوای
 لێبوردن له‌ تاوانه‌کانی نه‌کات که‌ له‌رێی خوا نازادبکریت، نه‌ییت به‌نده‌یه‌کی دلسۆز بۆ
 ده‌رگای بالا‌ وه‌ هه‌موو میره‌کانی کوردستان و به‌ دۆعاخوازانه‌ بۆ به‌رده‌وامی ده‌ولته‌تی
 پایه‌به‌رز، شه‌و و رۆژ پارێزگاری کون و که‌له‌به‌ری ته‌م سنوره‌ نه‌کات.

کاتیک هردوو نیردراوه که گیشتن عوسمان پاشا لای خۆی هیشتینییه وه، پیاویکی نارد بۆ سههاب به نوسراویک تییدا هاتبوو (نهوهی باستکردبوو خستمه بهرچاو نستانه‌ی پایه‌به‌رزو داوای به‌خشینم بۆ کردی له هه‌له‌و تاوانه‌کانت). سههاب وایزانی ناوه‌ڕۆکی نوسراوه که راسته، برۆای کرد و دلنیا‌بوو، نه‌یزانی شه‌وه که‌رویشکه‌خه‌وه، بیری نه‌کرده‌وه چی چاره‌پیتی سه‌ری نه‌کات، رۆژگار درێژه‌ی نه‌کیشاو زستان داهات به‌فر چیاکانی شاره‌زوری دا‌پۆشی ریگا شاخاوییه‌کانی نیوان شاره‌زورو ولاتی عه‌جهم به‌سترا. نه‌و کاته عوسمان پاشا هه‌ردوو نیردراوه‌که‌ی که لای مابوونه‌وه کوشت و له‌نا‌کاو هیرشینیکی کرده سه‌ر شاره‌زور، کاتیک چوه ناو شاره‌زور هیرشینیکی به‌ربلاوی کردو هه‌موو قه‌لاکه‌ی داگیر کرد، کاری سه‌رسور‌هینه‌ری نه‌نجام دا. هیزه‌کانی (سه‌هاب) ی شکاندو تالانی کردن، کاتیک بانگی عه‌سری دا له قه‌لاکه‌ چه‌ند پیاویک هاتنه‌ خوار بینه‌یان سه‌ربازه‌کان ماله‌کان تالان نه‌که‌ن ریگیان لیگرتن و کۆلانه‌کانیان لیگرتن و ده‌رگای ماله‌کانیان لی‌داخستن و، باش لی‌یادان و گولله‌یه‌کیان نا به (محمد مه‌د به‌گ) ی میری پیشوی (که‌رکوک) ه وه‌و کوشتیان، پاشماوه‌ی سوپاکه‌یان راونا له شه‌ره‌که، نه‌سپه‌که‌ی ژیر عوسمان پاشا که‌وت، کاتیک شه‌و داهات عوسمان پاشا و سوپاکه‌ی گه‌رانه‌وه خیه‌تگه، پاش مانه‌وه‌یان سه‌ر رۆژ پاشا چوه گه‌روه‌که (مضیق) و له سه‌ر لاره‌ هیرشی کرد، توانییان شاره‌که کۆنترۆل بکه‌ن، سه‌نگه‌ریان لی‌داو تزییان دامه‌زرا‌ند رووه‌و قه‌لاکه، له سه‌ره‌تای زستانه‌وه ده‌ستیان کرد به‌تۆپ باران‌کردنی قه‌لاو تاوه‌کو کۆتایی مانگی نازار درێژه‌ی کیشا، به‌لام نه‌یانتوانی ده‌ستی به‌سه‌ردا بگرن تا به‌فر توایه‌وه و له ولاتی عه‌جهم ری‌گاو‌بان کرایه‌وه، عوسمان پاشا بیستی که به‌فرمانی شا به‌دیع الزمان کورپی به‌ه‌رام میرزا و محمد مه‌د خانی فرمان‌په‌وای هه‌مه‌دان به‌ سوپایه‌کی زۆره‌وه هاتوون بۆ فریا‌که‌وتنی سه‌هاب و هاوکاری کردنی، گه‌مارۆی له‌سه‌ر قه‌لاکه‌ لابرد و تزیه‌کانی خسته‌ پیش خۆی و رووی‌کرده (قره‌طاغ)^(٢٢٥) سوپای قزلباش

گه‌یشتنه شاره‌زور و عوسمان پاشایان له به‌رانبه‌ر خۆیان دی نه‌یانوئیرا به‌ره و پیتش برۆن،
 خیتوه‌تییان هه‌لدا تاوه‌کو عوسمان پاشا له رووباره‌که په‌رییه‌وه، ئەوکاته چونه قه‌لای
 زه‌لم، (سه‌راب) یان رزگار کردو یه‌کیان گرت، به‌لام دانیش‌توانی قه‌لاکه کاتیکی
 هاتنه‌ده‌ر، هه‌وای ناوچه‌که پیس بوو ئاووه‌هوا گۆرابوو زۆریان تووشی نه‌خۆشی بوون.
 عوسمان پاشا خیتوه‌تگه‌ی له ده‌روبه‌ری که‌رکوک هه‌لدا، سوپای دوژمن به‌ره و دوا
 گه‌رانه‌وه بۆ باره‌گای خۆیان. عوسمان پاشا بارودۆخه‌که‌ی خسته به‌رچاو سولتانی
 پایه‌به‌رز، به‌پزێیان له‌وکاته‌دا (حه‌له‌ب) یان به‌جیه‌په‌ش‌توو و خیتوه‌ته‌کانی له
 (کوک میدان)^(٢٢٦) دا هه‌لدا‌بوو له شوئینیکدا وه‌که به‌هه‌شت بوو، سوپاکه‌ی و
 ولاخه‌کانیان له شوئینیکی خۆشدا بوون، کاتیکی ئەم هه‌واله‌ گه‌یشته سولتانی پیرۆز
 فه‌رمانی پیرۆزی دا به‌ چاروشیکی ناسراو و خیرا که نه‌لیت (له‌به‌رته‌وه‌ی داگیرکردنی
 قه‌لای زه‌لم کاریکی گرانه بۆیه‌ شاره‌ کۆنه‌که که ته‌موری له‌نگ ویرانی کرد له شاره‌زور
 ئاوه‌دان بکه‌نه‌وه). کاتیکی فه‌رمانه‌که گه‌یشته عوسمان پاشا به‌ سوپاکه‌یه‌وه رووبیکرده
 شاره‌زور، ده‌ستی‌کرد به‌ ته‌عمیرکردنی قه‌لا روخواه‌که، پاشان ناریدییه لای سه‌راب و
 پیتی وت (گه‌ر به‌ راستی ئاره‌زوی گوئیراپه‌لیت، ئەوا ئیمه ده‌ست له دروستکردنی قه‌لا
 نوێکه هه‌ل نه‌گرین، داواکه له سولتان له تاوانه‌کانت خۆش بی‌ت و ویلایه‌ته‌که وه‌که
 پیتشتر پیت به‌خشیت و منیش به‌هیزه‌که‌مه‌وه نه‌گه‌ریمه‌وه)، سه‌راب نێردراوێکی نارد
 پیتی رابگه‌یه‌نی‌ت (گه‌ر له په‌یامه‌که‌تدا راستگۆیت سویندی گه‌وره‌م بۆ بخۆ)، عوسمان
 پاشا وتی (کینه‌م له دلدا نییه بۆ سه‌راب و دزایه‌تی ناکه‌م هه‌میشه دۆستی نه‌که‌م).
 پاشان سویندی به‌وه خوارد و له‌ته‌ک نێردراوه‌که‌یدا چاروشیکی پیری به‌ته‌مه‌نی نارد که
 ناوی به‌ه‌رام بوو، سه‌راب متمانه‌ی کرد به‌ وته‌کانی عوسمان پاشا و په‌یامه‌که‌ی، له
 کاتیکی دیاری ئاماده‌کردبوو به‌ کوره‌که‌یدا بینیریت بۆ عوسمان پاشا، له‌وکاته‌دا پاشا
 پیایوی هه‌لبژارد له‌ته‌ک سێ سه‌ده‌ که‌س له ئینکشاریه‌کان و به‌ هێرشیکی کوشنده‌ی له

ناکاو له شهودا دای به سهر (سهراب) دا کاتیک سهراب بهم خیانه ته زانی هه له هات و
 خۆی له کیشه زگار کرد، به لām له ههردوولا سئ چوار کهس کوژرا. له م رووداوه دا
 ژینکی پیر دهستگیر کرا که له ناو جینگادا هه لگیرابوو سواری نه سپیک کرا نه یه توانی
 خۆی رابگریت له سهر و لاخه که کهوته خوار، ئینکشاریه کان هاتنه سهری، له ترساندا
 نه وانیهی نه رکی گواستنه وه بیان له سهر بوو، دوور که وتنه وه، بردیانه لای پاشا، ناردییه
 مائی پاریزه ری قه لای (حورین) که نریک بسو له و شوینه. چاره نووس وای هیئا نه و
 شهوه پاشا مرد میره کانی و که سایه تیه کانی سوپا بلاوه بیان کردو گه رانه وه ده و روبه ری
 به غدا و دهسکه وته که بیان به جیهیشت.

له لایه کی دیکه وه سولتان له حه له بی پاریزراو هاته ده ر بۆ گه شتوگوزار و له
 ناوچه ی (باسۆن)^(۲۲۷) دابه زی سهر به نه رزروم که چه ند رۆژیک به سهر ببات. هه وائی
 فهوتی عوسمان پاشای پینه گیشت. نه وکاته سولتان فه رموی به غدا بگه ریته وه بۆ یه ک
 ویلایه ت وه ک پیشتر و فه رمان بدریت به به لته چی محمه د پاشا به سوپاوه بروات بۆ
 شاره زور و قه لای شاره کۆنه که ناوه دان بکاته وه، کاتیک فه رمانی پیروز به چاوشیکدا
 گه یشته محمه د پاشا له به غدا که وته ری به ره و شاره زور. له میره کانی عه شره تی
 رۆژه یانی کورد میری ده رتنگ به ناوی (ته بویه کریه گ)^(۲۲۸) ده سپیشخه ریبه کی کرد بۆ
 که وتنه به یین له کاره که و کوخاکه ی نارد بۆ لای سهراب که کوره که ی (یه عقوب)^(۲۲۹)
 بنیریت به دیاری نه نتیکه وه بۆ لای پاشا، نه وکاته پاشا سویندی خوارد گهر سهراب
 دهستی هه لگرت له قه لاکه هه موو ویلایه ته که ی پیئ ته به خشیت و داوا نه کات له
 سولتان له تاوانه کانی خۆش بیئت، بۆ خۆی و کوره کانی سئ سنجه ق دابین نه کات، گهر
 بیهویت نه و قه لایه ی که دهستی لی هه لگرت ته پیروختیم و نه گه ریتمه وه بۆ به غدا.

پاشان براکانی ئەو پیره ژنه دیله، که له میرهکانی (پلنگ) بوون و لەو ناوچەیدا تیرەبەهەکی دیکە بچوک نەبوو وەک ئەوان خاوەن رەگەزو بنەماله بن، خەلکیکی سوننەت و جەماعەت و توندپەرەو بوون لە کاری نایندا. چونە لای سەھراب گۆشاریان خستە سەر و وتیان (پتۆیستە دەست هەلگری لە قەڵاکە تاوەکو فەرمانی پیروزی سولتان جیبەجیب بکریت و خوشکە لاوازه کەمان لە دیلی رزگار بیّت، وە موسلمانان رزگاربان بیّت لەم بەلاو ناڕەحەتییه گەر بە قسەمان نەکەیت هەموو پەبۆهەندی ئەکەین بە دەولەتی عوسمانییەو، دەست هەلنەگرین لەو قەڵایانەکی که لەژێر دەسەلاتماندا یەو بە خۆشی بیّت یا بە ناخۆشی دورت ئەخەینەو لە ناوچە کە).

سەھراب لەم هەپەشەییە تیکچوو زانی کارەکه روووەو خرابی ئەپروات ئەوکاتە سوپندی پاشاو بەگەکانی دا که ویلایەتەکەکی لی وەرناگرن، بەم جۆرە کلیلی قەڵای زەلمی بو ناردن، پاشا لای خۆییەو جلوبەرگ و دیاری بەنرخێ نارد بو کورپەکەکی و پیاوہەکانی و ژنە پیرەکەکی لە دیلی نازاد کردو ناردییەو بو لایان، میرەکان رۆیشتن سەھراب بەیتن، سەیر لەوہەدایە لەناو میرەکاندا یەکتیک هەبوو بەناوی (کوررد ولی بەگ)^(۲۳۱) لە ناخی خۆیدا شارەزوری بو خۆی دانابوو، کاتیک گەیشتە سەھراب ترساندی و وتی (وتەمی پاشاو میرەکان هیچ نرخیککی نییە گەر فەرمان لە خودی سولتانەو دەرنەچیت گەر هاتی بو لای پاشا ئەترسم دیلت بکەن و بتنیرنە لای سولتانێ پایەبەرز، خۆت ئەزانی مەبەستی سولتان تۆ خۆتی و ویلایەتەکە نییە، ئەم وتانە مەترسی خستە دلی سەھرابەو و گیانی هاتە لەرزین، لەتەک میرەکاندا نەپۆیشت و فەرمانی دا بگەرپتەو، خۆی گەرپایەو بو قەڵا کۆنەکەکی مەھراون و هەندی لە پاسەوان و پارێزەرانی نارد بو مشعلەو (شەع ئیران)^(۲۳۲) که چوار دەوری دیواری قایم بوو بە بەلپتەکانی پاشاو میرەکان قایل نەبوو، بە گومان بوو لە بەلپتەکانیان وەک وتراوە تاوانبار ترساوہ (الحائض خائف). میرەکانی دەوری و سەرۆکی نو تیرە لە دەوری دورکەوتنەو و پەبۆهەندیان کرد بە پاشاو و کاری

قهلاكانيان ته تسليم كرد، پاشا جلويه‌رگ و ديارى پيشكش كردن، پاسه‌وانى به
 نه‌ندازه‌يه‌كه‌ى باش ديارى كرد بۆ پاراستنى قهلاى زه‌لم و هيژيكي دا به
 (كورد ولى به‌گ) و پاراستنى ناوچه‌كه‌ى پى سپارد، خۆى و سويا سه‌ركه‌وتوه‌كه‌ى
 گه‌رانه‌وه بۆ به‌غدا، به كوئىخاكه‌يدا هه‌والى سه‌ركه‌وتنه‌كانى نارد بۆ نستانه‌ى سولتانى
 پايه‌به‌رز. كاتيك سولتان نه‌گه‌رايه‌وه به نه‌خچه‌وان و سويا سه‌ركه‌وتوه‌كه‌ى له
 نه‌رزوڤمدا بوون، توانى رووداو و به‌سه‌رهاته‌كان بگه‌يه‌نيته كوئى به‌رز، سولتان
 شاره‌زول مراد به‌گ^(٢٢٢) له نه‌رناوود شه‌ش هه‌زار ئاقچه‌ى بۆ برپيه‌وه، بۆ نه‌و ميرانه‌ى
 ناماده‌ى و گوئىرايه‌لى خۆيان نيشان دا جلويه‌رگى به‌نرخ و سنجه‌قى پى به‌خشين، پاش
 يه‌ك سال و نيو له‌و رووداوه كاتيك ريككه‌وتن كرا له‌ته‌ك شا كليله‌كانى مشعله‌و شمع
 نيرانى له‌ سه‌راب وه‌رگرت و ناردى بۆ نه‌بويه‌كر به‌گ كه‌ نه‌وكاته له‌ شاره‌زور بوو. بۆ
 دوور بوون له‌هه‌ر فيتنه‌و ئاشوييك له‌ ناوچه‌كه‌و قهلاكاندا نه‌بويه‌كر كليله‌كانى نارد بۆ
 نستانه‌ى پايه‌به‌رز، فه‌رمانى سولتانى درا كه‌ پاريزه‌ر و چاوديري كه‌رى لى دابنريته‌ و
 نه‌و قهلايه‌ داگير بكه‌ن، به‌م جوړه‌ نيوه‌ ى ويلايه‌تى شاره‌زور كه‌ له‌ ده‌ست بيگه‌ به‌گدا
 بوو خرايه‌ سه‌ر نه‌و شوئنه‌ى پاريزگارى عوسمانيين له‌سه‌ر بوو، نه‌و نيوه‌كه‌ى ديكه‌ى
 مايه‌وه له‌ژيتر ده‌سه‌لاتى كوردو فه‌رمانه‌واييان نه‌كرد به‌ هاوبه‌شى و ناشتى و دل‌پاكى و
 كه‌س مافى نه‌وى ديكه‌ ناخوات، ملكه‌چى ميره‌كانى نه‌و ناوچه‌يه‌و ده‌ورويه‌رى نابن.
 له‌ سه‌ره‌تاكانى مانگى ره‌بيع الاخر له‌ مانگه‌كانى سالى (٩٨٥) ك نوسراوه.

بەر (وێژە کا):

١- قەڵای زەلم، ئەم قەڵایە سەنتەری میرنشینی شارەزور بوە، ئەکەوێتە ناو چیا سەختەکانی سەر رینگای کەرکوک - تەبەرێژ. مێژوونوسە عەرەبەکان بە زەلم ناویان بردووە. (یاقوت الحموی - معجم البلدان. بیروت ١٩٥٧، ١٠، ١٤٦، XXXII ١٣٢. Belletenc. ئەلئین لە مێژووی سلیمانیدا ل ٣٨ کە لە مێژووی سنهوه وەرگیراوه، قەڵای زەلم (زلم) بابا نەردەلان دروستی کردووە سالی (٥٦٤ ک - ١١٦٨ ز) و ئەکەوێتە دۆلی زەلمهوه لە دووری نۆ کیلۆمەتر لە خورمالهوه، سەنتەری ناحیەییە سەر بە قەزای هەلەبجەو تاقگەیی بەناوبانگی زەلم کە پیرەمێرد لە هەلبەستە بەرزەکەیدا باسی ئەکات، شوێنەواری ئەم قەڵا روخواوە ئەمەری بە (قەڵای خان ئەحمەد خان) ناسراوە کە یەکیکە لە میرەکانی نەردەلان کە تەمەنی کاتی دەسەلات وەرگرتنی لە بەرواری (غمها) بەپیتی پیتی ئەبجەدی کە ئەکاتە سالی ١٠٤٦ کۆچی کردووە.

٢- ناماژە بە لاپەرە دووی خودی دەستنوسە کە.

٣- شەرف خانی بەدلیسی. شەرفنامە، وەرگیراوه عەرەبییە کە ی. ئەلئیت بێگە بەگ سالی ٩٤٠ ک - ١٥٣٣ ز کۆچی کردووە پاش ئەوێ ٤٢ سال لە تەمەنی میرنشینه کە ی بەسەر برد، لە کاتی کدا سوودی یاداشته کانی مەنمون بەگ کە پاش وەفاتای قاس میرزا بە یەک سال فەوتی کردووە واتە سالی ١٥٥٠ ز. ل ١١٧ بلاوکەرەوه ئەلئین: ئەوێ لە ناوەڕۆکی شەرفنامەدا هاتووە (وەرگیراوه عەرەبییە کە ی) ^{١٠٨} ئەمەییە (زۆژگاری حکومەتە کە ی ماوێ چل و دوو سالی خایاندو پاشان کۆچی کرد). لە شەرفنامەدا باسی درێژی ژبانی نەکراوه، بەلام لە ل ١٠٨ دا لە دەرکەنارە تۆمارکراوه کانی سەر وەرگیراوه کە ی ژبانی (مەنمون بەگ ی کۆری بێگە بەگ) ئەلئیت کە لە مێژووی سلیمانی وەرگیراوه ل ٣٨ و ئەمەش لە مێژوونوسیکی ئێرانی وەرگیراوه کە مەنمون بەگ - باوکی بێگە بەگ - بەردەوام بوو لە

دهسه‌لآت له سالتی ۸۶۲ ك تاوه‌كو سالتی ۹۰۰ ك، نمو كاته كورپه‌كه‌ی دهسه‌لآتی وهرگرت له جیگی. دیاره سالتی ۹۴۲ ك كه ناماژه‌ی پیكراوه هاوسانه‌یه ۱۵۳۳ ز، قاس له سالتی ۹۵۶ ك - ۱۵۴۷ ز تیاچوو له قه‌لآی قه‌هقه‌هه، بۆیه نه‌بیئت بیگه بهگ سالتی ۹۵۷ ك - ۱۵۴۸ ز وه‌فاتی كردبیئت.

۴- موته‌فهریقه: وه‌ك ته‌شرفاتی وایوون له ده‌رگای بالا (الباب‌العالی).

۵- نه‌قچه، ناخچه، نه‌خچه: پاره‌یه‌کی دارپژراوی زیوین بوو، بیته‌که بیك هاتوه له (شاق) سپی و (چه) پاشکۆی بچوك كه‌روه‌یه.

۶- بیره‌چك: له شاره كۆنه‌كانه له سه‌رده‌می ده‌وله‌تی رۆما پیئی نه‌وترا (زوغما) نیستا سه‌نته‌ری قه‌زایه‌و به‌هه‌مان ناو سه‌ر به شاری ئورفه‌یه له توركیا له دوروی حه‌فتا کیلومه‌تر. * (عباس عه‌زاوی له هه‌مان سه‌رچاوه ناماژه نه‌كات به كوشتنی مه‌نمون به‌گ له‌كاتی گه‌مارۆی قه‌لآی زه‌لم له كاتیكدا نه‌یسه‌لمینیت كه‌ دوا كاری له سنجه‌قی حلله بوه. (۶۲، ۵۸، ۴)، ده‌رکه‌نار). بلاو‌كه‌روه.

۷- ناماژه به لاپه‌ره به‌ره‌تییه‌كان. هیچ چۆره ناویکی قه‌لاکه به سلیمان‌ی باس نه‌كراوه له یاداشته‌كه‌دا. گه‌ر بلاو‌كه‌روه‌که وایزانی بیئت كه شاری سلیمانیه، نه‌وا نه‌م شاره له كاتیکی دواتردا دامه‌زراوه و له‌وانه‌یه نه‌م قه‌لآیه نه‌وه بیئت كه خان نه‌حمه‌د خان دواتر ده‌ستی پیاهیناوه به‌ناوی خۆیه‌وه ناوی ناوه.

۸- نه‌وانه‌ی به توركی یان توركمانی ناوخۆیی قسه‌ده‌كه‌ن له عیراق نه‌م وشه‌یه به (بگ) دیننه‌گۆ، به‌لام عه‌ره‌ب گۆی نه‌كه‌ن به (بیگ) و له هیچ كه‌س له عیراقدا نه‌بیستراوه كه (بیگ) بۆ بچوك كرده‌وه بیئت، نه‌وه‌ی په‌یوه‌ندی به‌ناوی (بیگه) وه‌ه‌بیئت له‌ناو كورددا نه‌وه باوه تا راده‌یه‌ك. له روانگه‌ی به‌راورد له‌ته‌ك مه‌زنه‌كاندا چون (بیگ) به خاره‌ن ده‌سه‌لآت و ده‌ره‌به‌گه‌كان نه‌وتريت. گه‌ر ناوبراو (بیگه) له راستیدا له به‌گه‌كان بیئت، وابه‌وه به (بیگه) به‌گ) گه‌ر نا به (بیگه) نه‌مینیتته‌وه دور له هه‌ر پیاهه‌لدانیتك.

سوره‌های نه‌وی بلاوکهره‌وه که به بسم الله دستى پى نه‌کرد، به لام له سوره‌تای نویسنه‌که‌دا له لاپره‌ی یه‌کدا -هه‌روه‌ک له‌و وینه‌یه‌ی له به‌رده‌ستماندا‌یه - شوئینیکى بوشایی هه‌یه که وه‌ک چوارده‌وری نه‌خشه، گومان نه‌کرتت جیگای بسم الله بوییت به ره‌نگیکى دیکه نوسرابییت و به درژیایی روژگار کوژاییته‌وه، سوره‌های نه‌مه نوسراوه نیسلا‌مییه کونه‌کان هیچ کات بى بسم الله نه‌بوه.

۹-سوره‌تی تین، نایه‌تی ۵.

۱۰-وشه‌یه‌کی نیرانییه له بنه‌رتدا له‌وه‌وه وشه‌ی هه‌مایون هاتوه، ناوی بالنده‌یه‌که به‌و ناوه ناو نراوه.

۱۱-سوره‌تی نه‌جم، نایه‌تی ۱۰، بلاوکهره‌وه.

۱۲-سوره‌تی قه‌لهم، نایه‌تی ۴، بلاوکهره‌وه.

۱۳-وته‌ی پیغه‌مبهر (د).

۱۴-بیگه به‌گ: نه‌م ناوه له شه‌ره‌فنامه‌دا (۱۱۹ل) چاپی میسر به زمانى فارسی به (بیگه) هاتوه، و (۱۲ل)ی کتیبی ناوه‌رۆک و میژووی (شه‌ره‌لان) ی خه‌سه‌روی کورى محمد کورى مه‌نوجه‌هر شه‌ره‌لان که دانره‌که‌ی میر حسه‌ن خان ناکام له سالی ۱۲۴۹ی ک به (بیگه) ناوی بردوه به کافی فارسی، به لام مه‌ستوره خانم که کتیبی میژووی شه‌ره‌لانی داناره پاش خه‌سه‌روی کورى محمد به چند سالتیک و له کتیبه‌که‌ی شه‌وه‌وه وه‌ری گرتوه شه‌و به (بیگه) باسی کردوه به بى و بین و کافی فارسی ل ۱۵ و له رۆحی میژووه‌کاندا که دانره‌که‌ی قازى محمد شریف سه‌نه‌ندجیه‌وله میژووی شه‌ره‌لاندا که دانره‌که‌ی نیسماعیل مه‌لا حسیننه هاتوه به (بیگه به‌گ). وشه‌ی (بگ) له وشه‌ی (بوغ)وه سه‌رچاوه‌ی گرتوه که له رابوردودا ناوی خوايدک بوه و گوپرانکاری به‌سه‌ردا هات تاوه‌که بوه (به‌گ) و بۆ زانینی راشه‌ی شه‌م وشه سه‌یری (استطرد فى معانى اسم المؤلفه توفيق وهبى) بکه.

۱۵-له و ته به نرخه‌کانیدا نه‌لیت که ره‌گه‌زی هه‌موو خه‌لکی پارێزراوه، له‌گه‌ل شه‌وه‌دا پیمان وایه مه‌ثمون به‌گ ره‌گه‌زی (عادلانی) بۆ خۆی دروست کردوه، به په‌یره‌وی باپیره

گهوره‌ی ناوی ناوه نه‌وهك بزآنریت كه نه‌وه‌ی بابا نه‌رده‌لانه، له سه‌رۆكه‌كانی گۆزان، كه له پیاوه ناینیبه گه‌وره‌كانی كاكه‌یبه كه ناسراون به نازناوی (باوه = بابا) بۆ نه‌وه‌ی سولتان نه‌زانیته ئهم بنه‌ماله كاكه‌یبه و سه‌ر به ناینیكی كۆنه، بۆ نه‌وه‌ی دوو زمانی له سه‌ر نه‌كه‌ن، كه كاكه‌یبه گۆزانكارى به سه‌ردا هات (عه‌لی نیلاه‌ی) په‌یوه‌ندیان به شیعه‌ی قزلباشه‌وه هه‌یه. پیمان وایه كه (بابا نه‌رده‌لان)یش ره‌گه‌زتیكى بۆ خۆی دروستكردوه كه سه‌ر به نه‌وه‌ی مه‌روانه‌و به‌وه نه‌ویش له هه‌مان گومان هه‌له‌هاتوه. جه‌میل رۆژبه‌یانی پاش وهرگیتراى شه‌ره‌فنامه له‌ته‌ك مامۆستا تۆفیق وده‌هبى كۆبه‌وه و ده‌باره‌ی سه‌رچاوه‌ی وشه‌ی (به‌ه) وتووێژیان كرد كه په‌ره‌ی سه‌ندوه و بوه به (بابان) و باوه‌ری پهی‌هینا كه له (باوه) وه سه‌رچاوه‌ی گرتوه، مامۆستا تۆفیق وده‌هبى باه‌ه‌تیكى نوسی و تێیداو وشه‌ی (به‌ه) گه‌رانده‌وه بۆ (باوه) و نه‌وه ناماژه به‌وه ده‌كات كه مه‌یره‌كانی بابان له بنه‌ره‌تدا له سه‌یده‌كانی كاكه‌ین. سه‌ره‌رای نه‌مه شه‌ره‌ف خانى به‌دلیسى و خه‌سه‌روخان كه له سالى ۱۲۴۹ ك كتیبه‌یكى نوسیوه له سه‌ر میژووی بنه‌ماله‌ی نه‌رده‌لان و هه‌روه‌ها مه‌ستوره خاتم كتیبه‌یكى نوسیوه له سه‌ر میژووی نه‌رده‌لان سالى ۱۲۲۵-۱۲۶۳ هه‌یچ باسینیکیان تاوه‌كو ده‌پشت له ناوی (عادل) نه‌كردوه.

۱۶- پیمان وایه (حلله) كه له‌م یاداشته و له شه‌ره‌فنامه و میژووی سلیمانی دا هاتوه (هه‌له‌بچه‌ی) ئیستایه. نه‌وكاته ناوی (حله بچه) بوه، واته له‌حلله نه‌چیت، چونكه له شه‌ره‌فنامه و شوینی دیکه‌دا ناوه‌كه هاوكات له‌گه‌ل ناوی (سروچك، برزنجه) باسكراوه. له‌دیوانی عوسمانیه‌وه درایه ئیسماعیل به‌گی برای.

۱۷- له ۹۵۳ ك له‌دايك بوه، نیشته سه‌ر ته‌ختی سولتانی له ۹۸۲ ك، له ده‌سه‌لآت مایه‌وه تا سالى ۱۰۰۳ ك، كورێ (سولتان سه‌لیم) ی دووه‌مه له ژنه‌كه‌ی سولتانه نوربانو. كه نیشته سه‌ر ته‌ختی سولتانی له (۱۵۷۴-۱۵۹۵) بلاوكه‌روه.

۱۸- بیگه به‌گ: كورێ مه‌ئمون به‌گ كورێ منذر كورێ بابلو، له نه‌وه‌ی بابا نه‌رده‌لانه. ده‌سه‌لآتێ ناوچه‌كانی زه‌لم و نه‌وسو و شه‌میران و هاوار و شه‌یخان و گل‌عنبری گرته ده‌ست و په‌ره‌ی پێدا، ده‌سه‌لآت‌كه‌ی هه‌روه‌ك شه‌ره‌فخانی به‌دلیسى نه‌لیت ۴۲ سالی‌خایاند. خواله‌یخۆش

بوو محمد نه مين زه کي بهگ له ميژووی سليمانی دا زاری ميژوونوسی نيړانی عدلی نه کي بهر نه گيړي ته وه که دهسه لاتی مه منون دريژوی هه بوو له سالی ۸۶۲ ک تا ۹۰۰ ک، به لام له م يادا شتانه دا دهر ته که ويته که تاوه کو سالی ۹۵۶ واته پاش فهوتی قاس به سالی ک دريژوی هه بوه.

۱۹- شهره زول: شاره زور، واتا شاری نزم هه روک توفيق وهه بی ليی کؤيوه ته وه، ته يموری له نگ نه م شاره ی ويړان کرد. له م سالانه ی دواييدا له ژير به نداوی دهر به نديغاندا دؤزرايه وه به لام دهستی پشکين کارى تيدا نه کردوه.

۲۰- مه به ست سولتان سليمانی قانونييه کورى سولتان سليم ياوزى يه کم. له سالی ۹۰۰ ک = ۱۴۹۴ ز هاته دنيا، به سولتان له (۹۲۶ ک = ۱۵۲۰ ز) و سالی ۹۷۵ ک = ۱۵۶۷ ز کؤچى کردو توانی به غدا بکاته وه له ۹۴۱ ک به هؤی ميریکی کورده وه که ذو الفقار خانى که لهور بوو، سه روکى تيره ی موسلى کوردی.

۲۱- قاضی خان (غازی خان) يوسف کورى سولتان نه حنه د له سه روکى تيره کانى برادؤسته، که نيشته جيتی هه روو ناحيه ی ترگور و مرگورن کنه مړؤ سه به نازربايجانى روژتاوان له نيړان، که وته ژير دهسه لاتی قهره قؤينلو و پله و پايه ی گرنگی يې دراو پاشان چوه لای سه فه وييه کان و لای جوقه سولتان کارى نه کرد و پيشی خست و پله ی دايه، به لام ده ولته تی سه فه وی به جی هيشت و له ته ک چهن د ميرى کدا په يوه ندى کرد به ده ولته تی عوسمانيه وه، سولتان سليمانی قانونی کردنى به والی ميرنشينه که يان و له کاتى هيرشى يه کم می بو سه سه ته بريز، غازی خانى ناو نا غازی قران، چهن د روکى کي بينيبوو که خاوه نی يادا شته که ناماژه ينده کات.

۲۲- قاس برای (شا ته هاسب) ه. کردی به فرمانرؤه وای شيروان، به نیاز بوو سه به خؤی وه گریت و سه ريچى دهسه لاتی براهی کرد و په نای برده لای سولتان سليمانی قانونی سالی ۱۵۴۷ ز و سالی ۱۵۴۹ کوژرا (بلاو که ره وه) نه لين کورى شا نيسماعيلى سه فه وييه،

دو بیره کی که و ته نینوانیان له تهک براکهی (شا ته هاسب) ی سه فهوی. په نای برده لای سولتان سلیمانی قانونی و دهستی دایه کارکردن دژی براکهی، کاتن دژاو جیتی متمانهی سولتانی عوسمانی نه ما په نای برده لای سهراب بهگ کورپی مه نمون بهگ مامی نوسه ری نه م یاداشته، به هوی نه وه که پرایه وه باوه شی (شا ته هاسب) ی برای و لیتی خو ش بوو، به لام له قه لای قه هقه هه زیندانی کرد تاوه کو مرد.

۲۳- نه بو عوبه یده عامر کورپی جهراح، له هاوه له به ریزه کانه، پشتیوانی پیغه مبه ری مه زنی کرد له جهنگی نوحود و هاو رتیه تی کرد له هه موو غه زاکاندا، نیژدرا بو نجران که تیره کان فیری نایینی نیسلام بکات، خه لیفه ی یه که م نه بویه کر سه رکردایه تی نه و سو پایه ی پی سپارد که چو بو شام، پاشان عومهری کورپی خه تاب خه لیفه ی دووم پی شه وایه تی بالای له شام پی سپارد، دیمه شق و حص و نه نتاکیاو هه له بی خسته ژیر ده سه لاتی خو یه وه.

۲۴- ده مژده پیژدراوه که، نه و ده که سه سه ره و ره ن که له ژیاندا مژده ی به هه شتیان پیژدرا بوو. سه یری سه ره و رانی نیسلام بکه (مه مه د کورپی هه سن شافعی) نه نقره، ۱۹۶۵ و زخشری به کری هه سنی (تایبه تمندییه کانی ده ریزداره که) بغداد ۱۹۶۸، بلاو که ره وه. نه لئین نه مانه به چوار خه لیفه که وه ده له هاوه لانی پیغه مبه رن که له تهک پیغه مبه ردا کو چیان کرد بو مه دینه ی مونه و ره؛ نه بویه کری سدیق (عه بدوللای کورپی نه بو قوحافه)، عومهری کورپی خه تاب و عوسمانی کورپی عه فان و عه لی کورپی نه بو تالب و ته لحه ی کورپی عه بدوللاو زوبیتری کورپی عه وام و عه بدولره جهانی کورپی عه وف و سه عدی کورپی نه بو وه قاس و سه عیدی کورپی زهیدو نه بو عوبه یده جهراح.

۲۵- مه به ست له عه باسی کورپی عه بدولمه لوب مامی پیغه مبه ر (د)، له بازارگانیدا کاری نه کردو پاش باوکی ناودتری که عبه ی پی سپیژدرا. پاشان نیسلام بوو، له تهک پیغه مبه ردا بوو له جهنگی حونه بن، عه باسییه کان نه چنه وه سه ر نه و. سالی ۳۲ ک = ۶۵۲ ز کۆچی کرد.

۲۶- (نعم عادل) له میره کانی کورد بوو له سمرده می غازان خانی مه غولیدا و له شمره فنا مه دا باس نه کراوه، همروه ها نه له زیده التواریخ و نه له لب التاریخ و نه له میژووی مرده لآن که له نیوان بایرانی مهنمون بهگ تا دهپشتی یه کیکیان ناوی عادل نه بوه.

۲۷- دهسه لاتداره جهنگیزیه کان نه وانهن دهسه لاتیان به دهسه ت بوو له سمرده می جهنگیزدا، پانتایی دهسه لاتیان بلاویویه هه له سنوری چینه وه تاوه کو ناوه راستی شه وروپا و له سنوری هینده وه تاوه کو باشووری روژشاوای ناسیا، شم بنه ماله یه به ناوی توجین (جهنگیز) وه ناو نراون.

۲۸- ناوی عیراق له رابوردودا به هه ندیک شوین شه و ترا که ئیستا له دهره وهی سنوری عیراقن.

۲۹- نیسماعیل کورپی حمیده ر کورپی شیخ چونهیدی سه فهویه له نه وهی شیخ سه فی الدین نهریله که سو فییه کی خواناس بوو خه لکی گوندی سنجانی کوردیه. زاویه تی شیخ زا هیدی گهیلانی کوردی کرد به لام نه وهی بایری شیخ چونهید بوه زاوای نوزون حه سه ن شاق قوینلوی خه دیجه خانمی خوشکی هینا، پاشان حمیده ری کورپی حه لیمه بیگم ناغای هینا که ناسراوه به عالم شا بیگم، شم کچه دایکی فهله بوو ناوی سپینتا خاتون کچی کالیونانس، شم (شا نیسماعیل) ه شه ری هه لگی رساند دژ به (الوه ند میرزا) ی شاق قوینلوی سالی ۹۰۵ = ک ۱۴۹۹ ز و دهستیگرت به سفر ولاته که بیداو کوتایی هینا به بنه ماله ی شاق قوینلو، پاشان دهستی به سفر به غدادا گرت سالی ۹۱۴ = ک ۱۵۰۸ ز و فهرمانره وایی شیرانی کرد تاوه کو سالی ۹۳۰ = ک ۱۵۲۳ ز. تا له شه ری چال دیراندا تیکشکاو بوه هو ی لایه نگیری میرنشینه کوردیه کان بۆ سولتان سه لیم یاوز که توند ره وی مه زه به یی سوننی بوو.

۳۰- جایان سولتان نوستاجلو له میره کانی قزلباش بوو سهر به دهولته تی سه فوی له سهرده می (شا نیسماعیل) ی یه که مداو (شا ته ماسب) ی کوری دا بوو.

۳۱- دیار به کر (یان نامه د له کوندا) شاریکه له کوردستانی تورکیا له که ناری چه پی روبری دیخه. سهنتری میرنشینه کوردیه یه که له دوای یه که کان بوه تاوه کو داگیرکردنی له لایهن عوسمانیه کانه وه له سالی ۱۵۱۵ز، سهنتری بازرگانی هریرو لوکه و پیسته بوو.

۳۲- شاریکه له سهر که لاهه کانی شاریکی کون دامه زراوه و بوه پایته ختی جه زیره له سهرده می مه روان دوا خه لیفه ی شه مه وییه کان و بنکه ی ختلی ره بیعه بوو له سهرده می عه باسییه کاندا. حه مدانییه کان میرنشینیکی سهر به خویان تیدا دامه زرانده له نزیکیه وه که لاهه کانی نهینه وایه پایته ختی ناشورییه کان.

۳۳- سهنتری پاریزگای نه ربیل و سهنتری دهه لاتی نوتوتومی کوردستانی عیراقه، له نوسراوه سو مه رییه کاندا باسکراوه پیش زاین به سح هزار سال، به (شهرباتیلو) ناسرابوو له سهرده می ناشورییه کاندا. شه سکه نده ری گه وره له نزیکیه وه سهر که وتنی وده دست هینا به سهر داریوشدا.

۳۴- وته یه که به مولکه کانی دهولته تی عوسمانی نه وترا.

۳۵- نیبراهیم پاشا: ناسراو به کوژراو سهر و کایه تی سویای سالی ۹۳۰ک گرتنه دست، به ره و میسر که وتیری و هم مو کیشه کانی تیدا ره وانسه وه، پاشان نیتر درا بو شه نادول سالی ۹۳۱ک بو نه هیشتنی روودای قه له ندهر، به شداری روودا وه کانی مه جهر و عیراقی کردو کاری بهرچای شه نجامدا که جینگای پیزانینه، بوه سوپاسالار، پاشان بهرز کرایه وه تا بوه سهر که وه زیران، به لام پاش شه نجامدانی کاری دیارو بهرچاو پاش هیرشه که ی بو سهر به غدا له لایهن ده ستوپیه ونده کانیه وه هه له خه له تینرا، شه سکه ندهر چه له بی گوشت به ناروا شه مهش

بووه هۆی له سێداره دانی سالی ۹۴۲ ك له بنه په تدا فره نجه بسوو دیل كرا. له مهر زیره کی و لیها تووی خرایه سهر كارو پلهی بهرز بویهوه.

۳۶- قزلباش- سهر سور: نه مانه ده ستوپتوه ندى شیخ حهیده ری كورپی شیخ جونهیدی سه فهوین نه وهی (شیخ سه فی الدین) ی نه ربیلی سه فهوی كورد سوننی خواناس. شیخ حهیده ره له مهزه به بی سوننی لای داو مهزه به بی شیعه ی په سه ند كرددو زیاده په وی زۆر تیدا كرد به مه به سستی رازی كردنی شوینكه وتوانی، فه رمانی دا به شوینكه وتوانی پارچه یه کی سور به سته و دوازه گرتی تیدا بیته به ژماره ی دوازه نیما مه كان. وایان ده ربیری به به به ستنی نه م پارچه سوره په پیره وی نیما می عه لی نه كه ن كه نه ویش له جه نگی سه فهیندا په پۆی سوری به سته بوو، بۆیه ناو نران (قزلباش) و له حهوت تیره ی تورك پیکهاتبون، شاملو، نوستاجلو، تكلو، روملو، بیات، نه فشار، قاجارو چه ند تیره یه کی دیکه.

۳۷- اوجان: گوندیک برو سهر به ته بریز له ژیر ده سه لاتی نه لوه ند میرزای شاق قوتیلودا بوو. نیسماعیلی سه فهوی ده سستی به سه ردا گرت، پاشان سلیمانی سه فهوی داگیری كردو، پاشان سلیمانی قانونی داگیری كرد. له وئ موزه فه ر سولتان والی (پیه په س) (گیلانی نیستا) له ده ستوپتوه نده كانی نیسماعیل سه فهوی بوو، ملكه چی و گویراپیه لی خۆی بو سولتان سلیمانی قانونی نو اند، پاشان سه فهویه كان گه ران دیانه وه، پاشان مورادی سه یه م ده سستی به سه ردا گرت.

۳۸- نازربایجان: ناوچه یه کی گه رویه له نیران، نیستا به شكاره بو نازربایجانی رۆژه لات كه به ته بریز ناسراوه. دانیشتوانی نزیکه ی سئ ملیۆن كه س نه بیته، زۆر به یان توركن و به نازه ریه كان نه ناسرین، نه وه ی دیکه ی كورده و نیشته جیتی خوی و ماكو و شاره كور دیسه كانی دیکه ن، تیره كانی میلان و جه لالی و تیره ی دیکه ی تیدا یه، سه دان سال له ژیر ده سه لاتی كورده كانی دو مبلیه دا بوو. به لام نازربایجانی رۆژ ناوا كه له نور مییه دا خۆی نه بیته و له سه رده می په هله ویه كاندا ناو نرا ره زانیه، به شی زۆری دانیشتوانی كوردن، كه گوندو

شاره‌کافی شنۆو سلماس و بۆکان و سابلاخ و خانه.. هتد له‌خۆ گرتوه و، که‌مايه‌تیه‌که له تورك و نهرهمن و ناسووری نیشته‌جێی ئورمیه‌و مراغه‌و سلماس.. هتدن.

۳۹-ته‌برێز: له‌ شاره‌ گرنگه‌کافی نازربایجانی رۆژه‌لاته، نه‌که‌وێته باکووری رۆژئاوای ئێران‌ه‌وه، دانیش‌توانی تورك.

۴۰-کۆری سولتان سه‌لیم یاوزی یه‌که‌مه‌ه. سالی ۹۰۰ ک = ۱۹۹۴^{۱۰} ز هاته‌ دنیا‌و ب‌وه سولتان له ۹۷۵ ک = ۱۵۶۷^{۲۰} ز. توانی سالی ۹۴۱ ک به‌غدا بکاته‌وه له‌ ریتی میر زولفه‌قارخانی که‌له‌وێر موسللو.

^{۱۰} نه‌م میژووه له‌ وه‌رگیراوه‌ عمره‌بیه‌که‌دا به‌ هه‌له‌ نوسراوه‌ له‌ راستیدا ۹۰۰ ک نه‌کاته ۱۴۹۴ ز (وه‌رگیرای کوردی).

^{۲۰} نه‌م میژووه له‌ راستیدا میژووی وه‌فات کردنیه‌تی نه‌ک بوونی به‌ سولتان (وه‌رگیرای کوردی).

۴۱-پیش نیسلام پیتی نه‌وترا (کرخ جدان) و نه‌مێرۆ به‌ جه‌له‌ولا ناسراوه‌ که‌ سه‌نته‌ری ناحیه‌یه‌ سه‌ر به‌ قه‌زای خانه‌قین.

۴۲-شاریکی ناسراوه‌ له‌ ئێران، له‌ سه‌م که‌لاوه‌کافی (اکاباتانا) پایته‌ختی ده‌وله‌تی میدیه‌کان دروستکراوه‌ وه‌مێرۆ سه‌نته‌ری پارێزگایه، دانیش‌توانی تیکه‌لن له‌ کوردو فارس و تورك، گۆری بابا تایه‌ری عریان شاعیری لۆری ناسراو و گۆری نه‌بو عه‌لی ئه‌بن سینای تێدایه. ۴۳-له‌ رۆژگاری رابوردو‌دا شاریکی ئاوه‌دان بوو پایته‌ختی هه‌ردوو ده‌وله‌تی حسنه‌ویه‌یه‌و عه‌یاریه‌ی کوردی بوو.

۴۴-کورد به‌ (مای ده‌شت) ناوی نه‌بات، ناچه‌یه‌کی ئاوه‌دان و به‌ پسته، نه‌که‌وێته‌ نیوان قه‌سری شیرین و کرماشان، سه‌نته‌ره‌که‌ی شاری ماهی ده‌شته، له‌ میژووی کۆندا به‌ (نسا) ناسرابوو جی مولگای ولاخ و مه‌رومالاتی ماده‌کان و نه‌خینیه‌کان بوو، له‌ سه‌مه‌ره‌تای ئیسلامدا ناچه‌یه‌کی ئاوه‌دان بووه‌ که‌وتوه‌ته‌ ژێر ده‌سه‌لاتی میرنشینه‌کافی حسنه‌ویه‌یه‌و عه‌یاریه‌. (یه‌نا یا ئینال) برای (ته‌غرل به‌گ) ی سه‌لجوقی سالی ۴۳۴ ک سوتاندی و وێرانی

کردو پاشان شاه‌دانی کرده‌وه. همر له‌ویدا شا ئیسماعیل کوژرا. پاشان قاس میرزا
فرمان‌نویایی گرتته دهست و ئیبراهیم پاشای مه‌زن سه‌ربازگهی له‌وێ دانا له سه‌رده‌می
سولتان سلیمان قانونی‌دا سالی ۹۴۱ ک و همر له‌وێ زیاره‌تی گۆزی وه‌یسی قهره‌نی کرد که
گوايه له‌و شوینه‌دايه. له ماهی دهشت تیره‌ی سنجاوی نیشته‌جین (سنگاوی) لقیکه له تیره‌ی
زه‌نگه‌نه.

۴۵- به‌شیک له چیاي (به‌مۆ) له لیواری رووباری سیروان.

۴۶- قهره‌سو: ناوی چه‌ند رووباریکه له ناسیای بچوک و ئیتران، به‌لام لیته‌دا مه‌به‌ست
یه‌کیکه له جۆگه‌کانی رووباری سیروان.

۴۷- زه‌نگ نابات: گونديکه سه‌ر به ناحیه‌ی قهره‌ته‌په له ناوچه‌ی (زه‌ند نابات) تاوه‌کو
نه‌مړۆ همر به‌و ناوه‌ناسراوه.

۴۸- نازانین نهم مصلی چاوشه‌کیته، نایا په‌یوه‌ندی به‌ موسله‌وه هه‌یه، یان به تیره‌ی
موسلو که نه‌سه‌کنده‌رمنیشی له کتیبه‌که‌یدا میژوری جیهانی ناری عه‌باسی
(ل ۳۶۸ ج ۱) دا به تیره‌یه‌کی تورکی داده‌نیته که سولتانه بیگم خاتوون دایکی شا محمه‌د
سه‌فه‌وی سه‌ر به‌وانه؟ گهرچی تیره‌یه‌کی کوردی هه‌بوو له تیره‌کانی که‌له‌پور ناوی موسلو بوو،
که سه‌رۆکه‌کی میر زولفقارخان بوو فرمان‌نویای به‌غدا که لایه‌نگری سولتان سلیمان
قانونی بوو، ریخۆشکهری کردنه‌وی به‌غدا بوو سالی ۹۴۱ ک.

۴۹- کوری مه‌مون به‌گی کوری مونزریه‌گی بابلویه له میره‌کانی نه‌رده‌لان، به‌ربه‌ره‌کانی
بیگه‌ به‌گی برای شه‌کردو فرمان‌نویای چه‌ند ناوچه‌یه‌ک بوو له کوردوستانداو لایه‌نگری
سه‌فه‌ویه‌کان بوو، (شه‌ره‌ف خان) له شه‌ره‌فنامه‌دا (وه‌رگه‌تیره‌ عه‌ره‌یه‌یه‌که‌ی ل ۱۱۰) و
نه‌سه‌کنده‌ر به‌گی تورکمان له کتیبه‌که‌یدا جیهانی ناری عه‌باسی ل ۷۴ ناویان ناوه (سرخاب)
هه‌ردوو ناوه‌که یه‌ک مانایان هه‌یه نهم سرخابه‌ یازده کوری هه‌بوه ناویان له شه‌ره‌فنامه‌دا
باسکراوه ل ۱۱۲.

۵۰- مهروان: شاری مهربوانی نیستایه، سه نتهری قهزایه سهر به پاریزگی کوردوستانی

نیرانه، نه که ویته نریک دهریاچهی ناسراو به (گومی زریبار) له سهر سنوری روژشاوای نیران.

۵۱- داقوق: شاریکی کۆنه، نیستا ناسراوه به (طاوق) له لای چهپی رووباری روخانه- طاوق چای له نیوان کهرکوک و توزخورماتودا. شوینهواری کۆنی تیدایه لهوانه منارهو نارامگای عه مه دی باقر به گومیزی خالخاله وه. له دووری سی کیلومه تر له نارامگای گوايه (زهین العابدین) ه نهو نامه یی روژبه یانی نوسیویه تی به دریزی باسی نه کات.

۵۲- کهرکوک: شاریکی کۆنه میژووی نه گهریته وه بو نریک سی ههزار سال پیش زابین، له سالتنامه جوگرافییه به ناوبانگه که می مولکه کانی سه رگۆنی نه که دی باسکراوه، ناوی (کره کین) بوه، گۆرانکاری به سه مردا هاتوه بوته (کرخ سلوخ) به هوژی (سلوقس کالینیکوس) ی یوتاییه وه، یاقوت حموی باسی کردوه به ناوی (کرخین). نیستا شاریکی گهوردیه له سهر ههردوو لای دۆلی (خاسه) بهش کراوه بو چند گهره کیک: لهوانه قه لهه، قوریه، نهخی حسین، چای، گدک، مصلی، نیمام قاسم، زیویه، بگلر، شوپچه، ساری کهیه و، شاترلو، کینلگه ی نهوتی گرنگی تیدایه. نریکه له که لاوه کانی شاری (ناربخا) ی میتانی کۆنه وه که نه مپو به عهره فه ناسراوه.

۵۳- واتا دهر بهند بازبانی نیستا: میژوو نوسه عهره به کان له سه مرده می عه باسییه کاندایه بیان نهوت (دهر بهند خه لیفه) به لام نوسه ره عوسمانییه کان ناویان نابوو (تیمان شابوغازی) که نه که ویته نیوان کهرکوک و سلیمانیه وه.

۵۴- نه سه که ندهری کوری فیلی میه قدۆنیه.

۵۶- گوندیکه سهر به قهزای پیننجوتین. ناسراوه به له دایکبونی زانای بلیمهت وه زانای

پایه بهرز قزنجی.

۵۶- له ناغاکانی (په نده سپییه کان) ه (الرقيق الابيض) والی شام و میسر بوو. گه یشته

پله ی سهره ک وه زیران سالی ۱۵۴۱- ۱۵۴۴. سالی ۱۵۴۸ ز وه فاتی کرد. بلاو که ره وه.

ئەلئىن يەكەم كەس بوو لە سەردەمى سولتان سلىمانى قانونىدا بوە والى بەغدا بە پەلەى
وەزىر. سالى ۹۵۲ ك لەسەر كار لادرا.

۵۷- شارىكە لە نازربايجانى ئىران لە دوورى ۸۰ كم لە تەبرىز لە قەدپالى چىاي سەند
نزيك دەرياچەى نورمىيە، لە شارەكانى (ماننا) بوو يەكئىك لە ناوچەكانى (مىديا). پاشان
كەوتە ژىر دەسلالەتى حكومەتە ئىرانىيەكان، ھۆلاكوى تەتەر كرديە پايتەختى خوئى، تىيدا
روانگە (مرصد) يىكى دروستكرد، ناوبانگىكى جىھانى پەيداكردو زانا نەسرەدين طوسى
سەرپەرشتى ئەكرد. پاشان بوە بەشيك لە موكرىان و دوایى جىابويەوہ لىتى ئىستا لە
قەزاكانى سەر بە نازربايجانى رۆژھەلاتە.

۵۸- يەكئىك بوە لە مىرەكانى تىرەى داسنى، ئەمىرۆ بە يەزىدى ناسراوہ، سولتان سلىمانى
قانونى كردي بە والى ئەربىل و ناوچەكانى دەوروبەرى. يەكئىك بوو لە بلىمەتەكانى ئەو
سەردەمە، پەيوەندى ھەبوو بە مىرو وەزىرە گەورەكانەوہ، بەلام رۆژگار پىشتى تىكرد و لادرا.
كاتىك سولتان سلىمانى قانونى كردي بە والى ئەربىل دانىشتوانى ناوچەكە پىيان خۆش نەبوو
چون بىگانە بوولايان و لە رەگەزى يەزىدى بوو. دانىشتوان داخوازيەكيان بەرزكردوہ بو
سولتان بە وەفديك ناردىان كە پىكھاتبوو لە شىخ شەرەفەدين نەقشبنەدى و مەولانا شىخ
سەيفەدين سەروردى و چوار لە گەورە زاناكان. بەلام سولتان داواكەى جىبەجى نەكرد و
فەرمانىدا بە كوشتنى ھەموو ئەندامانى وەفدەكە.

۵۹- پىشتەر باسەنكرد لە دەرگەنارى ژمارە (۳۳).

۶۰- وشەى زەعامەت وانا كۆكردەوہى يەك لە دەى دانەوئىلەى ناوچەيەكى گەورە لە باتى
موچە، ناوچە بچوكەكان ئەدرا بە سەربازو مىرە بچوكەكان بو كۆكردەوہى يەك لە دەكەى لە
باتى موچەكانىيان، پىتى ئەوترا (تىمار). بەلام ناوچە گەورەكان، كە ئەدرايە مىرو واليەكان
پىتى ئەوترا (زەعامە).

۶۱- دیار به کر یا نامه د له کۆنا شارێکه له کوردوستانی تورکیا له سه‌ر لای چه‌پی دیچه، سه‌نته‌ری میرنشینه کوردیه یه که له‌وای یه که کان بوو تا عوسمانیه کان داگیریان کرد له سالی ۱۵۱۵ ز، سه‌نته‌ری بازرگانی هه‌ریو لۆکه‌و پیسته بوو.

۶۲- برای بیگه به گ، مامی خاوه‌نی ئەم یاداشته‌یه.

۶۳- له‌وانه‌یه ناغجه‌له‌ری نیستا بیته که سه‌نته‌ری ناحیه‌یه سه‌ر به قه‌زای چه‌مه‌مال.

۶۴- چوکه سولتان یا چوکه سولتان هه‌روه که له جیهانی ئاری عه‌باسیه‌یه. له هه‌رمانده‌کانی ده‌وله‌تی سه‌فه‌وی بوه له سه‌رده‌می (شا ته‌ماسب) دا.

۶۵- ئەو شاره‌یه له کۆندا به‌ناوی بندلیجین ناسراوه، لیکۆلینه‌وه‌یه‌کی دوورو درێژی له سه‌ر بلاو کرایه‌وه له گۆفاری کۆری زانیاری عیراق (ده‌سته‌ی کوردی) ژماره هه‌وت.

۶۶- له رۆژگاری رابوردوا شارێکی شاه‌دان بوه پایته‌ختی حکومه‌ته کوردیه‌کانی حسنوی و عه‌یاری بوو، پاشان ته‌یوری شهل وێرانی کرد، نیستا گوندی‌کی بچوکه. زادگای زاناو نه‌دیب و خه‌لکانی نه‌هلی ته‌سه‌وفی پایه‌به‌ری زۆره. رۆژبه‌یانی لیکۆلینه‌وه‌یه‌کی له سه‌رنوسیون و نوسه‌ری ناسراو عه‌مه‌دی مه‌لا عه‌بدولکه‌رمی موده‌ریس کوردیه‌تی به عه‌ره‌بی، له ژماره شه‌شی گۆفاری کۆری زانیاری کوردی هه‌لوه‌شاه‌دا بلاو کراوه‌ته‌وه.

۶۷- سه‌نته‌ری ویلایه‌تی مه‌رعه‌شه که نه‌که‌وتته ناوه‌راستی تورکیا له لاپالی چیاکانی توژی رۆژه‌لات نزیک رووباری سیهان، له کۆندا شارێکی هه‌یسیه‌کان بوه و ناسراوه که سه‌نته‌ری بازرگانی فه‌رشێ کوردی بوه.

۶۸- مه‌به‌ستی زۆنگاوه‌کانی نیوان به‌سه‌ره و عماره‌یه.

۶۹- حورین- هورین گوندیکه شوینه‌واری کۆنی تیدایه نه‌گه‌رپتسه‌وه بسۆ سه‌رده‌می لۆلۆکان، تاره‌کو نیستا کاری پشکنینه‌ی تیدا نه‌کراوه، قه‌لایه‌کی گرنگ بوو له سه‌رده‌می عوسمانیه‌کان و سه‌فه‌ویه‌کانداو نه‌مۆ سه‌ر به ناحیه‌ی (مه‌یدان) ه سه‌ر به قه‌زای خانه‌قین.

۷۰- بن کوره: ناحیه‌یه‌که سه‌ر به قه‌زای خانه‌قین.

۷۱، ۷۲، ۷۳- هه‌چ باسێکمان له سه‌ریان ده‌ست نه‌که‌وت له قاموس و فه‌ره‌نگه‌کاندا.

۷۴- قره‌بغدان: یه‌کینکه له‌و ناوچانه‌ی نیمچه‌ دورگه‌ی بلقان پینکدیتیت. سه‌تهری کۆنی گه‌وره‌ترین شاری (پاش) بو.

۷۵- به‌ پیوستمان نه‌زانی ژیاننامه‌کی باس بکه‌ین چون له‌ناو کتیبه‌که‌دا باسکراوه.

۷۶- منتشا- (منت شا) نه‌مپۆ ویلایه‌تیک‌ی دیاره‌ له‌ تورکیا. له‌ رۆژگاری کۆندا به‌ ناوچه‌ی (قاریا) ناسرابوو، حکومه‌تی (منت شا)ی کوردی له‌ ده‌وروبه‌ری سالی ۷۰۰ ک دامه‌زرا و به‌رده‌وام بوو تا سالی ۸۲۹ ک، استنلای پول له‌ کتیبه‌ وهرگیاوه‌که‌یدا بو‌ عه‌ره‌بی به‌ناویشانی (الدول الاسلامیه) ناماژه‌ی پینک‌دوه. دامه‌زرتنه‌ری میر (مه‌ند) بوو که‌ باپیره‌ گه‌وره‌ی بنه‌ماله‌ی ناسراوی جان فولاد بوه، نه‌مپۆ له‌ لوبنان به‌ناوی (جنبلاط) ناسراون.

۷۷- پیشتر باسمانکرد له‌ ده‌رکه‌ناری ژماره‌ ۶۷۱ دا.

۷۸- کورپی سولتان نه‌حمه‌دی برادۆست و برای غازی خانه.

۷۹- گوندیکه‌ له‌ ناوچه‌ی زه‌هاو له‌ ناحیه‌ی سه‌رییل له‌ دوری نیو کیلۆمه‌تر له‌ سه‌تهری ناحیه‌که.

۸۰- هیچ باسیکمان له‌ باره‌یه‌وه ده‌ستنه‌که‌وت.

۸۱- مامۆستا بوو له‌ مغنیسیا، ده‌ستنیشان کرا بو‌ پۆستی قازی له‌ به‌غدا سالی ۹۴۱ ک.

۸۲- ناوچه‌یه‌که‌ که‌وتوه‌ته‌ باشوری له‌نگه‌رگای (هه‌لوان) ی میژووی ناسراو به‌ (دوره‌ته‌نگ) له‌ نیوان قه‌سری شیرین و کرماشان، شوینه‌واری میدیه‌کان و نه‌شکانیه‌کانی تیدا دۆزراوه‌ته‌وه، تاقی گرای تیدا دۆزرایه‌وه‌ پاش پشکنینی شوینه‌وارناسه‌کان که‌ له‌ شوینه‌واری ساسانییه‌کانه.

۸۳- هیچ باسیکمان له‌ باره‌یه‌وه ده‌ست نه‌که‌وت له‌وانه‌یه‌ (بشیوه) بیت له‌ گونده‌کانی ناحیه‌ی بیستون سه‌ر به‌ کرماشان.

۸۴- شارۆچكەيە كى مېژووويىيە نەگەرپىتسەو بە سەردەمى لولۆيىيە كان، شوپىنەوارى پەرسىتگى ئاناھىتا (ناھىدى) تىدايە. پېشتەر ناوى (كنگوبار) بوو، ئىستا سەتەرى ناھىيە سەر بە نەسەد ئاباد لە پارىژگاي ھەمەدان.

۸۵ - سەنتەرى پارىژگاي (ھەمەدان) ە، شارپىكە لەسەر كەلاوھە كانى ئەكباتانا دروستكراوھ، پايتەختى دەولتەتى مېدىيە كان، ئەكەووتسە دامىنى چىاي ئەلۆند لە باكورى رۆژھەلاتەوھ.

۸۶- ەبدوللاخان ئىستاجلو لە فەرماندە كانى دەولتەتى سەفەويىيە.

۸۷- ھىچ باسىگمان دەستەكەوت لە بارەيەوھ لەو فەرھەنگانەى لەبەردەستدایە.

۸۸- بەھرام مېرزا كورى شا ئىسماعیلى سەفەويىيە و براى (شا تەھماسپ) ە. لە رۆژگارە كانى شوپىشى براكەى فەرمانرەوای ھەمەدان بوو، بەناوبانگ بوو بەخۆشەختى. سالى ۹۵۵ ك وەفاتى كرده.

۸۹- كورى مير نېراھىم بابانە. چوو بۆ سەردانى سولتان سلېمانى قانونى سالى ۹۴۱ ك.

كاتىك گەيشتە ناھىيە مەرگە كوژرا، باسى لە يەكىك لە داستانە فولكلورىيە كاندا كراوھ.

۹۰- مەبەست ناوچەى ژىردەسەلاتى بابانە كانە، كە سنورى لای رۆژناوای زىتى بچوكەو

لای رۆژھەلاتى رووبارى دىالەيە و باكورى سنورى ميرنشىنى نەردەلانەو برىتى بوو لە ھەردوو پارىژگاي كەركوك و سلېمانى و قەزاكانى خانەقېن و مەندەلى و ناوبەناو بەدرەيش.

۹۱- باكۆ: پايتەختى نازربايحانى سۆفىيەتە.

۹۲- شامران يان شابران نەم ناوھ لە زۆر لاپەرەدا ھاتوھ لە ۳۶ تا ۱۰۸۸ لە كىتبىيى عالم

ئارى ەبەسى ئەسكەندر منشى بەشپوھى (شابران) كە لە ويلايەتى شىرواندا بوو، ئەكەووتسە نازربايحانى سۆفىيەتەوھ.

۹۳- شماخى يان شماقى يەكىك لە قەلاكانى سەر بە ويلايەتى (شىروان) ە و ئىستا لە

نازربايحانى سۆفىيەتە.

۹۴- شیروان ناوچه‌یه که که‌وتوته رۆژئاوای ده‌ریای خه‌زه‌ر و زنجیره چیاکانی قه‌فاس. شاره‌دیکه‌ی شماخیه‌و نه‌مپۆ سه‌ر به‌ نازربایجانی سۆڤیه‌ته.

۹۵- کورپی سولتان نه‌جه‌د برادۆسته‌و برای غازی قرانه وه‌ک له‌م یاداشته‌دا هاتوه. هیچ باسی نه‌کراوه نه‌ له‌ عالم ناری عه‌باسی داو نه‌ له‌ شه‌ره‌فنامه‌دا.

۹۶- قه‌ره وه‌لی به‌گ له‌ پیاوه‌کانی غازی خانه.

۹۷- ناوی ناوچه‌یه که له‌ پارێزگای کوردوستان له‌ نێوان کوردوستان و هه‌مه‌دان، پیشت سه‌ر به‌ هه‌مه‌دان بوو سنوری له‌ باکووه‌هه‌ گروس و له‌ رۆژه‌لاته‌وه‌ مه‌هران و له‌ باشوره‌وه‌ سنقروکولیاپی و له‌ رۆژئاواوه‌ قه‌روه. بریتیه‌ له‌ ۱۰۸ گوندو سه‌تته‌ره‌که‌ی اسفنداوايه.

۹۸- نه‌و ناوچه‌یه نه‌که‌وێته رۆژئاوای چیاکانی قه‌فاس، دانیشه‌توانه‌که‌ی له‌ نه‌ته‌وه‌ کۆنه‌کانن که‌ نیشه‌ته‌جیته‌ نه‌و شوێنه‌ن.

۹۹- شاره‌دیکه‌ له‌ نیمچه‌ دورگه‌ی قه‌رم له‌ ده‌ریای ره‌ش.

۱۰۰- ویلايه‌تیکه‌ له‌ به‌شه‌ ناسیاکه‌ی تورکیا، له‌ شاره‌کانی نو‌رارتوی کۆن بوو دانیشه‌توانی له‌ سه‌رده‌می رۆمانیه‌کاندا و پاشان عوسمانیه‌کان کوردو نه‌رمه‌ن بسوون، نه‌که‌وێته‌ باشوری رۆژه‌لاتی ده‌ریاچه‌ی وان.

۱۰۱- سه‌نته‌ری پرێزگایه‌ له‌ به‌شه‌ ناسیاکه‌ی تورکیا، سنوری لای باکو‌رو رۆژه‌لات زنجیره‌ چیاوه‌ ویلايه‌تی نه‌رزروم و له‌ باشور الازیز (العزیز) و له‌ رۆژئاوا ویلايه‌ته‌کانی سیواس و ته‌رابزون، هاو سنوره‌ له‌ ته‌ک یه‌کیه‌تی سۆڤیه‌تدا.

۱۰۲- سه‌نته‌ری قه‌زایه‌ له‌ نه‌رزروم له‌ تورکیا، نه‌که‌وێته‌ باشوری رۆژئاوا، سنوری له‌ رۆژه‌لات و باشوره‌وه‌ قه‌زای کیغیه‌ و له‌ رۆژئاوا سنجه‌قی نه‌رزنجان و له‌ باکو‌ری رۆژه‌لاته‌وه‌ بایبورت.

۱۰۳- هیچ باسیکمان نەدی لەو سەرچاوانەیی لەبەردەستدان گونجاو بیټ لەتەك ئەو شویتنە وەك نوسەر باسی دەكات. بەلام لە كۆندا بە (قزلوڤاڤ)ی نیستا نەوترا، نیستا گەرەکیکی بەو ناوێ هەبێ دانیشتوانی كۆمەڵێكن لە تیرەیی كەلھۆر كە لە رابوردوودا دانیشتوانی هەموو شارەكە ئەوان بوون.

۱۰۴- لە دیوانی هەمایۆنیدا پەرۆردە بوو، پاشان لە سەرا جیابوویەو بە پلەیی میر ناخۆر (میری گەرە) سالی ۹۵۲ ك = ۱۵۴۴ ز پلەیی بەرزكراوەو بە سەرەك وەزیران پاشا كوشتنی میر مستەفا سالی ۹۶۱ ك = ۱۵۵۳ ز بوە جیایی گومان و لە پلەكەیی لادرا. بەو جاریکی دیکە پلەیی بەرزكراوەو بە سەرەك وەزیران پاشا كوشتنی قەرە ئەحمەد پاشا سالی ۹۶۴ ك = ۱۵۵۵ ز. پاشا تیپەرپوونی شەش سال لەم پلەدا سالی ۹۶۹ ك = ۱۵۶۱ ز كۆچی كرد. بلاوكەرەو.

نەئین: لە سەرەك وەزیرەكانی سەردەمی سولتان سلیمانی قانونی بوو، خەلكی كرواتیایی یوگسلافی بوو، لە دەرباری عوسمانی دا پەرۆردە بوو تاوەكو گەیشتە وەزارەت و بوە والی دیارەك بە پلەیی وەزیر و، بوە زاوای سولتان، بوە سەرەك وەزیران پاشا سلیمان پاشای خادم سالی ۹۵۱ ك لە سالی ۹۶۸ ك، وەفاتی كرد.

۱۰۵- جیڭگایەكە لە نیوان كرنو سەرپیل زەهاو تاڤیكي تیدایە لە تاڤی بستان نەكات، بەلام بەبێ هیچ رەسم و نەخشینی میژووویی.

۱۰۶- سەنتەری قەزایە سەر بە دیارەك لە كوردستانی توركیا، نەكەوتتە باشوری چیاي ماسیوس.

۱۰۷- شارەدێیەكە (قەصبە) سەر بە قەزای ماردین لە كوردستانی توركیا لە نیوان هەردوو رووباری فورات و دیڤلە.

۱۰۸- سەنتەری قەزایەكە بوو لە ویلایەتی العزیز، سنورەكەیی لە رۆژھەڵاتەو قەزای ئەرغنییە لە ویلایەتی دیارەكرو لە باشورەو قەزای مەلاطیەو لە رۆژئاواو قەزای سیواس

له ویلایه‌تی سیواس و له باکوره‌وه قه‌زای نه‌رزنجان و ویلایه‌تی نه‌رزروم. میژوو نوسه
عه‌ده‌به‌کان به (خرت برت) ناویان نه‌برد.

۱۰۹- کوری ناوزه‌میر پاشای چه‌رکه‌سییه دانرا به والی شیروان سالی ۹۸۶ به پله‌ی
وه‌زیر، شه‌ری ده‌ولته‌تی نیترانی کرد و ده‌ستی گرت به‌سه‌رچهند قه‌لایه‌کی گزنگدا، هم‌روه‌ها
ده‌ستی گرت به‌سه‌ر چند ناوچه‌یه‌کی گزنگ له قه‌فقاس، پاشان داواکرا بو نه‌سته‌نبول و
که‌وته به‌ر خو‌شه‌ویستی سولتان و بوه سه‌ره‌ک وه‌زیران و زاوای سولتان.

۱۱۰- نه‌خجوان: سه‌نته‌ری قه‌زا بو سه‌ر به ویلایه‌تی (نه‌ریوان- روان) له سه‌رده‌می
عوسمانییه‌کاندا، نه‌که‌ویته‌ه دوری ۱۳۷ کم له نه‌ریوان لای باشوری رۆژه‌لایه‌یه‌وه
دانیشتوانی له‌وه سه‌رده‌مه‌دا پی‌که‌هاتبو له تورک و کوردو نه‌رمه‌ن.

۱۱۱- سوفی محمد پاشا (له‌وانیه مه‌به‌ستی سوقوللی محمد پاشا) بیته له سه‌رده‌می
سولتان محمدخانی چاره‌م دا ژیاوه و له سالی ۱۰۳۸ ک بوه سه‌رۆکی نینکشارییه‌کان و
به‌رزکرایه‌وه له سالی (۱۰۵۸ ک) بو سه‌ره‌ک وه‌زیران. لیتره‌وه دپاره وشه‌ی سوفی راست نییه
به‌لکو راسته‌که‌ی (سوقوللویه) که نازنازی محمد پاشای دریژه‌ بوه، میری میرانی روم نیلی
بوه، پاشان به‌رزکرایه‌وه بو پله‌ی سه‌ره‌ک وه‌زیران سالی ۹۶۱ ک و بوه زاوای سولتان سلیمانی
قانونی سالی ۹۶۹ ک، له‌م پله‌دا مایه‌وه تاوه‌کو سالی ۹۷۲ ک.

۱۱۲- تاسف کوری به‌رخیا: وه‌ک نمونه باس نه‌کریت له عاقلی و داناییدا رۆشن‌بیریک بوو
له خیلی نیسرانیل، سلیمان کوری داود (سه‌لامی خوی لیبتت) کردبوویه نوسه‌ری خو‌ی یان
وه‌زیر.

۱۱۳، ۱۱۴- له میری ده‌ریاوانه‌کان بوون سه‌ر به سوقوللو محمد پاشا.

۱۱۵- نالتون کوپری: شارچه‌که‌یه‌کی ناسراوه له نیوان که‌رکوک و نه‌رییل. زیتی به‌چوکی
پیدا تیپه‌رته‌کات و نه‌یکاته سئ گه‌رکه (دورگه) له ناوه‌راستی له‌و‌رگای رووباری زیتی به‌چوک و

(ساله‌یی) له رژژه‌لاتی جۆگه‌کهو (دزه‌یی) له رژژناوایه‌وه. ئالتون کپۆری واتا پردی ئالتون. نهم شارۆچکه‌یه ههر له سه‌ره‌تای سه‌ده‌ی نۆی کۆچییه‌وه هه‌بووه ناوی له (منتخب التواریخ- شوانکاره‌)دا هاتوه که دانهره‌که‌ی معینی نه‌زه‌رییه به زبانی فارسی ناوی (ئالتون کپروک) ه.

۱۱۶- تیره‌یه‌کی کوردی کۆنن له سه‌رده‌می مه‌غولدا ناوئرا (قره‌نولوس) له‌به‌رنه‌وه‌ی کۆچهری بوون و له ده‌واردا نه‌ژیان، له ناوچه‌کانی خانه‌قین و مهنده‌لی و قه‌سری شیریندا بوون، پاشان ده‌سه‌لاتیان که‌می کردو له ناوچه‌ی مهنده‌لی نه‌ژیان. هه‌له‌یه گه‌ربه‌هۆی ناوه مه‌غولییه‌که‌یه‌وه به تورک بزانیین. حه‌وت تاقمن: قیتولی، گچینه‌یی، نفتچی، چرموندی، گاو‌سواری، کاکه‌وه‌ند، تیه‌که‌ۆ (هه‌روه‌ک له‌م یاداشته‌دا هاتوه).

۱۱۷- قه‌سری شیرین: سه‌نته‌ری قه‌زایه سه‌ر به پارێزگای کرماشان، هاو سنوره له‌ته‌ک قه‌زای خانه‌قین، به‌م ناوه ناوئراوه ته‌له‌ریکی به‌هاری تێدا بوه که خه‌سه‌ره په‌روێژ دروستیکردوه بۆ شیرینی ژنی.

۱۱۸- درتنگ: نه‌و گه‌روه‌یه له کتێبه میژووویه عمه‌ه‌بییه‌کاندا به (عقبه حلوان) ناسراوه له نیوان کرماشان و قه‌سری شیریندا.

۱۱۹- تاق و ستان: گوندیکه به دووری ۹ کم له باکوری کرماشانه‌وه، شویتنه‌واری له‌سه‌ر تاقه به‌ردینه‌که‌ی، نه‌نجومه‌نی دانانی یه‌کێک له شاکانی ئێران ده‌رده‌خات.

۱۲۰- بیستون: خوار کراوه‌یه له (بوغ ستون) کیتۆیکی بلنده له باکوری شاری کرماشان له دووری ۱۲ کم، دیواری رژژه‌لاتی، نه‌قشی په‌یکه‌ری داریوشی شه‌خمینی یه‌که‌م که چه‌ند میریک هاتوونه‌ته لای، له‌سه‌ر کراوه و، چه‌ند وته‌یه‌کی داریوشی له‌سه‌ر هه‌لکه‌نراوه باسی ولاته به‌ربلاوه‌که‌ی شه‌کات که له ژێر ده‌سه‌لاتیدا‌یه. له‌م سه‌رده‌مانه‌ی دوا‌ییدا هه‌یکه‌لیکی

همرکول (هرقل) دۆزرایه وه له تهك نوسینتیک به یۆنانی له خواری کپوه که وه له سهر ریگیای کرماشان هم مه دان.

۱۲۱- چراغ سولتان: چراغ سولتان نوستاجلو یه کیتکه له فرمانده کانی دهولته تی سه فهوی له سهرده می شا ته هماسیدا.

۱۲۲- له وانیه مه به ست له گوندی (سهید ناباد) بیته له دهستان جابلق ناحیهی له لیگودرز له قهزای بروجرد.

۱۲۳- درگزین: شاره دپی (قصبه) دهستان (درگزین- درگه زین) له ناحیهی رزن سهر به پاریزگیای هم مه دان له نیران. شهرتیکه گهرم تپیدا روویدا له نیتوان شا نیسماعیلی سه فهوی و سولتان سه لیم یاوزی یه کم له رۆژانی شهرپ چالدیراندا.

۱۲۴- سیلاخور: ناحیه یه کی شاخاوییه له ناوچهی بروجرد (وروگرد) له لوپستان. نه بیته دوو به شی سیلاخوری ژورو که سه نته ره که ی شترنیان و، سیلاخوری خوارو که سه نته ره که ی (جالان جولان) ه.

۱۲۵- ناوی چه ند جینگایه که له ناوچه کانی کرماشان و کوردوستان و لوپستان له نیران، ۱- ههزار خانی ناوی گوندیکه له ناحیهی دلغان سهر به قهزای خورم ناباد سه نته ری لوپستان له نیران، ۲- ناوی گوندیکه له ناحیهی سنقرکولیابی سهر به کرماشان ۳- گوندیکه کۆنه له ناحیهی کنگاور سهر به کرماشان. له وانیه نه مه ی دوایی مه به ست بیته.

۱۲۶- هیچ باسیکمان له باره یه وه ده ستنه که وت له و سهرچاوانه ی له به رده ستدایه.

۱۲۷- قم: شاریکی ناسراوه له نیران ۱۴۷ کم له تارانوه دووره، نه که ویته سهر زه ویسه کی خۆلین، شاریکی ناینیه مه رقه دی تیمامه کانی تپدایه به تاییه ت (بی گوناه معصومه) خوشکی تیمام رهزا) و خۆپندنگا ناینیه کان.

۱۲۸- قولی خلیفه: له وانه ناهه که هه‌له‌ی تیدا بیت میره‌کانی قزلباش له سهرده‌می (شا ته‌ماسب) دا یه‌کینکیان ناوی (حسین قولی خلفا) بوو یه‌کینکیان ناوی (علی خلیفه جغتای) بوو.

۱۲۹- قاسم ئاباد: گوندیکه له دهستان سمر به‌ناحیه‌ی سیمینه‌روود سمر به هه‌مه‌دان له دووری ۳ کم له هه‌مه‌دانه‌وه.

۱۳۰- ورمی (نورمیه): شاریکی رازاویه، سه‌نته‌ری پارێزگای نازربایجانی رۆژئاویه له نێران، له ته‌بریزه‌وه (۱۲۵ کم) دووره‌وه له ده‌ریای خه‌زه‌روه‌وه (۳۰۰ کم) سنوری له باکوور رۆژه‌لاته‌وه پارێزگای نازربایجانی رۆژه‌لات و له رۆژئاواوه ده‌رویه‌ری کۆماری تورکیا له باشوری رۆژه‌لاته‌وه پارێزگای زنگان (زنجان) و له باشوری رۆژئاواوه پارێزگای کوردوستان و سنوری کۆماری عێراق، ده‌وله‌تی په‌هله‌وی ناوی گۆری بۆ (ره‌زانیه) به‌لام ناهه کۆنه‌که‌ی بۆ گه‌راپه‌وه له‌م دوایه‌دا به‌ناوبانگه به‌وه‌ی شوین زای (ناشو زرده‌شت) ه.

۱۳۱- ری: شارۆچکه‌یه‌کی کۆنه، له شاره‌کانی ده‌وله‌تی ماده‌کان بوه، له نوسراوه‌که‌ی بیستوندا که به‌فرمانی داریوشی ئه‌خمینی هه‌لکه‌نراوه باسکراوه به‌ناوی (رگا) و له‌وانه‌یه ئه‌و ناه‌ی له‌وه‌وه هاتبیت که ئه‌که‌ویته سمر پتی خوراسان، که سه‌نته‌ری ولاتی جیل (عیراقتی عه‌جم) بوه و ئیستا سه‌نته‌ری ناحیه‌یه سمر به‌ پارێزگای تاران و ئه‌که‌ویته رۆژه‌لاتیه‌وه له‌ دووری چه‌ند کیلۆمه‌تریک، شاریکی ئابینییه مفرقه‌دی (عبدالعظیم) ی تیدا‌یه.

۱۳۲- کاشان: شاریکی نێرانه، به‌دروستکردنی فهرش ناسراوه، ئه‌که‌ویته باشوری (قم) له‌ دووری ۲۰۵ کم و له‌ تاران‌ی پایته‌خته‌وه (۲۵۲ کم). ئیستا سه‌نته‌ری قه‌زایه‌وه شاعیری به‌ ره‌چه‌له‌ک کورد (کلیم هه‌مه‌دانی) سمر به‌و شوینه‌یه.

۱۳۳- کمه‌ره: شاریکه له‌نێران سمر به‌ پارێزگای تاران، سنوری له‌ باکووره‌وه شاری ئاراک و له‌ رۆژئاواوه بروجردو له‌ رۆژه‌لاته‌وه محلات و له‌ باشوره‌وه گه‌لپایگان. نه‌بیت به‌ سنی به‌شه‌وه (خمین، که‌زن، حمزه‌لو).

۱۳۴- گلپایگان: له شاره کانی پارټیزگای نه سفه هانه له ټیران، سنوری له باکوروه و ناراک و له باشوروه نه سفه هان و له رږڅه لاتوه کاشان و له رږڅناواوه نه لی گوده رز له بروجه ردی لورستان. عمره به کان ناوه که بیان کرد به عمره بی (جر بادقان).

۱۳۵- خونسار: ناحیه به که له ناحیه کانی گلپایگان که له پیشا باسما کرد.

۱۳۶- سید منصور کمانه: له مو سه رچاوانه ی له به رده ستدایه هیچ ناوی کمان نه دی. -

۱۳۷- نه سفه هان: شاریکی ناسراوه له ټیران، له تارانه وه (۳۳۵ کم) دوره، سنوری له باکوروه ناوچه کانی لورستان- کاشان- گلپایگان و، له رږڅه لاتوه ناوچه کانی به زده له باشوروه فارس و له رږڅناواوه چیاکانی به ختیارۍ. به ناواینگه به هونرمه ندو نه دیب و زانا، له بنه رته دا ناوی (سپاهان) بووه له وئ (سه لمانی فارسی) په روره ده بووه، به کیتکه له هاوه له کانی پیغه مبر و به رچه له ک خه لکی رامهرمه.

۱۳۸- ناوچه به کی به ریلاره و باشورو باشوری رږڅناوای ټیران نه گرتته وه، سنوری له باکوری رږڅناواوه خوزستان و له باکوروه نه سفه هان و له رږڅه لاتوه کرمان و له باشورو باشوری رږڅناواوه که نداوی عمره ب، پایته خته که ی شاری شیرازه، له م هه رته دا شوینه واری کون هه به وه (پاسارگاد، استه خر، ته ختی جه مشید، ته ختی تاوس، نه قشی روسته م، شوینه واری فهلیان، گردوله کانی داراب گرد، سیراف، شاپور، شهرگور.. هتد). تیره ی شوانکاره ی کورد له (ایگ) که پاشان به ایج ناسرا، حکومتی تیکیان دامه زراند له سالی ۳۵۰ تا ۷۰۰ ی ک خایاند زانای به ناواینگ عضد الدین الایجی سر به قه لای (ایج) ه.

۱۳۹- ناوچه به کی شاخاوی به ریلاره له باشوری رږڅناوای ټیرانه له نیوان خوزستان و فارس و نه سفه هان و کرمانشاه و هه مه دان و عیراقد، رووباری هه مزه نه یکات به دوو به شه وه، پشتکوه و پیتشکوه، حکومته به که له دوا ی به که کانی ټیران کردویانه به لورستانی بچوک و لورستانی گه وره، جار جاریش کردویانه به پشتکوه و پیتشکوه چون رووباری سیمه به ناوه راستیدا تیده په ریت و جاروباریش کردویانه به فهلییه کان و به ختیاریه کان، له م سه رده مانه ی دوا پیدا کرا به چه ند پارټیزگایه ک: پارټیزگای نیسلام، پارټیزگای لورستان،

پاریزگای چوار محال، پاریزگای شهرکرد و هتد... لهو شویندهدا همدوو حکومتی لوری بچوک و گوره پیکهات که نوسری شهره فنامه به درژی باسیان نهکات، دانیشتوانه کهی کوردی لورن به پتی سمرزمیری نهم دواپیه نزیکهی یهک ملیون کهس نهبن.

۱۴۰- خوراسان: سنوری له باکوره وه پشت رووبار و نهو خوراسانهی خراوه ته سهر نهفغانستان و له رۆژه لاتمه وه نهفغانستان و له رۆژشاواوه ناوچه کانی نسترا بادو عیراقی عه جهم واتا نه سفه هان. پایته خته کهی مه شهده ده. دانیشتوانه کهی (فارس و کوردو تورک) ن. بهریژ عه مه د نه مین گلستانه دانهری کتیبی (مجمّل التاریخ) دانیشتوانی کوردی له سهرده می نادر شا نه فشاردا به یهک ملیون کهسی مه زنده کرده که له قوچان و شیروان و بجنورد و درگزو شاره کانی دیکه دا نیشته جین.

۱۴۱- نوزبهک: له تیره تورکه کانن حکومتی نوزبهکیان پیکهینا که نیو سهده بهرده و ام بوو، شا نیسماعیلی سه فهوی جهنگی له تهکیان و پایه خته کهیان (بخارا) ی نیستا بوو.
۱۴۲- پشت رووبار: بهو ناوچه می نه که وهته باکوری رووباری جی چون له ناسیای ناوه راست نهوترا، وهک سهغد، نهشروسنه، شاش (تاشکهند)، قرغانه و هتد، نهم ناوچانه نه مپو کۆماری نوزبهکستان پیکدینن.

۱۴۳- نه سفید قهلا: له ویلایه تی فارسدا بوو، لامان واپسه نوسر نه وهی مه بهست نییه به لکو مه بهستی قهلا روخاوی سفیده له نیوان مهنده لی و نیلام.

۱۴۴- کوه کیلویه: ناوی یه کینک له ناحیه کانی سمر به قهزای به بهانه له ناوچهی لورستان پشتکۆی نیان.

۱۴۵- شوشتر: راسته کهی (تستر) شاریکی ناسراوه له پاریزگای خوزستانی نیان له باشوری دزفول.

۱۴۶- دزپل- دزفول: شاریکه له خوزستان ناسراوه به پرده بهردینه کهی که میرپل دروستی کرده، له میره کانی حسنویه کان بوو، نه که ویتته باکوری نه هواز له دووری ۱۴۶ کم.

۱۴۷- بیات: قه‌لایه‌ک بوو له لورستان نزیک (به‌دره) ختیلی به‌یاتی تورکی تیدا نیتسته‌جی بوون، شا ویردی میری لورستان تیکی داو به‌یاته‌کانی ده‌رکردو نه‌وانیش بلاوه‌یان کرد، هه‌ندیکیان له‌م به‌یاته‌ی نیتسته‌جی بوون له‌ قه‌زای توز و هه‌ندیکیان دابه‌شبوون به‌سه‌ر ناوچه‌کانی نیراندا. له‌ پاشماوه‌ی دانیش‌توانه‌که‌ی نیتسته‌جیی گوندی به‌یات بوون له‌ ناحیه‌ی موسیان سه‌ر به‌ قه‌زای ده‌شت میشان، که‌ نزیکه‌ له‌ ریگی گشتی به‌ره‌و (ده‌لران) له‌ نیران.

۱۴۸- له‌وانه‌یه‌ مه‌به‌ست یه‌زدخواست بی‌ت که‌ قه‌لایه‌که‌ نه‌که‌ویتی و یلایه‌تی فارس نزیک سنوری نه‌سفه‌هان.

۱۴۹- شیراز: پایته‌ختی پاریزگیای فارس‌و جوانترین شاره‌ له‌ نیران هه‌ردوو شاعیری گه‌وره سه‌دی و حافظ خه‌لکی نه‌و جیگیاین، گۆری شیخ روزبه‌ان، ناسراو به‌ عاشقی شطاح.

۱۵۰- ده‌علی: سه‌دان گوند به‌م ناوه‌ هه‌یه‌ له‌ ناوچه‌کانی کرماشان و لورستان و نه‌سفه‌هان، نازاین نوسه‌ر کامیانی مه‌به‌سته‌؟

۱۵۱- جامه‌ کوتاه: قه‌لایه‌ک بوو له‌ لورستان ته‌نھا شوینه‌واره‌که‌ی ماوه‌.

۱۵۲- بهبه‌ان: شاریکه‌ له‌ ولاتی فارس‌دا (ولاتی به‌ختیاریه‌کان له‌ پیشکوه) نزیک رووباری خیرتاباد، که‌ ناوچه‌یه‌کی شاخاوییه‌ زنجیره‌ چیاکانی پییان نه‌وتریت (کوه‌ کیلیوه). که‌ سه‌نته‌ری قه‌زایه‌ سه‌ر به‌ چوار محالی به‌ختیاری.

۱۵۳- ده‌دشت: ناحیه‌یه‌که‌ سه‌ر به‌ قه‌زای بهبه‌ان له‌ چیاکانی کوه‌کیلیوه بریتیه‌ له‌ گونده‌کانی ده‌دشت له‌سه‌نته‌ری ناحیه‌و نازدگان پشت پرو هتد..

۱۵۴- راموز: سوک کراوه‌ی (رام هورمز)ه‌ شاریکه‌ له‌ نیوان بهبه‌ان و شوستر له‌ دووری ۱۵۰ کم له‌ نه‌هواز له‌ باشووری پۆژه‌ه‌لاتیه‌وه، و تراوه‌ که‌ دروست‌کراوه‌کانی هورمزی ساسانییه‌. له‌ویتی (سلمانی فارسی) که‌ یه‌کینکه‌ له‌ هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌ر هاتوه‌ بۆ نه‌سفه‌هان و په‌روه‌رده‌ بوه‌، بوه‌ته‌ زه‌رده‌شتی و پاشان به‌ جو، پاشان فه‌له‌و پاشان ولاتی فارسی به‌جی‌هیتتوه‌ بۆ دورگی عمره‌ب و بوه‌ به‌ نیسلام.

۱۵۵- زرده روز زنده رود- زاینده رود: رووباریکه سرچاوه کانی له چیاکانی لورستانی

بهختیاریهوه هه‌لده‌قولیت و رووه نه‌سفه‌هان و به ناوه‌راستیدا نه‌روات.

۱۵۶- کرخه: رووباری سوسی پینه‌وتریت و سرچاوه‌کانی له چیاکانی نه‌لوه‌ند هه‌لقولاوه

له هه‌مه‌دان و تیکه‌ل به ناوی دینور و کولکو و سیلاخور و خورهم ناباد نه‌بیت و نه‌رواته

ویلیه‌تی حویره تیکه‌ل به ناوی دزفول و تستر نه‌بیت و نه‌رژیتته ده‌ریای عمره‌به‌وه.

۱۵۷- جسان: گوندیکی گه‌وره‌یه سر به قه‌زای به‌دره له پاریزگی واسط (کوت) له‌سر

سنوری عیراق ئیران.

۱۵۸- به‌دره: شاریکی کورده سه‌نتری قه‌زایه سر به پاریزگی واسط (کوت) له‌سر

سنوری ئیران عیراق. له میژوی ساسانیه‌کاندا پیتی نه‌وترا (بادرایا).

۱۵۹- شارستم به‌گ و محمدی به‌گ کوری جاهانگیرن، فه‌مارن‌په‌وای ویلیه‌تی لورستان

بوون یه‌ک له دوا‌ی یه‌ک له ۹۴۹ ک = ۱۵۴۲ ز تاوه‌کو ۹۷۴ ک = ۱۵۶۶ ز شا ته‌ماسب زۆری

بۆ هیتان و په‌نایان برده به‌ر ده‌ولته‌تی عوسمانی.

۱۶۰- هیچ باسیکمان له باره‌یه‌وه ده‌ستنه‌کوت له‌و سرچاوانه‌ی له به‌رده‌ستدایه.

۱۶۱- شهرنابان: شاریکه نه‌که‌ویتته نیوان به‌عقوبه‌و چیا‌ی حم‌مرین له‌سر ریگی گشتی

به‌غدا- خانه‌قین و سه‌نتری قه‌زای مقدا‌دی‌یه. گوايه به‌ناوی (شهربانو) ی کچی یزدگرد

ناونراوه که (نیمامی حسین) ی کوری عه‌لی هیناویه‌تی و له نیمام زین العابدین عه‌لی په‌یدا

بوه. له راستیدا نه‌م شاره له سه‌رده‌می ساسانیه‌کانه‌وه هه‌یه، دیاره ناوه‌که‌ی (شهرنابان) له

ناوی شا (نابان) فریشته‌ی رزق که مانگی هه‌شتی فارسی به ناوی نه‌وه‌وه ناونراوه به‌هۆی

زۆری میوه له‌و مانگه‌دا و سه‌ره‌تای باران بارینی سالانه.

۱۶۲- هیچ باسیکمان نه‌دی له باره‌یه‌وه له‌و سرچاوانه‌ی له به‌رده‌ستدایه.

۱۶۳- مه‌به‌ست گومه‌زی (نیبراهیم سه‌مین) ه که نه‌که‌ویتته نه‌و شویتنه‌ی پیتی نه‌وتریتا

(چیمه‌ن) که نه‌که‌ویتته قه‌ره‌ته‌په‌ی کفریه‌وه له باکوری رۆژئاوای زه‌نگ ناباد.

۱۶۳-مه‌به‌ست گومیزی (نیبراهیم سه‌مین) ه که نه‌که‌ویتیته شو شویندی پیتی شه‌وتریت
(چیمین) که نه‌که‌ویتیته قهرده‌ته‌په‌ی کفرییه‌وه له باکوری رۆژئاوای زه‌نگ ناباد.

خه‌لگ لایان وایه له‌و شوینده‌دا له به‌ریتزان (نال به‌یت) ی تیدا به‌ خاک سپێردراوه، به‌لام
تیته لامان وایه نه‌وه‌ی له‌و شوینده‌دا به‌ خاک سپێردراوه (شه‌بو الهیجا حسام الدین نیبراهیم
سه‌مین) ه، له‌ فەرمانده‌کانی سه‌لاح‌دینی شه‌یوبییه.

۱۶۴-مه‌به‌ست موخته‌هیدی مه‌زن شه‌بو‌حه‌نیفه نعمان کوری سابت وه‌زیری شه‌بو
جه‌عفری مه‌نسور که نه‌خشه‌ی دروستکردنی شاری به‌غدا‌ی بۆ خه‌لیفه‌ی عه‌باسی دانا.

۱۶۵-موسای کازم. شه‌بو حه‌سه‌ن تیمام موسای کازم کوری تیمام جه‌عفری سادق ره‌زای
خوای لیبت حه‌وته‌مین تیمامه له‌ دوازه تیمامه‌که، سالی ۱۲۹ ک له‌ مه‌دینه‌ی مونه‌وره
هاته‌وته دنیا. له‌ سالی ۱۸۶ ک له‌ به‌غدا کۆچی کردو مه‌رقه‌ده‌که‌ی ناسراوه له‌ شاری
کازمییه که هه‌ر به‌ناوی شه‌وه ناونراوه بۆ په‌رۆزی. تیمام محمه‌د جواد: کوری عه‌لی ره‌زا، له
مه‌دینه‌ی مونه‌وره هاته‌وته دنیاو له‌ به‌غدا کۆچی کردوه، له‌ نزیک باپیری تیمام کازم به‌ خاک
سپێردراوه.

۱۶۶-موسه‌یه‌ب: شاریکی ناسراوه له‌که‌ناری رووباری فورات، سه‌نته‌ری قه‌زای موسه‌یه‌به
سه‌ر به‌ پارێزگای بابل (حلله‌ی پێشو)

۱۶۷-میری تیمانداران (نه‌میری موئمنین) عه‌لی کوری شه‌بو طالب نامۆزای پیغه‌مه‌به‌ر
(د) و زاوای.

۱۶۸-ناوچه‌یه‌که له‌ باشوری رۆژه‌لاتی شاری که‌رکوک (پارێزگای ته‌نمیم) که ناحیه‌ی
قهره‌سه‌نی لی پیکدیته و سه‌نته‌ره‌که‌ی له‌یلانه له‌ دووری ۲۵ کم له‌ که‌رکوک، دوور نییه له
کۆندا له (کرخ جدان) پیکنه‌هاتیته، چون (کرخ جدان) دوو شوین بوو یه‌کێکیان (جه‌له‌ولا) و
دووه‌میان (کرخ جدان) نزیک له (خانی جار) قهره‌ه‌نجیر.

۱۶۹-زاهد ناغا: هیچ باسیکمان ده‌ستگیر نه‌بوو له‌ باره‌یه‌وه له‌و سه‌هرچاوانه‌ی
له‌به‌رده‌ستدایه.

۱۷۰- فلوری: دراویگی هۆلەندییه که له هەندێن ولاتانی ئەوروپا باو بوو له سەدهی

شازده.

۱۷۱- ناوی کۆنی شاری ئورفیه که ئەکەوێته تورکیا له ئەزیز (معموره العزیز) له سەردهمی عوسمانییەکاندا، که قەزایەکه سەر به ویلایهتی هەلب، بەلام لیتی جیابوهوه، پاشا جەنگی جیهانی یەکهەم بەسترا به معموره العزیزه که نزیکه له چۆمی فوراتهوه.

۱۷۲- پیشتر باسمان کرد.

۱۷۳- مەبەستی زنجیره چیاکانی (مازیروس)ی کۆنه که ئەکەوێته سنوری تورکیا و ئێران نزیک (رودنارس) له ویلایهتی نازربایجانی رۆژهەلات.

۱۷۴- گوندێکه له گوندەکانی ناحیهی قتور له قەزای خوی له دووری ۲۷ کم لێوهی و دانیشتوانه کهی کوردن.

۱۷۵- قەرەتەپه: سەنتەری ناحیهیه سەر به قەزای کفری، پێیمان وایه له جێگای شاری ئەنباری کۆنه که ئەکەوێته نێوان رازان و غرغه.

۱۷۶- بابلان: گوندێکی ناسراوه له ناوچهی داوده نزیک ناوچهی بەیات سەر به

توزخورماتو.

۱۷۷- ئیمان شا: باسکراوه لهپهراویزی ژماره‌ی (۵۳) دا.

۱۷۸- چنار: لهوانهیه ئەو ناوچهیه که ئەمڕۆ به سەرچنار ناسراوه له رۆژئاوای سلیمانیدا سەیرانگایه که بوه خەلکی سەردانیان کردوه تەنانەت باسی له بەیتیکی جوانی هۆنراوهی مهولانا خالیدی نەقشەندی دا هاتوووه که ئەلێت:

بکره‌جویی شد زهر چشم روان از خون دل

عاقبت کردم دوا داغ فراق سرچنار

۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱- هیچ باسیکمان دەستنه‌کهوت له سەریان لهو سەرجاوانه‌ی

له‌بەردەستماندايه.

- ۱۸۲-شاره دتییه که له سمر جوگاگانی فورات له سمر پیگای دیاربه کروه له ب. نه مرو
سهنتری قهزای (سیورک) ه سمر به ویلایه تی دیاربه کر له تورکیا.
- ۱۸۳-له دیوانی هه مایونیدا په روه رده بوو، بوه سهروکی تینکشاریه و پاشان پلهی
بلرزکرایه وه بق سمرک وهزیران له سالی ۱۵۳۶ و سالی ۱۹۳۹ به نه خوشی کولیرا وه فاتی
کرد. له پلهی وهزیری دووه صدا بوو (بلاوکه روه).
- ۱۸۴-له دیوانی هه مایونیدا په روه رده بوو به پلهی نه فسهری ده ریایی جیابویه وه، سالی
۱۵۶۴ پاش وه فاتی عدلی پاشا له و پلهیه بهرزکرایه وه بق وهزیری مهزن که خوی وهزیری
دووه بوو، مایه وه له خزمه تی سولتان سلیمانی قانونی و سولتان مورادی سییه م تا سالی
۱۵۷۹ کوژرا به دهستی شیتیک (بلاوکه روه).
- ۱۸۵-تخت سلیمان: که لاهه کانی شیرازی کزنه له دوری ۱۵۰ کم له روزه لاتی
ده ریایه ی ثوریه که ناگردان (ناتشکده) ی (ناذر کوشته سب) ی تیدا بوو.
- ۱۸۶-صارو قورقان: صارو گورگان: له قهلا ناو داره کانی سه رده می سه فویه کان بوو،
تیستا سهنتری ناحیهیه سمر به مراغه له نازربایجانی روزه لاتی.
- ۱۸۷-وهرگیزدراوه له ده رکه ناری (۱۱۸).
- ۱۸۸-تیغون بهگ: هیچ شتیکمان له باره یه وه ده ستنه کهوت.
- ۱۸۹-سگرتمه: سگرتمه: زنجیره چیایه که له نیوان پاریزگای تأمیم (که رکوک) و پاریزگای
سلیمانیدا. نه که ویتته نیوان زبی بچوک و روبراری سیروانه وه، که ده ربه ندی بازیان و (ده ربه ند
باسره - ده ربه ند گاور) و ده ربه ندی خان و.. هندی تیدایه و پیتی نه ورتیت قه رده داغ.
- ۱۹۰-گاورقه لا: شوینه واری قه لایه که له ده ربه ندی گاور نریک قوی قه رده داغ شه و به رده ی
تابلوی (نارام سین) ی نه که دی له سمر هه لکه نراوه.
- ۱۹۱-شاقن توت: هیچ باسیکمان له باره یه وه ده ستنه کهوت له و سه رچاوانه ی له
به رده سته دایه.

۱۹۲-چغان: دهره‌ندی چغان سنور بوو له نیوان ده‌ولته‌تی عوسمانی و ده‌ولته‌تی ئیتراندا نه‌که‌وئته‌ شاره‌زور نزیك قزل‌جه، له‌وانیه (چه‌قان) بیته که نه‌مرد ناسراوه له ناحیه‌ی سیدصادق.

۱۹۳-هیچ زانیاریه‌کمان له باره‌یه‌وه ده‌ستنه‌کوت له‌و سرچاوانه‌ی له‌بهرده‌ستدایه.

۱۹۴-علم‌الدین: کوری بیته‌که به‌گ. هیچ باس نه‌کراوه، نه له شه‌ره‌فنامه‌و نه له زبده التواریخ و لب التواریخ و تاریخ نه‌رده‌لآندا.

۱۹۵-نه‌و گونده‌یه تا نه‌م سه‌رده‌مانه‌ی دواپی له ده‌روبه‌ری شاره‌زور مابوو، له‌سهر سنوری عیراق و ئیتران و له‌ته‌ک (بهرده‌به‌ل) باس نه‌کریته، به‌لام نه‌وه‌ی له میژووی سلیمانی‌دا هاتوه له هامروه وهرگیراوه سودمان لیوه‌رگرت له ده‌رکه‌ناری شه‌ره‌فنامه‌و، پیمان واپوو که کوئسنجه‌قی نیستایه‌و دوره له راستیه‌وه، چونکه له نیوان نه‌م ناوچه‌یه‌و کوئسنجه‌قدا ماوه‌یه‌کی زور هه‌یه و میرنشینی نه‌رده‌لآن هیئنده بلاو نه‌بوو کوئسنجه‌ق بگریته‌وه.

۱۹۶-کوکرچینلک: له‌وانیه کوکرچینلو بیته گوندیکه له ناوچه‌ی کله‌یوز، سه‌نته‌ری ناحیه‌ی قه‌زای میانیه له دوری ۲۲ کم له میانه و ۱۴ کم له زجان. ناوچه‌یه‌کی شاخاویه.

۱۹۷-ناوچه‌یه‌که سر به شیروان، شائیسماعیلی سه‌فه‌وی تییدا جه‌نگی له‌ته‌ک الوند میرزا ئاق قوئینلو، ناوبانگی په‌یداکرد، له راستیدا چقور سعد، نه‌وه‌ک چقورصو.

۱۹۸-قره‌باغ: به‌شیکه له ولاتی نارانی شاخاوی، له پشت قه‌فقاوه.

۱۹۹-سه‌یری ده‌رکه‌ناری (۹۴) بکه.

۲۰۰-نه‌و ناوچه‌یه نه‌که‌وئته نیوان زتی گه‌وره و زتی بچوک، میرنشینی سوژانی تییدا دامه‌زرا که پایته‌خته‌که‌ی شاری هه‌ولیر بوه سه‌رده‌میئک و سه‌رده‌میئکی دیکه حه‌ریر و پاشان ره‌انداز سه‌رده‌میئکی دیکه، له به‌ناویانگترین میره‌کانی محمه‌د پاشا کۆره بوه.

۲۰۱-هیچ باسی‌کمان له باره‌یه‌وه به‌رچاونه‌کوت له‌و سه‌رچاوانه‌ی له‌بهرده‌ستدایه له‌وانیه (مشیله) بیته که له شه‌ره‌فنامه‌دا باسی کراوه له قه‌لا کۆنه‌کانه له ناوچه‌ی جوانرۆ و هه‌ورامان.

۲۰۳- شاریکه نه که ویتنه سمر که ناری پوژده لاتی پوویاری فورات، چل کیلومتر له نورفوهه دورره سمر به دیاربه کرد.

۲۰۴- هیج باسیکمان له باره یهوه بهرچاونه کهوت لهو سمرچاوانه ی له بهرده ستدایه.

۲۰۵- تمرد علی پاشا: هندیك به تهجرد ناویان برده، تغرد ههلهیه. له باوهشی کوزشک (بلاط) دا پهروهرده بوو، میر لیوا ناغای ینکشاری بوو له سالی ۹۴۸ ک لادرا، پاشان جینگورکینی له چهند پلهیه کدا کرد، سالی ۹۵۶ ک له شام کچی کرد.

۲۰۶- نهم باسه له لاپهره (۴۴۵) له کتیبی احسن التواریخ که نوسه ره که ی حسن روملویه له رووداوه کانی سالی ۹۵۷ ک باسکراوه، نهم وهرگیرانه له سمرچاوه فارسییه که وه وهرگیراوه بو پتر روونکردنوهی توژیینه وه که باسی نه که یین که نه لیت (سرخاب) ی کوردی نیردراویکی نارد بو خزمه تی ملاذ الدین شا که پیی رابگه یه نن بیگه نه مرده لان والی شاره زور هیرشی کرده ته سمر قه لای سرخاب له تهک هندی ده دستوپه نندا، کاتیک نهم هه واله گه یشته شا زور تورپه بوو فه رمانی دا به قوروچی باشی سوندگ بهگ و یوزباشی حه سن بهگ و روستم بهگ نه فشار که بهکونه ری به پیچ هه زار سوار بو نه وهی شهر ی نهو ناپاکه دور بخه نه وه، میره کان کهوتنه ری و له روویاری تلوار په ری نه وه که له وکاته دا زیاد ی کردبوو، هه شتا کهس له قوروچییه کان گه یشتن به بیگه بهگ که حهوت سه د سواری له ته کدا بوو هه ریبه ک روسته میکی نه فسانه بوون، له ده وریبه ری باخه کانی شاره زور، کهوتنه شهر یکی زور سه خته وه و بیگه یان له سمر نه سپه که ی خست، به لام له مردن رزگاری بوو، چل کهس له نزیکه کانی کوژران، نوسه ری نهم باسه حسن روملو، له جهنگدا بوو له تهک هندی له کورده کان له سمر گردیکه وه که نه یروانی به سمر قه لای زه لندا. قوروچییه کان که ژماره یان په نجا که سیک نه بوو هه لهاتن له بهر ده کورده کاندا. کوردیک که له جهنگه دا کوژرا (شادی بهگ نو القدر) هه ولی دا (شاویردی بهگ کوری قنقراط سولتان) دیل بکات به لام حسین قولی خلفا که هاورپیته تی نهم هه زاره ی نه کرد دهستی کرد به هاندانی قوروچییه کان و هه ست بزواندنیان و نه یوت، نه ی لاوه کان بو پیشه وه نازا بن، مه گه ریته دواوه ترسنوک وه ک ژن، به لام

ترس دایگرتیبون و خویمان له سهر چیاکانهوه هه‌لدا بۆ ناو دۆله‌کان، ئەم بەندهیه کهوته فریای کاره‌کهو له‌ته‌ک حسین قولی هه‌لمه‌تیا‌ن برده سهر کورده‌کان به‌یه‌ک ده‌ست بلاوه‌یا‌ن پێ‌ کردن و (شاوێردی به‌گ) یا‌ن سواری نه‌سپه‌که‌ی کردو به‌رده‌وام بوو له‌ جه‌نگدا له‌ته‌ک نه‌و کورده‌انه‌ی قوروجیه‌کانیا‌ن دیل کردبوو، که چل که‌س بوون، پاشان سوندگ به‌گ خێوه‌تگه‌ی هه‌لدا له‌ ده‌ورو به‌ری شاره‌زور و سرخاب هاته‌ خوار له‌ قه‌لاکه‌ی و په‌یوه‌ندی کرد پێ‌یا‌نه‌وه، داگیرکه‌ره قه‌لباشه‌کان هێرشیا‌ن کرده سهر ده‌ورو به‌ری شاره‌زورو ئالای سه‌رکه‌وتیا‌ن تێدا هه‌لکرد، سوندگ به‌گ رۆسته‌م نه‌فشاری نارد له‌ته‌ک هه‌ندیک له‌ نازا‌کان بۆ تالان کردنی ویلایه‌ته‌که‌و وێرا‌یا‌ن کردو گه‌رانه‌وه بۆ خێوه‌تگا‌که‌یا‌ن، پاش بیست رۆژ له‌ پاوانان سوندگ به‌گ گه‌راییه‌وه بۆ قه‌زوین. ئەمه‌و حسن روملو باسی ئەم رووداوه‌ی کرده‌و جارێکی دیکه‌ له‌ رووداوه‌کانی سالی ٩٦١ ک لاپه‌ره (٤٨٤) له‌ أحسن التواریخ دا نه‌ئیت: عوسمان پاشا هێرشی برده‌ سه‌ر شاره‌زور به‌ فه‌رمانی سوڵتان سلیمان خان، (سرخاب)ی کوری خۆی قایم کرد که‌ ده‌سه‌لاتی گرته‌ ده‌ست پاش برا‌که‌ی بێگه‌ به‌گ نه‌رده‌لان له‌ قه‌لای زه‌لم. سرخاب ناریدییه‌ لای شاو په‌نا‌ی بۆ بردو داوای یارمه‌تی کرد. شا سلطان مه‌رزاو یدالله خان و مه‌ر غیب به‌گ له‌ته‌ک ژماره‌یه‌کی زۆر له‌ نازاو پالنه‌وانه‌کانی نارد هاوکاری سرخاب نه‌رده‌لان بکه‌ن، سه‌ره‌تای هێزه‌کان هه‌ندێ ناودارا‌نی سوپای عوسمانیا‌ن دیل کردو به‌ دیلی هێنا‌یا‌ن بۆ لای فه‌رمانه‌کانی سوپا، ئەمه‌ ترسی خسته‌ دلی عوسمان پاشاو گه‌مارۆی قه‌لاکه‌ی لاپردو گه‌راییه‌وه بۆ جیتی خۆی.

٢٠٧-هیچ باسی‌کمان له‌ باره‌یه‌وه ده‌ستگیر نه‌بوو، دوور نییه‌ گله‌زه‌رده‌ بیته‌.

٢٠٨-تیلکۆ: هێزیک بوو له‌ تیره‌ی قه‌ره‌ولوس، پاشان بوه‌ به‌شیک له‌ عه‌شه‌رتی جاف، نیشته‌جیی زه‌ویه‌کانی سه‌ر قه‌لاو سماقن له‌ ناحیه‌ی شیروانه (که‌لار) و هه‌ندیکیا‌ن گواستیا‌نه‌وه بۆ ئێران و له‌ پارێزگای کوردستان نیشته‌جێ بوون.

٢٠٩، ٢١٠-هیچ باسی‌کمان له‌ باره‌یا‌نه‌وه ده‌سته‌که‌وت له‌ سه‌رچاوانه‌ی له‌ به‌رده‌ست دا‌یه

۲۱۱- نیسماعیل میرزا: کوری (شا ته‌ماسب) ه ، ده‌سه‌لاتی له ئیتران پاش باوکی گرتە دەست له سالی ۹۸۴ ک، سالی ۹۸۵ ک کوژرا.

۲۱۲- ئەدرنە: ویلایەتیکە له تورکیا له ناوچەی روم نیلی بەشە ئەوروپاییەکی تورکیا.

۲۱۳- مراد پاشا: ئەو کەسە مزگەوتی مورادییە دروستکرد لە بەغدا. ژياننامه‌یه‌کی ته‌واومان له‌بەردەستدا نییە.

۲۱۴- اسکندر: بە ڕەچەڵەك چەرکەسییە، له مەمالیکەکانی خەسرەو پاشای والی دیاربەکرە، نێردرا بۆ جەنگی نیسماعیل میرزا کوری شا ته‌ماسب و سەرکەوتنی وەدەست هینا، پاشان پەلە بەرز بوو بۆ وەزارەت و بوە والی بەغدا له ۹۷۴ ک، پاشان والی میسر له ۹۷۷ ک.

۲۱۵- قرەمان: سەنتەری قەزایە له ویلایەتی قونییە، ئەکەوێتە باشوری رۆژه‌لاتیەوه، پایتەختی دەوڵەتی قرمانییەکان بوو له پێشدا.

۲۱۶- سیواس: سەنتەری ویلایەتی سیواسە له ئەنادۆڵ له تورکیا، له لاپالی کیتی (مەرەکوم) و لەسەر کەناری ڕووباری قزل ئیرمان.

۲۱۷- شکی: ناوچەیه‌کە سنورەکی ویلایەتی شیروان و گورجستان و چیاى ئەلبورزە و ئەمرۆ سەر بە یەکیەتی سۆڤیەتە.

۲۱۸- سەیری پەراوێزی (۱۹۵) بکە.

۲۱۹- پێشتر باسمانکرد لە پەراوێزی (۱۹۳) هیچمان له بارەیه‌وه دەستنه‌کەوت لەو فەرهنگ و سەرچاوانەى له‌بەردەستدان.

۲۲۰- له پیاوه‌کانی بیگە بەگ ئەردەلان بوو، ژياننامه‌یمان دەستنه‌کەوت.

۲۲۱- عقرە: شارێکی ناسراوه له کوردستانی عێراق، سەنتەری قەزایە له پارێزگای دەۆک پێشان سەنتەری میرنشینی تیرەى حەمیدی کورد بوە، بۆیه پێی ئەوتریت عەقرەى حەمیدی.

۲۲۲- شهربازار (شارباژتیر): شاریکی کورده له پارێزگای سلێمانی سه‌نتهری قه‌زای شارباژتیره.

۲۲۳- عوسمان پاشای چه‌رک‌س: کوری یوزده‌میره که یه‌مه‌ن و چه‌به‌شهی کرده‌وه، سالی ۹۳۳ ک هاته دنیا، چه ریزی میره‌کانی میسه‌روه له ته‌مه‌نی بیست سالی‌دا، له سوپای یه‌مه‌ندا کاریکردوه، به‌هۆی لا لا مصطفی پاشاوه کرایه میری نه‌ریجاو عه‌رهو نامه‌د.

۲۲۴- محمد پاشا به‌لته‌چی: ماموستا عه‌زاوی له کتێبه‌که‌یدا عه‌تراق له میانهی دوو داگیرکردندا (۵۵/۴) باس نه‌کات له تو‌ماریکی عوسمانییه‌وه (۱۱۵) وه گلشن خلفا (۶۱-۳) که محمد به‌لته‌چی میری میرانی سیواس بوه و کراوه به میری میرانی به‌غدا سالی ۹۵۹ ک (۱۵۵۱ز) و له‌سه‌ر شه‌وه نه‌ی‌دراوه که شاره‌زای کاروباری شاره‌زورهو به‌شدار بوه له رووداوه‌کاندا، به‌لام شه‌وه‌ی سه‌ر‌نجراکێشه که (شمس‌الدین) خاوه‌نی قاموسی (راگه‌یاندن) به له‌دایک بووی سالی ۱۰۷۰ ک داناهه له قه‌ست‌مونییه. له‌وانه‌یه دوو که‌س له ده‌سه‌لاتدارانی سه‌رده‌می عوسمانی هه‌مان ناویان هه‌بویت.

۲۲۵- قه‌رطاغ، یا قه‌رده‌اغ: ناوی زنجیره چیا‌یه که له نیوان پارێزگای سلێمانی و که‌رکوک پیتی نه‌وتریت چیا‌ی (سه‌گرمه) و چیا‌ی (سه‌نگاو) و هتد، پیمان وایه ناوی قه‌رده‌اغ تورکی نییه هه‌روه‌که له فۆنۆتیکه‌که‌دا دیاره به‌لگو گۆزانی به‌سه‌ردا هاته‌وه له‌ناوی (کارداخ) هوه شوێنی به‌نه‌رتی کورد.

۲۲۶- کوک میدان: (مه‌یدانی سه‌وز) شوێنیکی خۆش بوو له ده‌وره‌ی جه‌له‌ب.

۲۲۷- باسۆن (بلاوکه‌روه): ناوی رووباریکه له ویلیه‌ت و لیوای شه‌رزوم، سه‌رچاوه‌که‌ی چیاکانی باکوهره، به‌ره‌و باکوهری رۆژه‌لات نه‌پروات و قه‌زای باسینلر نه‌که‌وتیه سه‌ر که‌نارییه‌وه سنوری له رۆژناواوه به‌نه‌رزوم و له باشوره‌وه قه‌زای ترجان و له رۆژه‌لاته‌وه سنجه‌قی با‌یزیده.

۲۲۸- به‌کر به‌گ رۆژه‌یانی: له سه‌رده‌می سو‌لتان سلێمانی قانونی‌دا دوو که‌س هه‌بوو به‌م ناوه: یه‌کیکیان (به‌کر به‌گ) سه‌رۆکی تیره‌ی رۆژه‌یانی میری ده‌رتنگ له نیوان قه‌سری

شیرین و کرماشان، نه‌ویه که ناوی له‌م یاداشته‌دا هاتوه، دووه سهرۆکی مه‌مالیکه‌کان بوو له دیاربه‌کرو میری سنجه‌قی عادلجواز، باسی له شه‌رفنامه‌دا کراوه له وه‌رگێرانی ژیاننامه‌ی میر شمس‌الدین به‌دلیسی باوکی میر شه‌رف خان.

۲۲۹-یه‌کیکه له کورپه‌کانی سرخاب به‌گ (سه‌راب) که یازده کورپه‌هه‌بوه، له شه‌رفنامه‌دا باسی کراوه.

۲۳۰-پلنگ: پالنگان: یه‌کیکه له قه‌لاکانی میره‌کانی که‌له‌ور پێشتر و نه‌مرۆ که‌لاویه، شوێنه‌واره‌که‌ی له ناوچه‌ی هه‌ورامان به‌دی ته‌کریت و نزیکه له زه‌لمه‌وه و میرنشین بوه.

۲۳۱-هیچ باسی‌کمان نه‌دی له سه‌رچاوه‌کانی دیکه‌دا.

۲۳۲-شع تیران: مه‌به‌ستی شه‌میرانه. که به‌شیکه له چیاکانی پشتکۆ و درێژ ته‌بێته‌وه بوو ده‌ربه‌ندیخان.

۲۳۳-هیچ باسی‌کمان ده‌سته‌که‌وت له باره‌یه‌وه له‌و سه‌رچاوانه‌ی له به‌رده‌ستدان.

زنجیره‌ی کتیبیه چاپکراوه‌کانی دهرگای چاپ و په‌خشی سه‌رده‌م سالی ۲۰۰۲

زنجیره	ناوی کتیب	نووسینی	وه‌رگنپر
۱۴۲	هارون و چپروکی دهریا	سه‌لمان روشدی	ئامانج عه‌زیز که‌ندی
۱۴۳	کاره‌کر	گه‌لاویژ	
۱۴۴	ژنی کورد له ده‌وازه‌ی مه‌زاره‌ی	کازیوه‌ سالح	
۱۴۵	هونه‌ری بیژه‌ری له رادیو و ته‌له‌فزیوئندا	حه‌سه‌نی شه‌یدا	باسط حه‌مه‌ غه‌ریب
۱۴۶	چاره‌نووسی گه‌لی کورد له کۆنگره‌و ...	ئه‌حمه‌د باوه‌ر	
۱۴۷	پرۆگرامی مایکروسۆفت ئۆفیس‌ی ...	شوان مسته‌فا عیسا	
۱۴۸	زاگیره‌ی با	ئه‌حمه‌دی مه‌لا	
۱۴۹	قوریانی	کورتزیق مالا پارتی	ئه‌بویه‌کر خو‌ش‌ناو
۱۵۰	فه‌ره‌نگی شیرین (به‌رگی دووه‌م)	فاضل نظام‌الدین	
۱۵۱	خۆم. ئه‌و وه‌خته‌ی بالنده‌م!	شیرکو بیکه‌س	
۱۵۲	ده‌روازه (ده‌فته‌ری دووه‌م)		مه‌نکه‌وت عه‌بدو‌لا
۱۵۳	ژنی له‌به‌رده‌م وه‌رزیک‌ی ساردا		ئازاد به‌رزنجی
۱۵۴	ژیان		ئا: ره‌فیق سالح
۱۵۵	فه‌ره‌نگی زاراوه‌ی ئه‌ده‌بی	به‌ختیار سه‌جادی	
		محمه‌د مه‌حموودی	

نرخ‌ی (۱۰) ته‌نها ده‌دینه‌اره

تهنہا سەرچاوهیهك تاوهكو ئیستا بۆ زانیاری میژووی میرنشینی
شارهزور یان نهرده لآن کتیبی شهرفنامهیه له کاتیگدا یاداشتهکانی
مهئمون بهگ پیش نهو تیشکی خستۆته سهر نهو رونکردنه وهو
زانیاریانه و دامه زانندنی دهسه لاتی عوسمانی له باکوری عیراق .